

Im Jahr
1688
In der

Laber
Der
aus dem Jahr
1688

LOGICÆ
PERIPATETICÆ
PRÆCEPTA

ITA PERSPICUE
ATQUE BREVITER
SCHOLIIS EXEMPLISQUE

*illustrata; ut quivis latinè doctus
ingenio & memoria capere possit: olim*

Jeremias ^{collecta} *Deutfisman*
An. 1661. Jan.

CASP. BARTHOLINO
Malmogio Dano.

*Nunc verò demum in usum
juventutis edita*

Editio Sexta.

CUM PRIVILEGIO.

Frankofurti

TYPIS HARTMANNIANIS.

Anno

M. DC. XXI.

Profapiæ antiquitate,
Virtutis splendore.

&

Literarum peritiâ

Nobilissimo Domino

GEORGIO-ERNESTO

WORM,

Domino & Toparchæ Da-
no in Woer, &c.

Fautori & amico colendissimo

S. P.

CASP. BARTHOLINUS

76-439

Doct. Philosophus &

Medicus.

P R Æ F A T I O.

Desiderata sunt hæcenus à multis *Generosissime*
 Dni, *VVormi*, Logica Peripatetica Præcepta
 brevia, & breviter illustrata: quæ, omnis contro-
 versiarum conflugibus, juniorum caperentur in-
 genio & memoriâ. Me quidem jampridem defun-
 ctum hac re fuisse ex sententiâ abs me gestâ in En-
 chiridio meo Logico Argentinae olim edito, vel ex
 Cæsaris Cremonini, viri celeberrimi arbitrio arbi-
 trabar: qui scripto testari, illud omninò probari si-
 bi, ac juventuti esse valde accommodatum, non
 dubitavit. At cujus viri arbitrio? Incomparabilis
 illius & primarii hodie Philosophi Peripatetici
 Patavini, immò Europæi; soloque tempore, neu-
 tiquam verò eruditionis acumine, antecessoribus
 suis Zabarellâ & Piccolomineo, posterioris. Ali-
 os tamen haut paucos audire contigit, pro do-
 ctioribus magis facere Enchiridion illud sentien-
 tes & censentes: quam junioribus, telam eam
 nondum exorsis. Ut ergo & his glacies, quod di-
 citur, scinderetur; suasere nonnulli, atque adeo
 persuasere. Regusto pluteos: exquiro & expro-
 mo inter adversaria inter rejectanea, Præcepta hæc
 ce hinc inde dispersa: ceu Hippolyti membra re-
 colligo, tanquam novus Æsculapius: ad *Ordi-
 nem* reduco: tandemque fluctuantis adhuc autoris
 manibus exprimit Typographus. Nec metus fuit;
 ne accideret mihi, quod Æsculapio, fulmen puta:
 malivolorum; non superum: Fama; non vitæ in-
 festum. Nam vel modo præfatio, quosdam pne-
 rilia talia labore meo indigna clamituros. Q

ſi morer morus ego. Publicæ hoſtes ſunt utilita-
tis : quam aut exſtinctam cuperent : aut, facibus
duntaxat ſuis accenſam. Vincat bonum publi-
cum ; cui velificari certum mihi. Nec videor mi-
hi profeciſſe ; niſi per me alii. Ut lumen non ac-
cenditur niſi ut cuiſiam luceat ; Sic eruditio cu-
juſvis merito utilis eſſe debet. Spero fore hunc
libellum ob uſum compendiarium incipientibus.
Tum verò tibi, Nobiliſſime *Wormi* ſacratum vo-
lo, quia modò nullum aliud occurrit mentis mu-
nus, quod pro meritorum tuorum in me copiã te-
ſtandæ gratiæ ſit. Immo. &, quia optimè de
eo judicare potes, qui à puero hanc aliasque diſci-
plinas in variis Daniæ, Germaniæ, Belgii & Galliæ
oris egregiè edoctus es, viam prætereunte Præce-
ptore tuo ſolertiſſimo, Dn. Johanne Arnoldi de
Fine Dano, artium & Philoſophiæ Magiſtro exi-
mio, quippe cujus jamdudum in publico eſt Eru-
ditio ; amico meo non è Multis. Ideò eos, qui non
niſi probè intelligentibus ſcripta ſua dedicabant,
imitatus, tuo nomini hanc Logicam inſcriptam vo-
lui, in diſcentium quidem commoda brevem ; ſed
dum brevis eſſe laboravi, obſcuritatem inſimul de-
clinare, & ſcirpum ſine nodo, ſine ſpinã roſam fa-
cere conatus ſum. Utinam auſpicato ! Voveo
& tibi Generoſe *Wormi*, tuiſque fau-
ſta omnia. Dabam Athenis
Leucoreis. Anno
1611.

PRO.

2-
us
li-
ni-
c-
i-
nc
is.
o-
u-
re-
de
i-
iz
e-
e
xi-
u-
on
nt,
ro-
fed
de-
fa-
o.

o.

triplex ζ
Λόγος est ~~duplex~~ ἐνδιάθετος ἔργου,
ἤτοι γενεσιουργός
Logica secundum etimologiam 3 triplex.
Naturalis, Usualis, et artificialis.

PROOEMIUM
DE DEFINITIONE
ET DIVISIONE
LOGICÆ.

LOGICA est habitus intellectualis
instrumentalis, ad indagandam
veritatem.

πρῶτον
Dicitur ἀπὸ τοῦ λόγου à ratione
seu discursu à noto ad ignotum. Dialectica ve-
rò ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι hoc est, differere, dispu-
tare, cum alio colloqui de rebus que probabili-
ter in utramq; partem agitari possunt. Logi-
ca verò totam ratiocinandi vim denotat; nec
tantum de probabilibus, sed etiam de necessa-
riis agit, ubi una tantum pars vera est. Logi-
ca ergo se habet ut totum; quia & topicam
seu Dialecticam includit, & artem demonstrā-
di; Dialectica ut pars, que agit tantum de
Topicis & probabilibus: Demonstrationem v.
que necessaria argumenta adducit, excludit.

Logica autem est habitus non corporis, sed
mentis ac intellectus, & quidem instrumen-
talis, hoc est, ad alios habitus & facultates in-
telligendas conducens. Sive enim Philosophiæ
operari vis, sive Theologiæ, sive Medicinæ, &c.
Logica opus est. Veritas

Veritas, quæ ubiq; venanda. Logica usus est
seu finis externus. Opus vero seu finis inter-
nus principalis est Syllogismus; ad quem fe-
rè omnia in Logica referuntur. Et quia de reb
omnib. ferè licet syllogismos construere; ideo
subjectum, seu materia in quâ operatur Logi-
cus, est omnis res seu Ens omne; quatenus ni-
mirum secundis notionibus substat: h. e. qua-
tenus hæc vel illa res predicari vel subjici di-
citur esse Genus vel species &c. atq; ita ad syl-
logismum ordinari.

LOGICA dividitur in partem commu-
nem & propriam. Communis seu generalis
explicat ea quæ duntaxat Formæ syllogi-
smi inserviunt. Hoc est, docet syllogismum for-
mare in legitimâ figura & modo &c. non ha-
bita materia vel rei respectu an sit vera vel
falsa, necessaria vel probabilis, Mathematica
vel Physica &c. Potest n. bonus syllogismus es-
se aliquis in forma; licet quoad materiam fal-
sus sit. Quia v. syllogismus constat ex Enuncia-
tionib. seu propositionibus; hæc v. ex terminis
vel vocib. simplicib. quæ in Predicamentis ha-
bentur; ad predicamentorum autem doctri-
nâ intelligendam cōducunt Predicabilia, Ideo
hæc omnia ante syllogismum tractari convenit.
Pars propria explicat quæ materiæ syl-

s est
ter.
fe.
reb
ideo
ogi.
ni.
qua.
i di.
d syl.

mu.
ralis
ogi.
for.
n ba.
a vel
atica
us es.
n fal.
ncia.
minis
ia ba.
octri.
n, Ideo
venit.
æ syl.

logismi ^{est 3 plex} inferunt. Materia haec vel est sim-
pliciter vera & necessaria, unde fit syllogismus
demonstrativus; vel est contingenter vera seu
probabilis; unde syllogismus fit Dialecticus seu
topicus; vel est falsa; unde Sophisticus.

PARS COMMUNIS.

CAPIT. I. ^{quod sit actus}

De Predicabilibus
Καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἐστὶν ὁ λόγος καὶ ὁ ῥῆμα
PRÆDICABILIA SUNT NOTIONES SECUN-

dae simplices, ostendentes quomodo primae
notiones de se invicem prædicari debent.

Prædicabile (quod alias universale dicitur)
nomen habet, quod potest prædicare. Prædi-
catum autem est, quod actu jam prædicatur.

^{notio est imago animo obiecta}
Notiones seu noëmata idem sunt quod
conceptus vel imaginationes rerum in animo.

Notio talis vel est prima vel secunda. Prima
est conceptus rei in animo immedia-
tus, ut cum animal vel hominem concipio mi-
hi & imaginor. Haec autem voces Animal, ho-
mo, herba, ruta, &c. dicuntur voces prima no-
tionis, vel primæ intentionis, &c.

Notio secunda, est conceptus, qui medi-
ante primam rem repræsentat; fitq; dum in-
tellektus noster res varias inter se cõparat. Uti:
quando concipio animal, est notio seu conce-
ptus primus. Quando v. considero hominem

esse animal, equum esse animal, &c. hoc est, quod animal de homine, equo predicatur, voco animal Genus, seu generalius & communius quid, hominem verò, equum, &c. voco species. Atq; ita hæ voces genus, species, & con-similes in Logica dicuntur voces secundæ notionis vel secundæ conceptus: quia non statim immediate significant res ipsas.

Sint ergo secundæ notionēs: Genus & species. Sint primæ: Animal & homo. Animal Genus, homo species. Ex generis jam & speciei natura scitur, quomodo animal & homo de se naturaliter predicari debent. Nempe animal de homine predicatur, hoc modo: Homo est animal, nõ è contra: Nã generaliora dicuntur seu predicantur de specialioribus naturaliter.

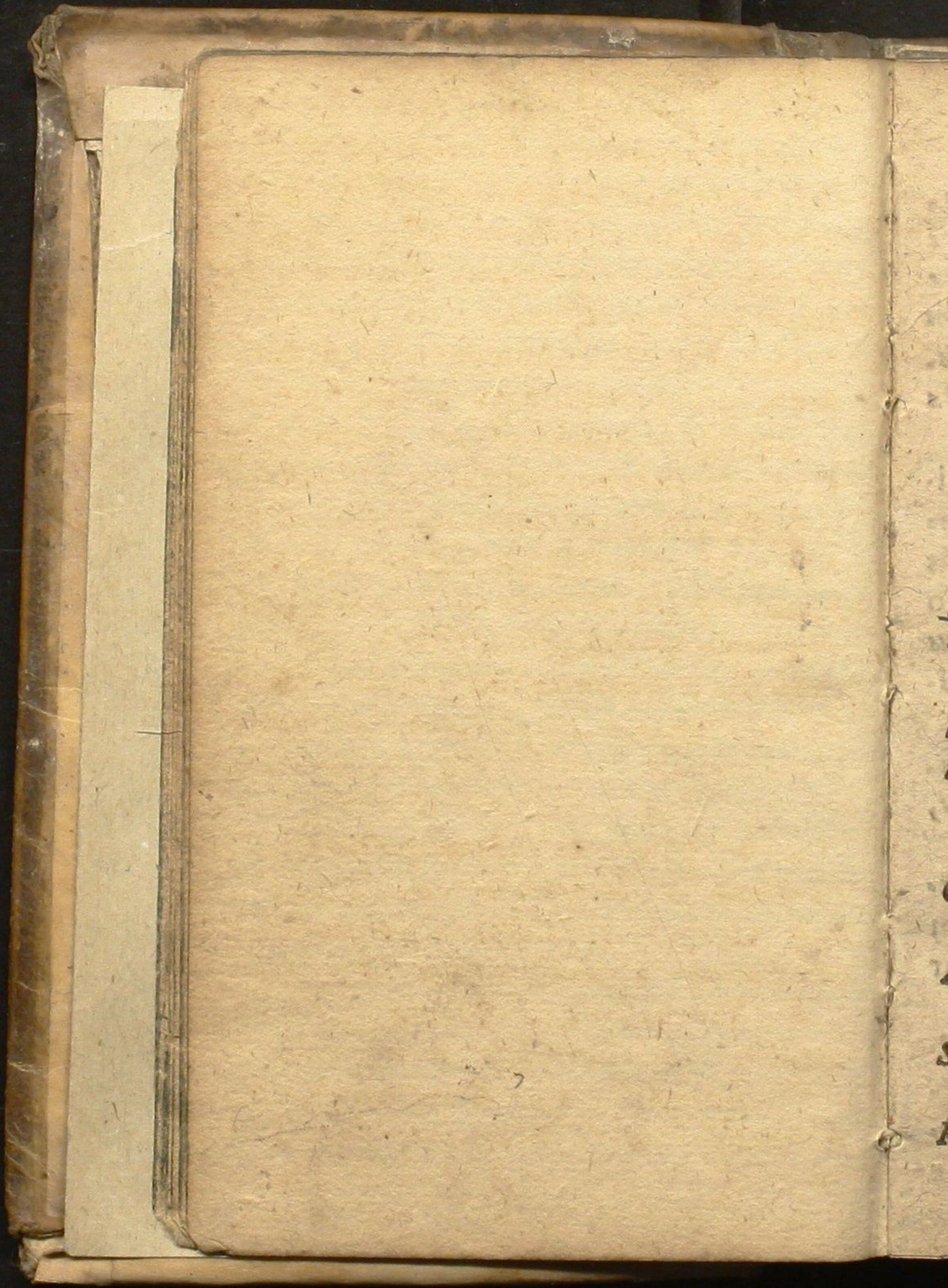
PRÆDICABILIA sunt quinque, Genus, Differentia, Species, Proprium & Accidens.

GENUS est notio secundæ simplex, denotans rem specie superiore, quæ predicatur de pluribus specie differentiibus in quæstione quid est. E. g.

Sit genus, Animal, quod est, res superior specie, nempe homine. Animal ergo dicitur seu predicatur de pluribus specie differentiibus, seu de pluribus speciebus, & quæ sub his continentur, ut de homine, equo, cane, &c. Di-

oc
re.
ō.
oco
on-
no.
tim

pe-
mal
ciei
de se
mal
st a-
ntur
ter.
Dis
de-
ædia
is in
erior
citur
eren-
ib his
Di-

co enim: homo est animal, equus est animal,
 canis est animal, &c. Sic herba dicitur de ru-
 tã, salvia, majorana, &c. in questione quid est.
 Ut quid est ruta? Respond. Est herba. Quid
 est homo? Resp. Est animal. Quamvis adhuc
 imperfecta hæc responsio.

Genus aliud est summum seu generalissi-
 mum; aliud medium seu subalternum.

Summum semper est Genus, quia aliud
 Genus supra se non habet: ut substantia.

Subalternum, est Genus respectu inferio-
 rum; est species respectu superiorum. Ut a-
 nimal respectu Hominis est Genus; respectu
 viventis est species. Sic de ceteris.

Ut hæc & sequentia faciliora fiant tyroni-
 bus, additur arbor Porphyriana Predicamen-
 ti substantiæ.

	A		d
	b	Substantia	c
		Intelligentia	
Corporea	a	Incorporea	d
	b	Corpus	c
		Corpus non vivens	
Animatum	a	Inanimatum	d
	b	Vivens	c
		Planta	
Sensibile	a	Insensibile	d
	b	Animal	c
		Brutum	
Rationale	a	Irrationale	
		A 5	Homo

Homo

♁ Petrus. Hic homo, filius Marie &c. γ.

A est Genus summum, a, species ima, a,
Genera & species subalterna b, c, differentie
divisiva generum A a, b, differ: constitutive
specierum aa. c, differ. constitutive specierum
d. B γ, basis vel radix, constans individuis.
Ab A ad basin B γ, est longitudo vel linea recta
predicamentalis, sed a b ad d. est latitudo.

DIFFERENTIA in genere est, quâ ali-
quid ab alio distinguitur. Estque commu-
nis, propria, vel propriissima. Communis
est, quâ aliquid differt ab alio vel à seipso
per accidens aliquod separabile. *Ut Petrus
cum ebrius est differt ab alio sobrio; vel à sei-
pso antea sobrio.*

Propria fit per accidens aliquod diffi-
culter vel non separabile. *Ut per cicatricem,
sinum nasum, &c. unus ab altero differt.*

Propriissima (ut rationale) est quæ gene-
ri, (ut animali) adjuncta speciem certam
(ut hominem) constituit de qua prædicatur
in quæstione quale quid.

Hæc prædicabile constituit. E. g. Rationale
est differentia propriissima hominis, qua dif-
fert homo ab omnibus aliis rebus, & prædica-
tur

Et cum genere constituit certam speciem
et predicat in questione quale quid.

Est vel Accidentalibus vel Essentialibus.

Ita est quod aliquid differt ab alio per accidentia
quoddam sive illud proprium fuerit sive
commune, sive separabile sive inseparabile
sic: Cygnus et albatrus differunt a coromigro
Nasus adunus a simo

Essentialis differentia est qua unum differt ab
alio per essentiam propriam et haec propriissima
ma est differentia quae specifica vocatur
et tertium predicabile in ordine practica
bitum constituit. At homo ab equo differt
per differentiam specificam quae est ratio animalis
rationalis in homine, sed in equo et aliis bru
tis est ratio animalis irrationalis

Explicanda hoc loco tria sunt.

1. Cuiusnam sit numero differre

2. Cuiusnam sint numero differētia

3. Quot modis numero differētia exprimantur.

Numero differre ab alio ē eadem cum alio for-
mam possidere, et simul diversas conditiones
formam per se esse limitate obtinere.

Numero differētia sunt Individua. Individui
autem ut per sectione Logica non
disperunt. Sive ē res q̄ pluribus tribuitur.

Species ē vel Subiicitilis tm̄ vel Subiicitilis et
Prædicabilis simul.

Subiicitilis ē q̄ ut Species tm̄ Subiicitilis, prædicatilis
vero ut genus et coincidit cum specie Subalterna
Subiicitilis et Prædicabilis simul ē, quod Spe-
cies et Subiicitilis et prædicatilis.

cur de homine in quid junct a generi, & in qua-
li si intelligis qualitatem substantialem.

SPECIES (ut homo) est quæ de pluri-
bus numero differentibus (id est, Individuis)
in quæstione quid est prædicatur imme-
diatè. Ut: Quid est Petrus? Complete re-
spondeo, Est homo. Ita homo de Petro vel alio
individuo dicitur immediatè; at animal [Ge-
nus) mediante homine.

Species vel est subalterna, quæ idem est
quod genus subalternum: vel specialissi-
ma seu infima; quæ nunquam est Genus.
Hæc ante definita est; estq; species prædicabi-
lis respectu inferiorum Individuorum; subji-
cibilis respectu superiorum generum.

INDIVIDUUM est quod univoce de u-
no solo prædicatur. Ideo prædicabile non est,
quia non de pluribus dicitur. Quia verò basis
est ordinis prædicamentalis; hic ejus tracta-
tio instituitur.

Individuum est sextuplex.

1. Signatum vel determinatum, nomine proprio, Ut: Petrus, Lipsia, Albia, &c.
2. Demonstrativum, est nomen Commu-
ne cum pronomine demonstrativo: Ut hic
homo, ille equus, hoc album, &c.
3. Circumscriptum seu περιγραφήν ab

officio vel alia re. *Vt Danica historia scriptor
pro Saxone Grammatico sumitur; quia hic in
Danorum historicis precipuus & antiquus est.*

4. Hypotheticum, vel ex suppositione.
*Vt filius Mariae pro Christo, quia praesupponi-
tur, Maria unicum fuisse filium.*

5. κατ' ἐξοχήν certum aliquem cō-
muni voce notamus. *Vt Apostolus pro Pau-
lo, Philosophus pro Aristotele.*

6. Vagū constat signo particulari & vo-
ce communi. *Vt: aliquis homo, vir quidā, &c.*

PROPRIUM est, quod non declarat
quiditatem rei; soli autem inest, & con-
versim de re praedicatur, in quali accidenta-
liter & necessario.

*E. g. Risibile est proprium hominis, sed non
de eius essentia seu quiditate. Solum a. homini
inest immediate; mediate etiam Individuis
pluribus. Conversim de re praedicatur: Vt: ho-
mo est risibilis, & risibile est homo. In quali
accidental. secus quā differentia. Et necessario,
secus quā Accidēs, quod cōringēter praedicatur.*

Proprium est quadruplex. Primo modo,
est quod accidit soli alicui speciei, sed non
omnibus eius Individuis. *Vt esse Logicum,
competit soli homini, at non omnibus.*

Secundo modo Proprium est quod cō-

Est medicus lipes canescens deniq; ripes.

Accidens vel p^o p^o cabile etiam
substantia s^o potest ut mesa ligna
i^o lignum s^o accidēs quia ex alia

Predica metal^o s^o q^o a^o aliquo p^o
dica m^oto accidenti^o et opponi^o
substanti^o.

Omnis p^odicatio vel e^o synonymica vel
paronymica, vel s^o in quale vel in quid
s^o paronyma

petit omni Individuo, sed non soli Speciei.
Ut esse bipedem, competit omni homini, sed
non soli.

Tertio, soli Speciei competit & omnib.
ejus individuis, sed non semper. Ut canere
homini soli & omni convenit: sed tan-
tum in senectute.

Quarto modo Propriissimum est, quod
competit omni soli & semper, anteaq; defi-
nitum est; quia hoc Prædicabile constituit.

ACCIDENS est quod adest vel abest
absque subjecti interitu. Ut albedo potest in
pariete esse vel non esse, manente pariete. Sic
doctrina in homine. Estque vel separabile re-
cipia, ut nigredo à pariete. Vel inseparabile
recipia, ut nigredo à corvo, que tamen cogita-
tione à corvo separari & abstrahi potest, salva
ejus manente substantia. In Islandia tamen
multi reperiuntur corvi uti & falcones albi.

CAPUT II.

De Antepredicamentis.

ET hæc præmittuntur Prædicamentis, pro
eorundem intellectu faciliore; ideo finitur.

ANTEPRÆDICAMENTUM est præ-
ceptum utile ad meliorem prædicamento-
rum cognitionem.

Dividuntur in tres definitiones, Homo

nymorum, Synonymorum, Paronymorū:
Duas divisiones; Nominum, quæ dicuntur,
& Rerum, quæ sunt: atque in tres regulas:
Homogeneorum, Heterogeneorum &
Subalternorum.

Homonyma seu æquivoca dicuntur,
quorum nomen solum est commune, & se-
cundum nomen substantiæ ratio diversa.

*Vt canis, est æquivoca vox; tribuitur cani,
terrestri, marino, Cœlesti, secundum nomen so-
lum: at substantiæ ratio; i.e. natura & defini-
tio diversa est his canibus. Analogū medium
est inter univocum & æquivocum: magis-
que de uno dicitur, quàm de altero. Vt Ens
de substantia magis principaliter dicitur, mi-
nus de accidente: Sic Ens de Deo & Creaturis.*

*Regula 1. Æquivoca semper sunt distin-
guenda, antequam vel definiri, vel dividi,
vel in prædicamento reponi vel scientiam
gignere, &c. possint.*

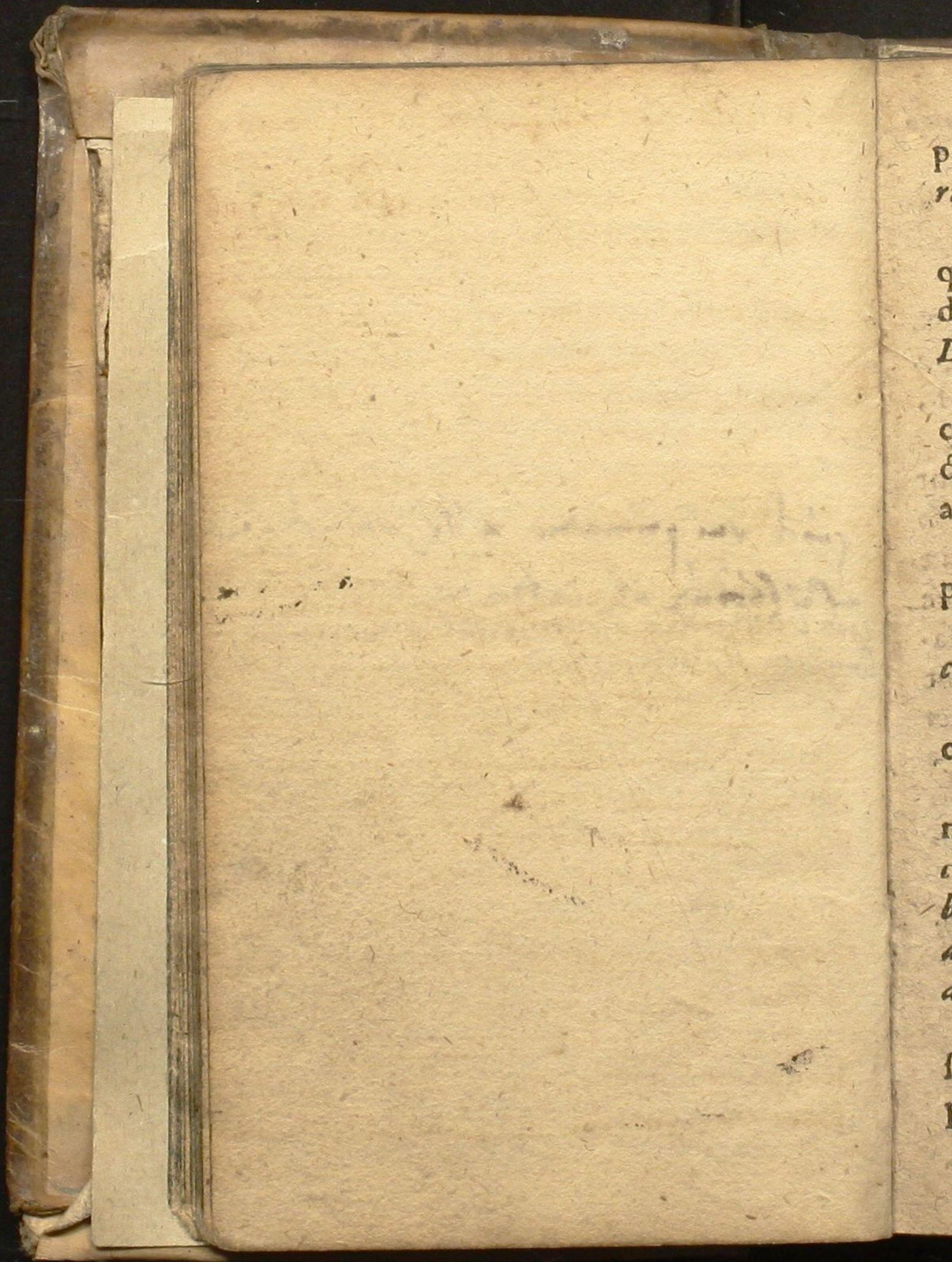
*2. Analogum per se positum stat pro si-
gnificatione famosiori: id est, pro eo quod
primariò denotat.*

Synonyma seu Univoca dicuntur, quorū
nomen est commune, & eadem substantiæ
ratio. *Vt animalis & nomen & natura seu de-
finitio cōmunia sunt speciebus. homini, equo, &c.*

rū:
ur,
as:
&
r,
se.
la.
ni,
so.
ni-
m
if-
ens
ni-
is.
in.
li,
m
fi-
od
rū
ia
de-
co

quod sui primario abesse secundario
si dicitur ut latrare
ens & definitio e synonima in Chommonium Dist
Logica & metaphysica

P
y
o
d
L
o
o
a
P
o
o
r
o
b
a
l
l

Regula. Omnia illa quæ sunt ejusdem prædicamenti, prædicantur univocè, Superiora nimirum de inferioribus. id est, *est* *est* *est*

Paronyma seu Denominativa dicuntur quæ ab aliquo solo differentia calu secundum nomen habent appellationem. *Ut à Logica dicitur Logicus, ab albedine albus.*

Denominativum dicitur adjectivum vel concretum: *ut album.* Denominans abstractum: *ut albedo.* Denominatum subiectum aliquod: *ut paries.*

Regula. Denominativa sunt in eodem prædicamento cum denominante. *est autem cum de nominato*

Cum denominante & denominativo sæpe coincidunt Abstractum & Concretum.

Abstractum est quod simplicem significandi modum habet, *ut albedo.*

Concretum, compositum significandi modum habet. Estque vel accidentis seu connotativum, item denominativum; *ut album,* vel substantiæ, seu absolutum, *ut homo animal: quorum abstracta sunt humanitas, animalitas.*

Prima divisio. Eorum quæ dicuntur alia secundum complexionem, alia sine complexione dicuntur. Complexum est oratio

ex pluribus vocibus. ut homo albus, homo
currit, &c.

Incomplexum est vox una rem unam si-
gnificans ut homo, substantia, &c. Et tale
ad Categorias pertinet.

Complexum (uti & incomp.) est triplex.
1. Re tantum, ut nemo, hoc est, nullus homo. 2.
Voce tantum, ut animal rationis particeps,
id est, homo. 3. Voce & re simul ut supra.

II. Divisio eorum que sunt. Alia dicuntur
de subjecto [Logico] & non insunt subjecto
(Phyfico) ut genera & species, sive substantiæ
universales. Singulares (seu Individua) nec
insunt nec dicuntur. Accidentia universa-
lia & insunt & dicuntur: Singularia insunt
& dicuntur. Nota. Substantias propriè non
dicimus inesse, sed accidentia que substantiæ
insunt. Alias variis modis impropriis res di-
cuntur inesse, ut pars in toto; totum in parti-
bua, &c. quod declarant versus:

Sunt genus & species, totum pars, fama locoq;
In fine, in causa, subjecto, tempore, vase,

Regule Antepredicamentales.

I. Quando unum de altero prædicatur;
quæcunque de prædicato dicuntur, etiam
de subjecto dicuntur. Ut Plato est homo.
Quidquid de prædicato, nempe homine dici-

mo

fi-
ale

x.

2.

s,

ur

to

ix

ec

sa-

nt

on

ia

li-

ti-

ds

r;

m

o.

i-

Supra,
Quaedam res sunt supra, intra predicta
canonice
Supra predicamenta sunt res diuinae
termini communissimi metaphisici
Intra predicamenta ut sunt entia
notiones secundae, logica, Rhetorica
Grammatica etc. et entia
ut pote casus et fortuna etc. intentiona-
lia
Intra predicamenta sunt res determinatae
quod dicitur hoc est entia realia quae sunt
genera sunt et species et differē-
tia

eur (ut animal, corpus, &c.) etiam de Platone predicantur.

II. Diversorum (a) generum non subalternatim positorum diversa sunt [b] specie (c) differentia.

(a) i. e. predicamentorum; vel in his generum diversorum, (b) i. e. secundum speciem (c) divisiva scilicet. Exempli gratia, alias differentias divisivas habet substantia, alias quantitas, &c.

III. Subalternorum vero generum nihil prohibet easdem esse differentias, scilicet Constitutivas, quia superiora de inferioribus predicantur.

CAPUT III.

De Categoriis seu Predicamentis.

Predicamentum est dispositio generum & specierum sub summo aliquo genere. Exempli gratia. In predicam. Substantia, summum Genus est substantia; sub hoc sunt genera & species, vivens corpus, animal, homo, totus hic ordo vel dispositio dicitur Predicamentum.

Predicamen. sunt decem: Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, actio, Passio, Quando, Vbi, Situs, Habitus. Ultima no.

rem accidentia sunt. Et ita rectè dividitur
Ens in substantiam & Accidens.

SUBSTANTIA est Ens reale, finitum,
completum, per se subsistens ^{et finem accidentium}. Dicitur a sub-
stando vel subsistendo. At Prædicamentum
substantiæ est ^{ordo substantiarum} dispositio generum & spe-
cierum talium Entium realium, &c.

Estque prima vel secunda. Prima nec
de subjecto dicitur, nec in subjecto ullo est.
Vt individua: Petrus, Paulus, &c. Non dici-
tur, quia non est universale; non inest, quia
non est Accidens. Secunda de subjecto ali-
quo dicitur. Ut sunt species & genera.

Affectiones & proprietates substantiæ
sunt 6.

1. † Non est in subjecto, scilicet ut Accidens.
2. Substantia secunda univocè prædicatur.
Competit etiam accidentibus in suis prædica-
mentis.
3. Substantia prima significat hoc a-
liquid, id est, rem singularem & individu-
am, quæ digito monstrari potest.
4. † Substantia non habet contrarium, scilicet essen-
tiæ suæ ratione, & per se, ut substantia una nõ
est alteri contraria. At ratione accidentis,
nempe qualitatis, Exempli gratia, frigoris &
caloris, dicitur esse contrarias inter aquam
& ignem. Deinde multa disparata vocant cõ-

Substantia

Incorporea

Corporea

Corpus

Simplex

Mixtum

Mixtum

Animatum

Inanimatum

Vivum

Sentiens

Non sentiens

Animal

Rationale

Irrationale

Homo

Petrus

Paulus

Quaedam res in predicamentis ff directa
quidam indirecte quodam otiam reductiva
Directa ff entia perfecta et completa
Indirecta ff differentia, quod ad latus
posita dividunt genera

partes

Reductivae in predicamentis, in completa
quod reducuntur ad suum totum, ut caput ad hominem.
Irrationales reverentur ad habitum
Concreta ad abstracta

Substantia una eademq; numero alterius vicibus
potest recipere contrarium, ut aqua modo
calida modo frigida esse potest

Quantitas est accidens quo substantia de
natur extensa et divisibilis. sua exte
sio ^{vel} est in longitudine. ut Linea. Vel in
in longitudinem et latitudinem simul ut
Superficies. Vel in longitudine latitudinem
et crassiciem ut Corpus mathematicum
quod ^{multis} est trine dimensionis et haec
quantitas est continua et magnitudo
Quantitas discreta est numerus q; mal
tudo dicitur ex pluribus unitatibus colle
cta.

traria, sed improprie; ut lupum. 5.
+ Non suscipit magis & minus. Intellige se-
cundum latitudinem predicamentalem ejus-
dem gradus, collatione diversorum; vel ejus-
dem secum. Ut: Paulus non est magis homo,
quam Petrus. Homo non est magis animal quam
equus. Petrus senex non est magis vel minus ho-
mo, quam cum puer fuit, &c. At hoc album est
magis album quam aliud. 6. Suscipere po-
test contrarium, cum eadem numero est.
Ut idem homo modo calidus esse potest, modo
frigidus, successive; non vero simul. 7. sempel in
gradibus excellentibus. ^{Prædicamentum substantia}
^{generis} ⁱⁿ ^{ordo} ^{substantiarum} ^q
^{differentias disposita}
Quantitas est ens reale, finitum. & con-
pletum, habens partes extra partes. Exclue-
unitatem, instans, punctum, &c. que incom-
pleta sunt, Entia nec habent partem extra par-
tem; sed reducuntur ad hoc predicamentum.
Estq; continua vel discreta. Continua est,
cujus partes communi aliquo termino co-
pulantur. Ut: Linea, superficies, corpus, tem-
pus, locus. Discreta est cujus partes nullo
termino communi copulantur, ut Numere-
rus & Oratio. Linea copulatur punctis,
tamquam extremis vel terminis. Superficies
copulatur lineis. Corpus superficiibus. Cor-
pus hic non denotat substantiam corpoream,

sed trinam dimensionem, id est, extensionem
secundum longitudinem, latitudinem & cra-
ssitatem seu profunditatem. Superficies vero
tantum longitudinem & latitudinem habet,
ut planities aliqua in mensura, convexitas in
globis. &c. Linea tantum longitudinem possi-
det. De loco & tempore in Phisicis docetur.
Numerus est multitudo ex unitatibus col-
lecta. Unitas vero non est Quantitas vel nu-
merus; sed principium numeri. Oratio est
quantitas discreta, mensurans syllabas lon-
gas & breves. Intelligitur ergo Oratio non o-
ralis, non mentalis, non scripta, sed quatenus
quanta est ob mensuram illam syllabarum lon-
garum & brevium.

Affectiones sunt tres.

I. Quantitas non habet contrarium. *Ut*
Linea linee non est contraria, &c. Multa a.
sunt relativa, non quanta, quae videntur con-
traria, nec sunt: ut Magnam & parvum, mul-
tum & paucum, superius & inferius, &c.

II. Non fulcipit magis & minus; sed ma-
jus & minus. *Ut una linea non est magis*
quantitas quam alia, sed potest esse major.

III. Facere suum subiectum equale vel in-
equale. *Hac affectio solis quantitatibus com-*
petit.

Qua-

em
a.
erō
et,
in
si-
ur.
olp
nu-
est
lō.
no-
nus
on-

ti-
a.
on-
ul-

ia.
gis
in-
m-
a-

predicam: qualitatis est ordo qualitatum

Ut sunt quinque habitus intellectuales, Scientia, intelli-
gentia, Sapientia, prudentia, et ars.

Habitus morales nempe virtutes ethicae, for-
titude, Temperantia etc.
Habitus instrumentales, ut sunt Logica, Rhetorica
et Grammatica.

Habitus vero sunt in sensu metaphysico
in sensu vulgarato a sensu organico.

QUALITAS est secundum quam quales
quidam esse dicuntur. Ejus species 4 sunt:
Habitus & dispositio; naturalis potentia
& impotentia; ^{qualitas} patibilis & ^{actus} passio. forma &
figura. *Conjunguntur due in una specie; quia
differunt saltem modo accidentali; seu secun-
dum perfectionem & imperfectionem.*

Habitus est qualitas diu permanens &
difficiliter mobilis: quâ promptum est ejus
subjectum ad facile exercendas actiones.

Habitus qui acquiritur, vel est Corporis,
ut saltatoria, digladiatoria; vel Animi, &
hic dicitur esse intellectus vel voluntatis.
Voluntarii seu morales sunt virtutes, & e
Intellectuales vel sunt imperfecti, *ut opinio,
suspicio, &c.* vel perfecti: qui aut principa-
les, *ut scientia, intellectus primorum princi-
piorum, sapientia, prudentia & ars:* aut In-
strumentales *ut Grammatica, Rhetorica, Lo-
gica, &c. quæ instrumenta sunt ad discendas
& tradendas alias disciplinas.*

Dispositio est qualitas facile mobilis à
subjecto, & via ad habitum: quâ difficulter
adhuc actiones obeuntur.

*At si frequens accedat exercitium, fiet inde
habitus. Ut qui jam modò Logicam didicit, di-
spositio-*

*positionem habet, sed cum tempore habitus
inde fieri potest, si se exercent.*

Naturalis potentia est Qualitas à natura
ingenita; qua subiectum aptum est ad ali-
quid agendum, resistendum, vel patiendū.

Impotentia e contra, ineptum ad hæc fa-
cit subiectum: ut *Butyrum ineptum est ad
resistendum, ob molliorem.*

Potentia naturalis vel est Corporis vel
animæ, Corporis vel manifesta, ut *ferri du-
rities*; vel occulta: ut *vis Cælestium corpo-
rum, magnetis, herbarum mulcarum, &c.* Po-
tentia animæ est vel vegetantis, ut *altrix, au-
trix, &c.* (uti docetur in *phyſicis*) vel sentien-
tis, ut *sensus interni & externi*; vel ratioci-
nantis; ut *intellectus & voluntas, & quæ hinc
pullulant, vis ridendi, plorandi, &c.*

Patibilis est qualitas diu permanens in
subiecto, ut *pallor naturalis, vel ex morbo, &c.*
Passio est qualitas brevi transiens: ut *pallor
ex ira vel metu. Sic rubedo verecundantis,
currentis, &c.*

Forma est quæ resultat ex terminatione
quantitatis in re naturali & vivente. Figura
in re inanimata & quasi Mathematica.

Formam viventis; picti dic esse Figuram.
*Forma consistit in superficiali lineatione & fi-
guratio.*

Patiibiles qualitates dicuntur, quae passionem
aliquam inferunt sensibus. ut sunt: qualitates tactiles
quae tactum afficiunt, ut Calor, frigus, siccitas, humiditas
Affectus et substativae commotiones animae ab
objectis sensuum ortae, ut tristitia, odium
Forma seu Figura est vel naturalis vel artificialis:
Naturalis quae a natura est in corporibus, ut
Fig. Caeli, arborum
Vel artificialis quae est ab arte, ut Forma messis
scamni, quae imprimis figura dicitur.

gura
qua
mi
mo
L
riet
Fac
L
est
du
ter
len
ntu
era
Be
at
20
et
u
car
in
io
m
or
u
L

guratione viventium. Figura consistit circa rem
quamq; in animam extrinsecus prout extre-
mitates linearum vel superficiesum hoc & illo
modo sunt disposita.

Affectiones qualitatis sunt. 3. I. Contra-
rietas. II. Suscipere magis & minus. III.
Facere subiectum simile & dissimile.

Tractatus de Relata. Pars de Relationum
RELATA dicuntur quorum totum esse

est respectus ad aliud. *Exempli gratia, sine*
duo relata, quae alias correlativa dicuntur, ut
termini, &c. Pater & filius: totum esse vel es-
sentia patris, quae pater, consistit in respectu ad
filium, pater enim non esset absq; filio. Sic eor-
um esse filii consistit in relatione seu re-
spectu ad patrem. Sicut autem duo sunt re-
lata, pater & filius; sic duo sunt horum sub-
iecta, Exempli gratia, Adam & Abel.

Relata alia sunt secundum esse, & vere
relativa, de quibus modo dictum. Alia secun-
dum dici, quae primario sunt in alio predi-
camento aliquo. *Ut, amor, scientia, &c. sunt*
in predicam. Qualitatis primario; secunda-
rio dicuntur esse in predicamento Relationis
quia amor respicit rem amatam tamquam
correlatum; scientia respicit scibile seu id
quod sciri potest.

Deinde alia Relata sunt realia, alia ratio-

nis. Realia re distincta sūt, ut *Doming & Ser-*
29, Spōs9 & Spōsa, &c. Relata rationis seu in-
tentionalia, depēdēt à sola ratiōe seu intelle-
ct9 operatiōe. ut Gen9 & species, dextrū & si-
nistrū. Affectiones sunt quin9;

1. Contrarietas, verūm non in omnibus re-
latis: Sed ubi Qualitas aliqua subest, ob quā
evenit omnis contrarietas. Ut Petrus est si-
milis Paulo; nempe in virtute vel vitio, &c.

2. Suscipere magis vel min9. Etiā ubi subest
Qualitas. Ut un9 est magis vel min9 similis al-

teri. 3. Dici ad convertentiā, id est. Relata

reciprocantur, ut Præceptor est discipuli præ-

ceptor; & discipulus est præceptoris discipu-

lus. Si deest vox aliqua conveniens; fingatur.

Ut clavus est clavati clavus, & vicissim. Non

dico: clavus est navis clavus: quia non omnes

naves habent clavum.

4. Esse simul naturā, sic Adamus non est pri-
or Abele, quatenus pater est, sed quatenus ho-
mo. Hoc est, pater non est prior filio; sed sub-
jectum patris est prius subjecto filij.

5. Per se mutuo cognosci & definiti. Ut qui
novit definitionem patris, novit etiam filij.

ACTIO VEL PASSIO est secundum
quam denominamur agere vel pati.

Estque alia immanens, vel animæ; seu
quælibet in eodem subjectu a quo erat excipata

er.
in.
le.
si.
re.
uā
si.
est
al.
ta
ed
u.
it.
on
net
ri.
ho.
ub.
qui.
m.
sen

stog

quando est notatio teporis

+
MAY
Sc.
E
A
rat
Vic
tra
ide
mi
po
tia
fu
be
lo
ha
m
I.
m
-
2
n
P

+ q̄ transit de subiecto in subiectum
manens in agente, ut nutritio. auditio, visio,
Et c. alia transiens seu corporis, ut calefactio,
Et hoc potissimum in hoc predicamento spectatur.

Affectiones. 1. Habere contrarium, scilicet
ratione tantum Qualitatum concomitantium.
Ut calefacere, propter calorem, qui frigus con-
trarium habet. 2. Suscipere magis & minus,
id est, intendi & remitti. 3. Se invicem co-
mitari, Vbi actio, ibi passio ^{Et contra,}
^{nota hic temporis.}

QUANDO est quod ex adjacentia tem-
poris relinquitur, id est: Significat existen-
tiam rei in tempore; qua dicitur esse, fuisse vel
futura. Huc pertinent; hodie, hodiernus, heri,
hesternus, Et c. ^{nota hic loci}

VBI est circumscriptio corporis locati, à
loci circumscriptioe proveniens, id est, est
habitus rei in loco. Huc pertinent; in mari,
marinus, in agro, agrestis, Et c.

Affectiones.

1. Non suscipere contrarium nisi forte
ratione qualitatis: Ut si quis fuerit latus vel
tristis in illo loco vel tempore.

2. Non suscipere magis & minus. Nam u-
na res non est magis vel minus in loco vel tem-
pore quam alia.

SITUS est positio partium corporis ad

B

10.

locū ordinarū. Estque triplex. 1. Naturalis, vel per se in partibus; ut *caput sursum, pedes deorsum*, vel per accidens in modo, ut *accubatio, statio, sessio, &c.* 2. Non naturalis, ut *caput deorsum, pedes sursum.* 3. Artificialis: ut *tectum sursum, fundamentū deorsum.*

Proprietates sequuntur substantiam & Quantitatem. *et nota hic habitus*

HABITUS est adjacentia corporis, & eorum, quæ circa corpus sunt. Estque vel naturalis, ut *hominem esse barbatur, cælum stellatum, &c.* vel artificialis quicunq; ut *esse calceatum, loricatum, annuiatum, &c.*

Affectiones sunt 1. Non suscipere contrarium. 2. Suscipere magis & minus, *sed in propriè.*

CAPUT IV.

De Postpredicamentis.

POSTPRÆDICAMENTUM est explicatio terminorum quorundam in prædicamentis propositorum, præsertim in proprietatibus, ubi injecta fuit mentio contrarietatis, simul, &c.

Postprædicamenta 5 sunt: Opposita, Prius, Simul, Morus, Habere.

OPPOSITA sunt, quæ in eodem numero subiecto, secundum idem (i.e. easdem par-

ura-
o, ut
ralis,
ficia-
sum.
n &
s, &
e vel
elum
effe
con-
sed
pli-
ica
rie
is,
Pri-
ne-
ar-

Requirit omnis oppositio τ-τὸ αὐτὸ i.e.
eōdem termino τ καὶ αὐτὸ eandem
subiecti partem τ πρὸς αὐτὸ eum respe
ctum q τὸ αὐτὸν χρονον ἴσον τῆς
Waltery p. 5 - in proæ.

i.e.
ven
spe
mpg

tes) in eodem tempore, circa unam ean-
demque rem esse simul non possunt. Pate-
bit hoc in speciebus postea omnibus.

Vera autem oppositio est tantum inter
duo. At dispariorum unum opponitur mul-
tis. Ut homo arbori, ligno, lapidi, &c.

Opposita sunt Relativa, contraria, priva-
tiva & contradictoria.

Relativa oppositio est inter relata, ut in-
ter patrem & filium. Dicuntur opposita; quia
unum è subjecto alterum expellit, respectu ejus-
dem. Ut pater, quatenus pater, filius non est.

Contraria sunt quæ sub eodem genere
maximè distant, eidemque subjecto susce-
ptibili, à quo mutuo se expellunt, vicissim
insunt, nisi alterum insit à natura.

Ut albedo & nigredo contraria sunt, maxi-
mè distant sub eodem genere, nempe colore.
Horum subjectum susceptibile esse potest pa-
ries; à quo mutuo se expellunt; nam dum pa-
ries albus est, niger esse nequit; vicissim tamè
insunt, hoc est, modo albus modo niger esse po-
test paries. At cygnus non nisi albus esse potest;
quia ei à natura inest unum contrarium, nimi-
rum albedo.

Contraria alia sunt mediata, alia Imme-
diata. Mediata, quæ medium habent. Ut

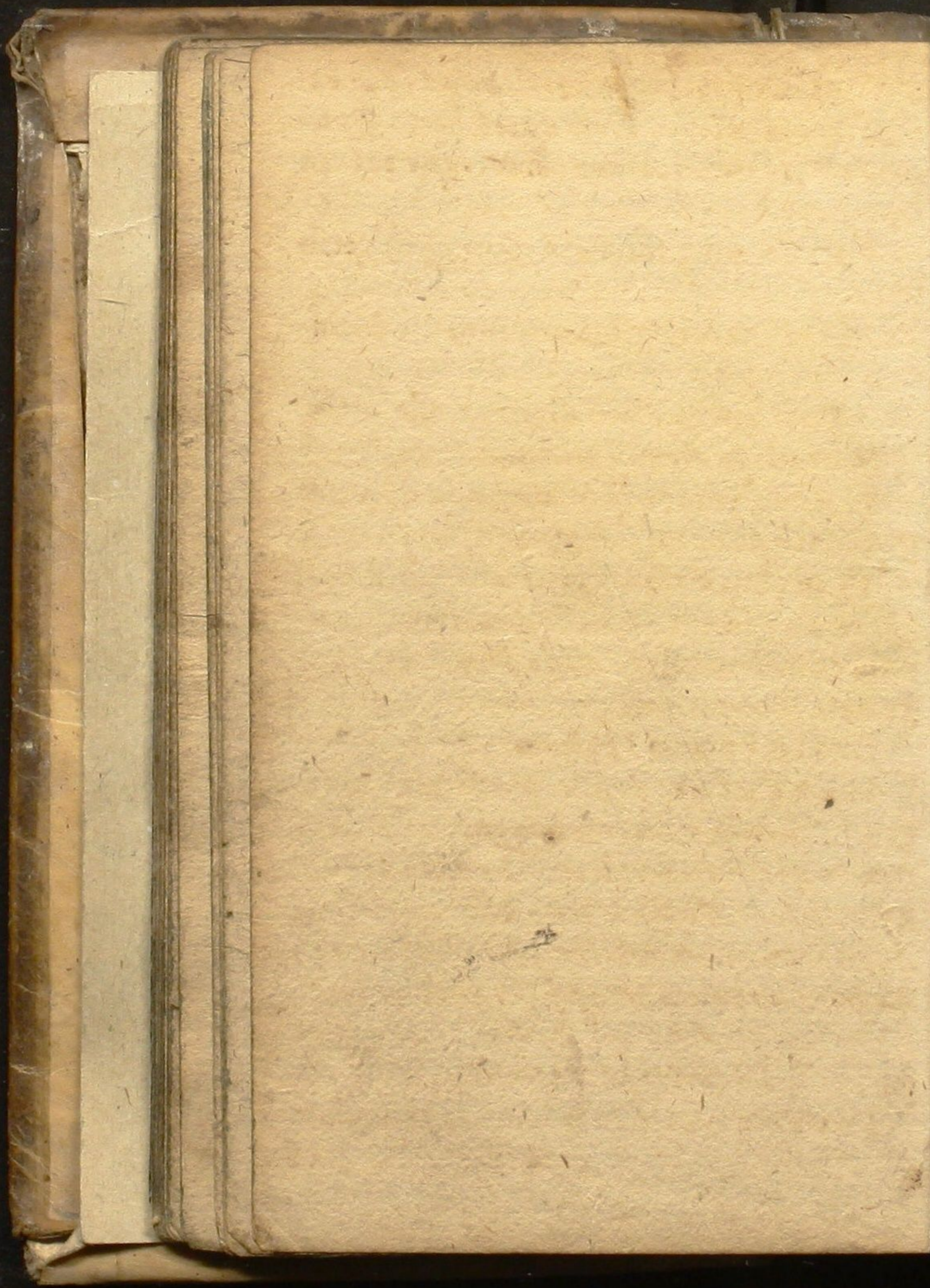
inter album & nigrum sunt medi colorum. Sic
inter bonum & malum, est medium, quod di-
citur neq; bonum, neq; malum, cum nomine ca-
reat. Immediata sunt quorum alterum sem-
per necessario inest subiecto susceptibili. Ut
par & impar in numero. Sic inter agrum &
sanum non datur medium accurate loquendo.

Privativa sunt, quorum ^{habitus et privatio} unum dicit nega-
tionem alterius in subiecto apto nato recipi-
endi illud in tempore a natura definito, in
certa subiecti parte, ordine irregressibili.

Exempli gratia, Privativa sunt cecitas &
visus. Vbi unum adest, alterum abest in sub-
iecto apto nato, nam lapis non recte dicitur
caecus, cum habilis aut aptus non sit ad recipien-
dum visum. Deinde tempus requiritur a natu-
ra definitum. Ut catulus ante nonnum diem non
recte dicitur caecus. Certa pars etiam requiri-
tur; non enim caecus quis dicitur a manibus vel
pedibus; sed ab oculis. Tandem ordo irregres-
sibilis, excludit eam privationem, qua tantum
tollit actum; & relinquit potentiam redeun-
di. Ut datur regressus a somno ad vigilias. At
a vera privatione non datur regressus ad ha-
bitum naturaliter, ut a cecitate ad visum &c.

Contradictoria sunt, quorum cum nul-
lum sit medium, unum est simplex negatio

s. Sic
ad di-
re ca-
fema
li. Ut
m G
ndo.
ega-
cipi-
o, in
ili.
m G
sub
itur
nen-
atno
nos
uiri-
us pel
pres-
tium
leun-
. At
ha-
Gc.
nul-
ratio

ele
me
qu
lap
fe
Te
g
(
n
se
g
t
P
A

alterius in omni subiecto. *Vt homo, non bo-
mo; lapis, non lapis. Nam dicere licet: Quic-
quid est, homo est vel non homo, lapis vel non
lapis, &c.*

PRIUS quot modis dicatur, hoc versa
scitur.

Tempore, naturâ prius, ordine, dic & ho-
nore,

Causam causato dicimus esse prius.

Et tot modis dicitur etiam posterius.

SIMUL. Tempore dico simul, quorum
generatio nunc est (*ut gemini, &c.*)

Quæ convertuntur, dicimus esse simul.
(*ut relata,*) Sunt simul & species, genus u-
num conuidententes. *Adde simul loco, di-
gnitate, cognitione.*

DE MOTU *vide Physicam.*

HABERE per omnia prædicamēta va-
gatur. *Dicimur n. habere habitum vel disposi-
tionem, quantitatem, vestimenta, rem possessam,
partes, uxorem, &c. Unde verso de modis habere.
Affectum, quantum vestitum, dic vel ut aurum,
Membrum, contentum, possessio, vir, mulierem.*

CAPUT V.

De Interpretatione.

INTERPRETATIO est vox articulata

B 3

EX

ex humano arbitrio facta, & certæ alicujus rei significatrix.

Vel: Est vox humana aliquid significans. Estque alia simplex alia composita.

Simplex est unum aliquod vocabulum per quod interpretamur; & absoluitur Nomine & verbo, non ut in Grammatica significant. Nam hic in Logicis sunt Enunciationis principia, que quando respectum habent ad propositionem actu existentem, dicuntur subjectum & predicatum: Vt Homo currit. Hæc nomen & verbum adsunt. At cum dico Enunciativè: Homo currit, Subjectum & predicatum dicuntur.

Est subjectum hoc Nomen est vox finita & recta, significans ex instituto sine tempore, cujus nulla pars significat separatim, quæque adjuncta particulæ EST aut NON EST, efficit orationem verum aut falsum significantem.

Est subjectum hoc E.g. Homo, est vox finita; non homo est infinitum nomen quale hic excluditur. Est etiam homo vox recta seu nominativi casus; & exterminantur hic casus nominum obliqui. Significat ex instituto, hoc est, placito vel arbitrio humano, ut relegentur animalium soni: binnitus, latratus, &c. Sine tempore, id est; nomina quædam significant quidem tem-

cujus

cans.

lum.

No-

signi-

tionis

abent

untur

urrit.

co E-

pra-

icans

pars

par-

nem

Et in-

eriam

ex-

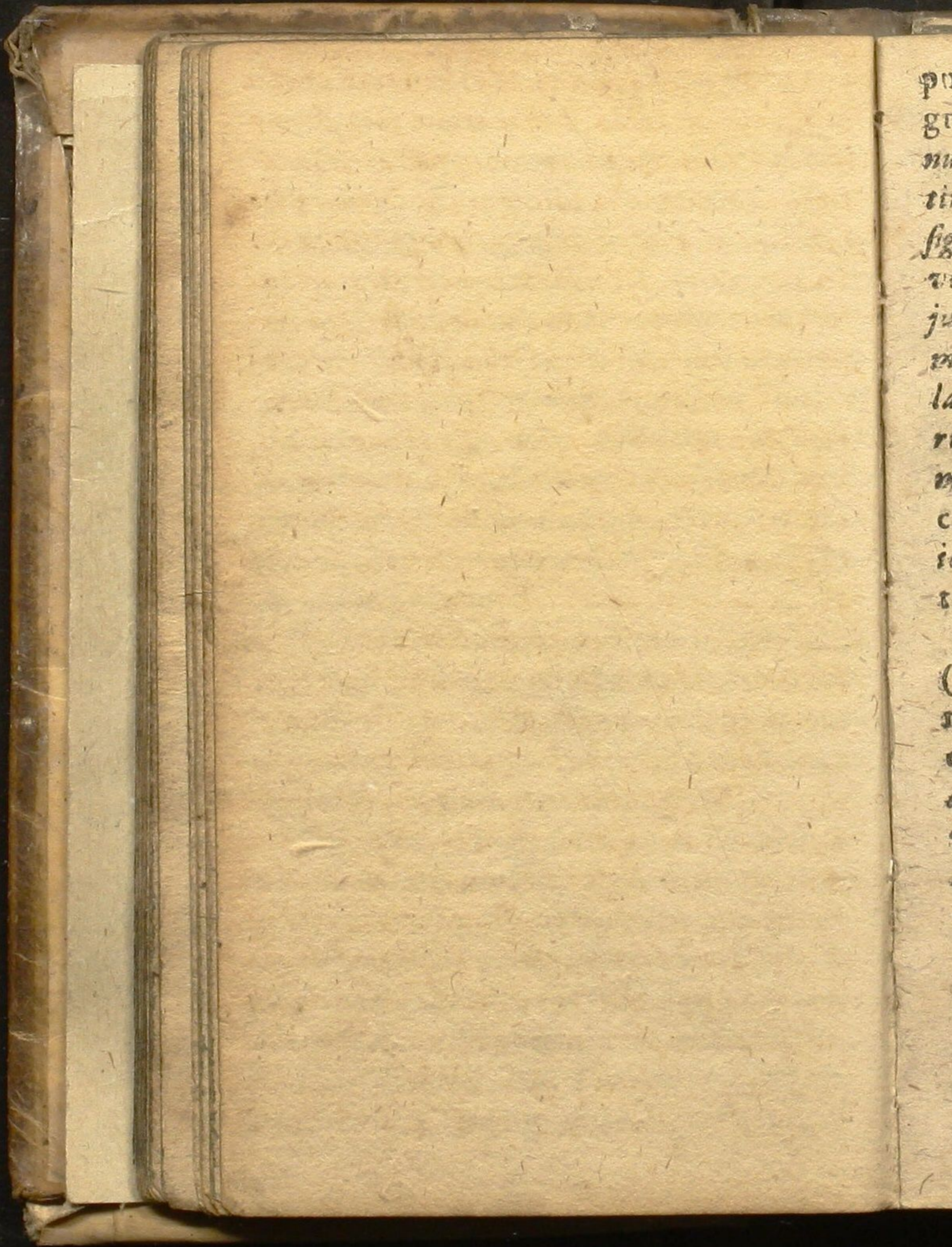
i. Si-

arbi-

soni:

est;

tem-

pu
ge
nu
tin
fig
va
ju
m
la
ri
m
c
io
t
(
T
c
o
s

pus, ut annus, hora, dies, &c. Sed non consi-
gnificant, ut verba. In hac etiam voce, homo
nulla pars, nempe ho aut mo significat separa-
tim; Et si quandoq; cōiungat; ut Domus; Do
significat aliquid. Et mus: attamen non in illa
voce sed extra. Deinde excluditur Oratio; cu-
jus partes significant separatim. Præterea No-
men ut homo, cum adjunctam habet particu-
larum Est aut non est, efficit Oracionem, que ver-
rum aut falsum significat. Ut Homo est ani-
mal. Homo non est animal. Aliud autem di-
citur Est secundi adjacentis: ut Dæmon est,
id est, existit. Aliud tertii adjacentis, & dici-
tur copula, ut Homo est animal

Verbum est vox consignificans tempus
(ut currit) cujus nulla pars significat sepa-
ratim, & semper eorum quæ de alio prædi-
cantur est nota, i. e. semper obtinet locū præ-
dicati. Ut; Homo currit. Hic homo est nomen
vel subjectum; Currit est verbū & prædicatū.
Sic cum dico: Homo est animal. Animal est
verbum & prædicatum, sed additâ copulâ est.
Notandum ut supra nomina infinita diceban-
tur non homo, non lapis, &c. Sic verba dantur
infinita, cum preponitur particula Non.

CAPUT VI.

B 4

De

De Interpretatione composita, & de
Enunciatione.

Interpretatio composita seu ORATIO est
Vox significans, cujus singulae partes si-
gnificant separatim, ut dictio, non ut affir-
matio aut negatio.

*Ut homo studet. Singulae partes; homo &
studet, significant aliquid tanquam dictiones,
sed seorsum nihil affirmant aut negant.*

Estq; vel imperfecta, cum tota sententia
non absoluitur; ut: *si probus fueris.* Vel per-
fecta, & haec vel Enunciativa est, vel non. Nō
Enunciativa, veri & falsi experta est, ut:
Quid cupis? Tales sunt orationes interro-
gativa, optativa, vocativa, imperativa, &c.

Enunciativa seu ENUNCIATIO est O-
ratio perfecta verum aut falsum significans.

Ut homo est animal. Dicitur aliās, quando
in syllogismo est, Propositio. Nonnullis impe-
rite dicitur Axioma, non enim omnis E-
nunciatio est fide digna seu axioma. Rectius
Latinis aliis, Eloquentia, Proloquium, Exortum,
Enunciatum, &c.

Enunciatio verò dividitur variè:

I. Alia vera est alia falsa. Vera eum re,
quam affirmat vel negat, consentit; Falsa
dissentit, ut vera sunt: *Homo est animal, ho-*

Enun-
Affirm-
respe-
forma-
riam
Enun-
ut: f-
Form-
cula
Bon-
Virtu-
aliqui-
rim-
Instru-
o est

Emunctio alia est affirmativa alia negativa

Affirmativa est q̄ conceptum cum conceptu ponit nullo habito respectu ad materiam. ut: homo ē lapsus. Rusticus ē doctus.

formaliter affirmant istae Emunctationes, licet ad materiam et secundam rei existentiam sunt falsae.

Emunctio negativa est q̄ aliquid remouet et diuidit ab alio. ut: Homo ^o est animal. Et q̄ ^{est} formalis vel virtualis.

Formalis est quando per particulam ~~non~~ vel similes particulas negantes aliquid habito in se negatur. ut:

Bona opera non iustificant.

Virtualis ^{Negativa} est quando per particulas exceptivas vel exclusivas aliquid remouet de alio. ut: Sola fides iustificat. Haec in se vim negandi habet hoc modo. Nulla res praeter fidem iustificat.

(Instrumentaliter) Sic Soly Deo est adorandus. - nihil q̄ Deo ^o est adorandum est

Nam particula NON derivata ex maiori propositione in
minorem nequequam efficit enunciatiorem negatam
sed infinite affirmantem. ut hinc autem ratio est quando
Minor stat particula negante q̄ in maiore non fuit. ut

Omnis passer est avis

Aquila non est passer

Et Aquila ̄ est avis

In hoc syllogismo minor est negativa, ratio est q̄ stat
particula negante extrinsecus affirmata q̄ erat in Maiore.

Non posse peccare

Posse ̄ peccare

non posse non peccare

competit

Deo

hominibus ante lapsum

hominibus post lapsum

mo non est lapis. Falsa: Homo non est animal.
Homo est lapis.

2. Alia absoluta seu de inesse, alia modalis. Modalis est cum additur aliquis horum modorum, Necesse, impossibile, possibile, contingens: *Ve: Necesse est hominem esse animal. Impossibile est hominem esse lapidem. Possibile est nullum hominem esse doctum. Cōtingens est hominem esse doctum, &c.* Absoluta est, cum talis nullus additur modus.

3. Alia necessaria, quæ nunquā esse potest falsa. *Ve homo est animal, homo est risibilis, &c.* Alia contingens, quæ falsa aliquando fuit, vel esse potuit. *Ve: Papa sedet Roma.*

4. Est finita vel infinita. Finita & subjectū habet & prædicatum finitum. *Ve Homo est doctus, id est, ubi nec subjecto nec prædicato præponitur particula non.* Infinita e contra est, cuius vel subjectum, vel prædicatum, vel utrumq; est terminus infinitus. *Ve: Quoddam non animal est corpus. Quidam homo est non doctus. Omne non animal est non homo.*

5. Est essentialis, vel accidentalis. Essentialis est cum prædicatum est primi, secundi, vel tertii prædicabilis, id est, est de natura subjecti. *Ve Petrus est homo, homo est animal,*

B y

homo

homo est rationalis. Accidentalibus, cum non
sit de natura subjecti prædicatum, est quar-
ti vel quinti prædicabilis. *Ut homo est visi-
bilis, homo est albus.*

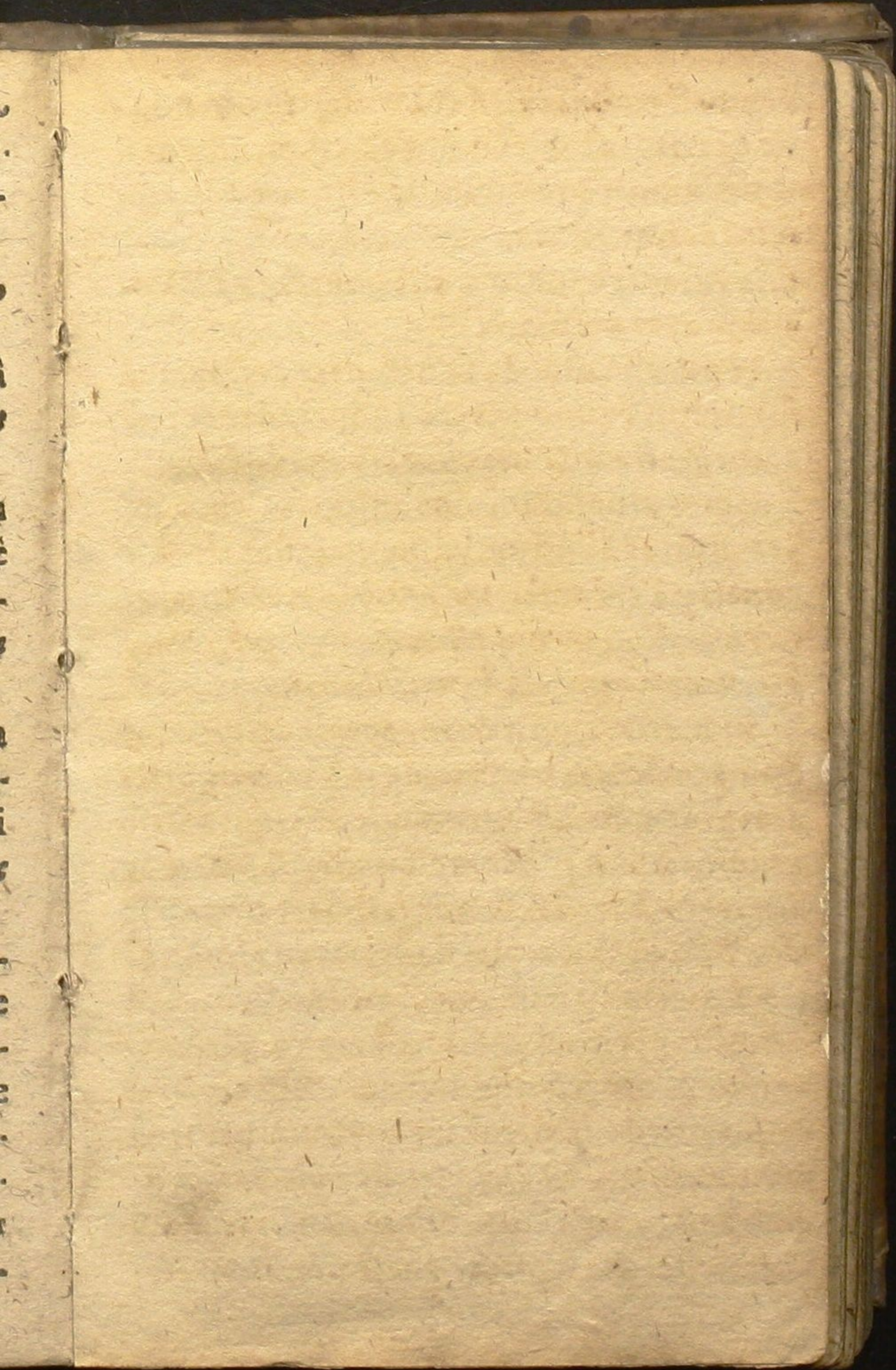
6. Alia est naturalis, alia contra naturam,
alia præter naturam.

Naturalis, directa & ordinata, est in qua
subjicitur, quod revera subjici debet, *ut
sunt, essentialis & accidentalis, modo dicta.*

Contra naturam & indirecta, est cum
prædicatur illud quod subjici debet & è
contra. *Ut si inferiora prædicantur de supe-
rioribus, E. g. animal est homo; vel subjectum
de accidente, ut: Album est homo.*

Præternaturalis & per accidens, est cum
duo accidentia cõcreta de se invicem præ-
dicantur, quorum utrumque alicujus tertii
est subjecti. *Ut album est dulce. Insunt hæc
duo tertio subjecto, nempe lacti saccarove.*

7. Alia propria, alia figurata, alia inusita-
ta. Propria est cum prædicatum dicitur de
subjecto per modum aliquem 5. prædicabili-
um. Impropria vel figurata est, cum res duæ
disp. ratae de se dicuntur invicem per tro-
pum aliquem. *Ut Herodes est vulpes, i. e. si-
milis vulpi in astutiâ. Et hæc est accidentalis
prædicatio. Nam idem est ac si diceretur: He-*

90
pr
pr
De
8.
co

tu

sti
pe
pu
ju

ve
ra
di
ut
ut
U
E
ca

di

d
ve

rodes est astutus. Inusitata, est ubi modus
prædicandi inusitatus est, licet voces pro-
priam suam significationem retineant. *Ve
Deus est homo. Deus est mortuus, &c.*

8. Alia est simplex seu Categorica, alia
conjuncta seu hypothetica.

Categorica, est cum unum de uno dici-
tur: ut homo est animal.

Composita vel hypothetica est quæ cõ-
stituitur ex simplicibus Enunciationibus
per conjunctionem aliquam, aliamve co-
pulationem. Dicitur hypothetica, quia una e-
jus est species præstantior, quæ hypothetica.

Est autem hæc compositio vel relationis
vel conjunctionis: Relationis seu compa-
rationis est I. ob quantitatem. *Ut: tanto est
dignior, quanto sapientior.* II. ob qualitatē:
ut, qualis berus, talis servus. III. ob tempus:
ut quando sol lucet, dies est. IV. ob locum. *ut
Ubi sol lucet, ibi dies est.* V. ob proportionē.
E. g. Ut se habent 2. ad 4. Sic. 3. ad 6. VI. ob
causam. *Ut quia sol lucet, dies est.*

Cõjunctio est in Enunciationibus con-
ditionalibus, copulativis & disjunctivis.

Conditionalis vel hypothetica in specie
dicta constat conditionali conjunctione Si
vel NISI *Ve: Si credas, salvaberis. Nisi*

mueris Deum, d. imitaberis. Talis composita
Enunciatio vera esse potest, licet simplices ejus
Enunciaciones (aut alterutra) sint falsa. Vt:
simplices Enunciaciones falsa sunt: Afirmo vo-
lat. Et: Asinus habet pennas. sed per hypothe-
sin conjunctio, ut una fiat, vera est composita
hoc: si asinus volat, habet pennas. Hinc

Regula. Conditionales nihil ponunt, i. e.
nil certi affirmant vel negant; sed prout re-
rum est coherentia.

Copulativa est quae constat conjunctio-
ne copulativa ET. Vt: Credidit, & salvatus
est. Huc refertur adversativa habens conjun-
tionem SED, &c. ut: Lucratur; sed non di-
tescit.

Regula. In Copulativis, utraque pars
debet esse vera. Nam sunt duae distinctae E-
nunciaciones.

Disjunctiva compositio constat ^{junctionibus} Enun-
ciacionibus disjunctivis. Vt: aut eger est,
aut sanus. Aut dies est, aut nox.

Regula. Disjunctiva fit talis, ut una pars
tantum vera sit.

Regula de omnibus compositis Enunciatio-
nibus. Negativa Composita fit ex affirman-
te, si negans praeponatur particula, NON. Vt:
Non si dives est sapiens est, &c. In E-

in disiunctivis una pars debet esse vera

9.
est a
10
fini

Vh
no.
gn.
mo

pa
pa
qu

ue
qu
qu
Q

vi
to

va
ne
Q
te
af

9. Enunciatio alia est affirmativa. *Ut mus est animal.* Alia negativa, *ut mus non est lapis.*

10. Vel est Universalis, particularis, indefinita vel singularis.

Universalis subjectum habet cum signo Universalialiquo, *Ut omnis homo est creatura.* Nullus homo est increatus. Universalia signa sunt: omnis, quilibet, quicumque, nullus, nemo, semper &c.

Particularis subjectum habet cum signo particulari, *ut quidam homo est Logicus.* Signa particularia sunt: quidam, aliquis, non omnis, quidam non, aliquando, ut plurimum, &c.

Indefinita subjectum habet absque signo, *ut homo est doctus.* Materia tamen indicat, quale signum intelligi debeat aut addi. *Ut quis doctrina non inest omni homini, dico: Quidam homo est doctus.*

Singularis est in qua subjectum est Individuum aliquod, vel res singularis. *Ut Plato est doctus.*

Ex tribus precedentibus divisionibus, est ava nona & decima, respondendum ad Questionem de Enunciationibus, Quae qualis quanta. Quae, querit an Enunciatio sit simplex seu Categorica, an vero composita. Qualis, querit an affirmans sit, vel negans. Quanta; an sit Unio

versalis, particularis, indefinita, vel singularis.
Ut: Quidam homo est dives: Quae, qualis,
quanta? Respondeo ad 1. Est Categorica, ad 2.
Est affirmans, ad 3. Est particularis.

CAPIT VII.

De Affectionibus Enunciationum
simplicium.

Affectiones sunt 4. Consecutio, Con-
versio, Oppositio, & Equipollentia,
CONSECUTIO est, quando una pro-
positio ex alia consequitur. *Ut ad affirma-*
tivam finitam (E.g. Omnis homo est justus)
sequitur negans infinita, & econt. (nullus ho-
mo est non justus) & ad affirmationē infinitam
(omnis homo est non justus) negatio finita
(nullus homo est justus) & e contra.

CONVERSIO est mutatio terminorū
Enunciationis, servata qualitate & veritate.

Mutatio terminorum est ut ex subiecto
fiat praedicatū, & vicissim, Servare qualita-
tem, est facere Enunciationem affirman-
tem ex affirmante, & negantem ex negante.
Servare quantitatem est facere ex universa-
li universalem, ex particulari particularem.

Conversio est simplex, per accidens, vel
contrapositionem.

Simplex est, in quā servata etiam quan-

Si
et p
bid

Simp. e. in quo simpliciter & universaliter
et particularis affirmans ⁵ ~~probat~~ ita ut ⁵ ~~libris~~
libris eadem manent quantitas et qualitas ⁵

procedens in qua universalis affirmans convertitur
ita quodem ut simul quantitas multorum
ita ut ex universalis fiat particu-
laris

Propositi-
tio

in qua Universalis affirmans et parti-
cularis negans ita convertuntur ut
ex terminis finitis fiant infiniti.
Sed haec conversio impropria est et potius est
secutio quae a negatione generis
ad negationem speciei.

Sed et Auctores etiam universalem negativam con-
vertere per accidens sed non dicendum quod pro
positio universalis negativa semper possit
converti simpliciter

titate convertuntur particularis affirmati-
va & univers. neg. *Vt: Quedam herba est
salubris: Converte & fit; Quoddam salubre
est herba. Sic: Nullum Calidum est frigidum,
& Nullum frigidum est calidum.*

*Per accidens est in qua non servata quali-
tate, convertuntur Universalis affirmans
& negans. Vt: Omnis homo est animal. Con-
verte per ac & fit: Quoddam animal est ho-
mo. Sic Nullus homo est lapis. Et quidam lapis
non est homo.*

*Per contrapositionem, est in qua servata
etiam quantitate convertuntur univers. af-
fir. & part. neg. ita ut ex terminis finitis fi-
ant infiniti. Vt. Omnis homo est animal. Cō-
verte per contrapos. Omne non animal est non
homo. Quidam homo non est pius. Quoddam
non pius non est non homo.*

*Quomodo quevis Enunciatio converti de-
beat, memorie causa monstrat versus.*

*F E C I simpliciter convertitur, A N T E per
acci:*

*F A L C O per contra. Sic fit conversio tota.
In his dictionibus, F E C I, A N T E, F A L C O,
intelligantur vocales, A E I O. Quarum
Asserit A, negat E, sed universaliter ambæ.
Asserit I, negat O, sed particulariter ambæ.*

id est. A significat universalem affirman-
tem, E. Univers. negantem, I Particularem
affirm. O. Particularem negantem.

OPPOSITIO est inter duas Enunciatio-
nes idem & predicatum & subjectum ha-
bentes, quarum una affirmat, altera negat.

Debet autem oppositio esse ejusdem de
eodem, ad idem, secundum idem, eodem
modo & tempore. *Ut cum dico: Homo est ri-*
sibilis; Canis non est risibilis. Non est vera op-
positio, quia non est ejusdem de Eodem. Vna e-
nim Enunciatio de homine dicitur, altera de
cane. Sic de reliquis.

Estque contraria, subcontraria, vel con-
tradictoria.

Contraria est duarum Enunciationum
Universalium. *Ut: Omnis homo est doctus:*
Nullus homo est doctus.

Regula: Contrariae Enunciationes non
possunt simul esse verae; sed in materia co-
tingenti sunt simul falsae, Ut in dato exemplo.

Subcontraria est duarum Enunciatio-
num particularium. *Ut: Quidam homo est*
doctus, Quidam homo non est doctus.

Regula: Subcontrariae non possunt si-
mul esse falsae: Sed in materia contingenti
simul verae, ut in dato exemplo. Cō-

m
m
o-
a-
de
n
ri-
p-
e-
de
n-
m
w-
on
o-
lo-
o-
est
li-
nti
o-

hoc nulla e oppositio q̄a non dicitur de eodem
sed de diversis ut q̄dam t̄uo e p̄y e. t̄uo o. est p̄y
utraq; est vera et de diversis loq̄t̄ subiectis

à veritate unig. contradictoria ad falsitatem
materiali v. C. et contra

Ab universali ad eiy subalternam hoc est
ad eiy particularem indefinitam et quasvis
singulares q' sub illo subiecto g'inet v. C.
propositiones Appobentive

NON OMNIS quida non OMNIS non q. nully

NON NULLVS qda Sed NULLVS ^{non} valet
OMNIS

NON ALIQUIS nully non qda non, valet
OMNIS

NON ALTER neuter: neuter non,
Plat' uterq;

Contradictoria est. inter Universalem
affirmativam & particularem negativam.
Vt Omnis homo est animal: Quidam homo
non est animal. 2. Inter duas singulares. ut:
Petrus scribit: Petrus non scribit.

Regula. Contradictorium necessario u-
na est vera, altera falsa. Si nimirum loquun-
tur de tempore presente aut preterito. Nem-
omne quod est, quando est, necesse est esse.
Ac de futuris contingentibus non est deter-
minata veritas aut falsitas, respectu hominum.

Hic agunt alij de subalternis Enunciatio-
nibus, quas tamen non sunt opposita. Nam

Subalternæ Enunciationes sunt ejusdem
Qualitatis, non quantitatis, quarum una est
universalis & subalternans, altera particu-
laris & subalternata. Vt omnis homo est ani-
mal. Hujus subalternata est, Quidam homo est
animal. Sic: Nullus canis est equus. Et, Qui-
dam canis non est equus. *sc. Universalis*

Regula. Ex veritate subalternantis colli-
gitur veritas subalternata; & ex hujus fal-
sitate, illius etiam falsitas colligitur. *sc. subalternans*

Equipollentia est revocatio duarum E-
nunciationum ad eundem valorem. *ex Veri-*

Fit hoc per negationem signi, quo sub-
jectum est affectum, vel præpositam, ut in

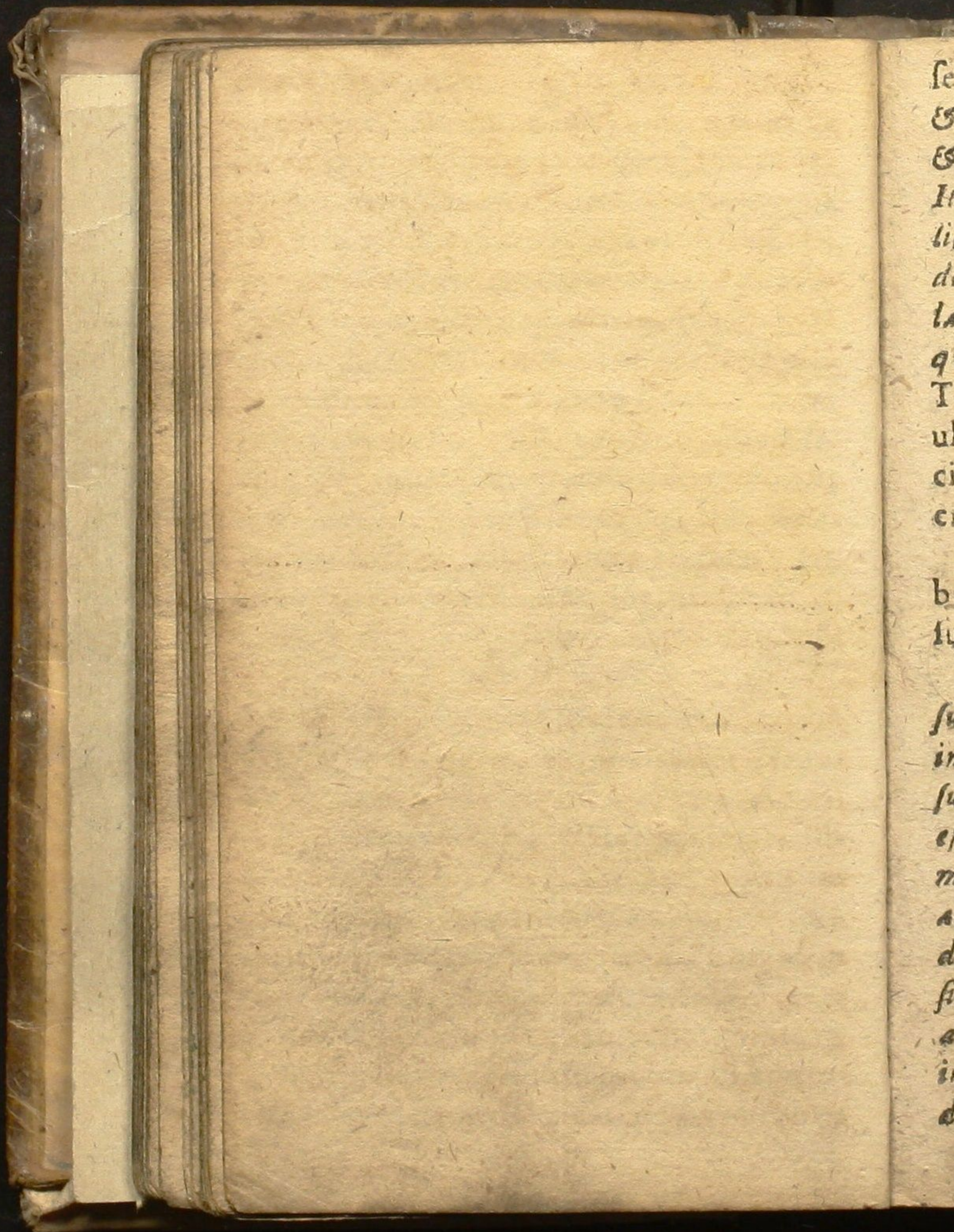
contradicentibus, vel postpositam, ut, in
contrariis, aut simul præpositam & post-
positam, ut in subalternis. De his versus est.

Præ contradic. post contra, præ postque
subalter. *Vi contradictoria sunt: Omnis ho-
mo est doctus. & Quidam homo non est do-
ctus. Præpone alterutri negationem, seu par-
ticulam NON, & eadem erit cum alterâ quo-
ad ualorem ut: NON omnis homo est doctus
eadem est cum hac: Quidam homo non est do-
ctus. Sic: NON quidam homo non est doctus,
æquis pollet huius: Omnis homo est doctus. In a-
liis exemplis se jam iuuentus exerceat; aut
quam in Enchiridio nostro Logico: quemad-
modum & alia ueriora.*

CAPIT V III.

De Syllogismo in genere.

Pergimus jam ad instrumentum tertie ope-
rationis intellectus. Est 4. operatio intel-
lectus, seu mentis actio, vel prima, vel secun-
da, vel tertia. Prima, qua rem aliquam nu-
dam cognoscimus; ut homo, animal, & c. idem
dicitur simplicium apprehensio. Pertinens
ad ea que dicta sunt de predicabilibus & præ-
dicamentis. Secunda dicitur compositio &
divisio; quia hac iudicamus rem unam cum
alio convenire & de eo dici posse; vel ab ea

se
E
E
I
li
de
la
q
T
ul
ci
e

b
tu

su
in
su
e
m
a
d
fi
a
in
d

sejungi debere. Ut quando concipio hominem
& animal; intelligo hæc duo invicem componi
& conjungi posse, ut dicatur: Homo est animal.
Item concipiendo hominem, & lapidem, intel-
ligo hæc duo à se invicem dividi seu disjungi
debere, ut oriatur Enunciatio. Homo non est
lapis. Et hæc operatio intellectus spectat ad ea,
que hætenus de Enunciationibus dicta sunt.
Tertia in mens operatio ratiocinatio dicta
ulteriùs progreditur & syllogismum respi-
cit: quo ignotum ex aliis notioribus elici-
mus. Et jam de Syllogismo agemus.

SYLLOGISMUS est ratio, in qua qui-
busdã positis, aliud quiddã ab iis quæ posita
sunt, necessario inferitur, eo quod hæc sunt.

Dicitur δὲ τὸ ἔ. συλλογισμὸς ἔ. e. ratiōne
subducere, & colligere. Dicitur ratio id est, hoc
in loco ratiocinatio, argumentatio, vel discursus
à noto ad ignotum: in qua quibusdã id
est, 2 Enunciationibus, secus quam in Emhy-
memate, positis, aliud quiddã, i. e. conclusio
actu inferitur necessitate forme seu concluden-
di, eò quòd hæc sunt, i. e. quia conclusio actu po-
sita, potèntia erat antea in præmissis. Nam quo-
ad terminos & materiam, non debet esse aliud
in conclusione quam fuit in præmissis, sed alia
dispositio terminorum esse debet. Re-

Rejiciuntur ergo ab hac definitione alia
consequentiatarum genera. Sunt autem hæc
in universum 4. 1. Argumentationis, quod
genus hic recipitur. 2. Conversionis. *Ut* omnis
homo est animal, ergo quoddam animal est ho-
mo. 3. Subalternationis. *Ut*: Omnis homo est
animal, Ergo quidam homo est animal. 4. E-
quipolletitiæ. *Ut*: Omnis homo est animal,
Ergo non quidam homo non est animal. Tria
ultima genera inquam, rejiciuntur.

Consequentiæ autem alia est bona, alia
vitiosa. Bona; cū aliquid ex aliquo verè col-
ligitur. *Ut* Petrus est homo, E. est animal. Vi-
tiosa e contra. *Et* homo est. Ergo salvabitur.

Syllogismus variè dividitur. 1. Alius est
perfectus alius imperfectus. Perfectus hoc
loco dicitur, qui adeò evidenter ratione
formæ concludit, ut nulla re indigeat ad
conciliandam majorem evidentiam. Tales
sunt syllogismi omnes primæ figuræ.

Imperfectus dicitur è contr. ratione ap-
parentiæ, non terminorum, ut sunt syllogi-
smi in secunda & 3. figuræ, qui reducuntur
ad primam figuram, quippe in quâ sunt omnis
generis conclusiones: At in secundâ tantum
negantes; in tertiâ tantum particulares.

2. Ad

ia
ec
d
is
o-
p
E.
lo
ia

ia
lo
io

A.
c
e
d
es

o.
ia
ir
is
m

o

2.
de
in
bu
3.
m
no
4.
al
5.
lis
ns
6.
ha
no
7.
fe
b
h
8.
n
A
9
1

Handwritten marks or a small signature.

2. Alius directus, in quo major terminus de minori concluditur: alius indirectus; in quo minor de majori. *Hec ex sequentibus melius intelligantur.*

3. Alius communis, constans terminis communibus: alius expositivus, habens terminos singulares seu individua.

4. Alius finitus constans terminis finitis: alius infinitus, constans infinitis.

5. Ratione quantitatis, alius est Universalis, habens conclusionem universalem: alius particularis, habens particul. conclus.

6. Ratione qualitatis, vel est affirmativus, habens conclusionem affirmativam; vel negativus, qui habet negat. conclus.

7. Ratione præmissarum, alius est simplex seu Categoricalis, constans Enunciationibus simplicibus; alius est compositus seu hypotheticus. *de quo infra. v. major præmissio est hypotheticus*

8. Alius absolutus, constans Enunciationibus absolutis; i. e. ubi non adduntur hi modi: *neceffe, possibile, impossibile & Contingēs.* Alius modalis, ubi hi modi dicti adsunt.

9. Alius formalis tantum; alius materialis tantum, alius form. & mat. simul.

Formalis tantum vi formæ concludit,

de

de qua forma in hac communi parte Logica agitur, non habito respectu materie, an bona sit vel mala. Potest n. syllogismus aliquis bonus esse respectu forme; i. e. ut sit in legitimo modo & figura dispositus, etiam si ubiq; materia sit falsissima. Ita hic syllogismus vi forme tantum concludit: *Omnis lapis est homo. Omnis equus est lapis. Ergo omnis equus est homo.*

Materialis vi solum materie concludit. *Ut: Nullus homo est lapis. Nulla arbor est homo. Ergo nulla arbor est lapis.* Hic omnes propositiones verae sunt; & ita bonus syllogismus est ratione materie, sed non forme. Nam ex praemis negativis vi forme nil colligitur.

Form. & mat. simul & formam & materiam bonam habet.

10. Alius demonstrativus, alius Topicus, alius Sophisticus. De his agit pars Logica propria.

CAPUT IX.

De Terminis & Propositionibus, item de figuris & modis.

Terminus est in quem resolvitur propositio, ut in subiectum & praedicatum. Terminum (alias extrema, extremitates &c.) sunt tres: Major, minor, & medius.

Major est qui praedicatur in quaestione

4-
sic
ff
5
ff-
m-
c
ir.
o.
o-
us
m-
c-
S
s
-
e

Major constat ex majori et ex medio termi-
no.

Minor constat ex minori et ^{ex} medio termino.

Conditio constat ex majori et ex minori termino.

Conclusio q̄ ex propositionibus iusta lege ^{alij} positis
elicitur

1. figura ubi medius terminus est subiectum
in maiore et predicatum in minore.

2. figura ubi medius terminus est pre-
dicatum in maiore & minore.

3. figura ubi medius terminus est sub-
iectum in maiore & minore.

proposita, seu syllogismi conclusione. Minor qui subjicitur ibidē. Medius qui semel minori, semel majori extremo conjungitur ante conclusionem. quam non ingreditur.

Medius terminus alijs dicitur Argumentum, nempe inventum ad fidem faciendā.

Propositio est in quam resolvitur syllogismus ut in partes propinquas. Estque triplex: Major, Minor & Conclusio. Major alijs dicitur Propositio simpliciter, item propositio prima. Minor dicitur propositio secunda, adsumptum, adsumptio, subsumptio, &c. Conclusio alijs dicitur complexio, clausula, quæstio, &c. Est autem Quæstio, Oratio in dubitationē adducta, quæ sive affirmetur, sive negetur, fit syllogismi conclusio.

Figura est legitima dispositio trium terminorum ad aliquid concludendum. Suntque tres figuræ. Prima, cum medius terminus in majore subjicitur, in minore prædicatur. Secunda, cum medium bis prædicatur. Tertia, cum argumentum bis subjicitur, primo in majore, deinde in minore. Quarta figura Galeni rejicitur, in qua medium est prædicatum in majore, & subjectum in minore.

Vt: Omnis homo est animal

Omne animal est substantia

Ergo quedam substantia est homo.

Hæc terminorum dispositio inutilis est, & contra naturam concludit: quia in conclusione inferius de superiore in verso ordine predicatur. Deberet autem hæc esse conclusio. Omnis homo est substantia.

Modus est legitima dispositio propositionum & conclusionis in quâtitate & qualitate. Estq; directus vel indirectus. Directus est ubi maior terminus de minori cõcluditur. Indirectus è cont. Vt in prima figura faciunt 5. modos indirectos. Baralipton, Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisesmo, ut in

Ba Omne animal est substantia

ra Omnis homo est animal

lip Ergo quedam substantia est homo

Sed modi indirecti cū 4. figura rejiciuntur.

Directi & utiles modi sunt 14.

Quatuor Primæ figuræ: Barbara, celarent, Darii, Ferio.

5. Secundæ figuræ: Cæsare, Camestres, Festino, Baroco.

6. Tertiæ figuræ. Darapti, Felapton, Disamis, Darisi, Bocardo, Ferison.

Exemp. in Barbara, modo primæ figuræ.

Bar.

mo.
E
ne
a-
nis

ti-
li-
us
li-
ra
n,
in

st.

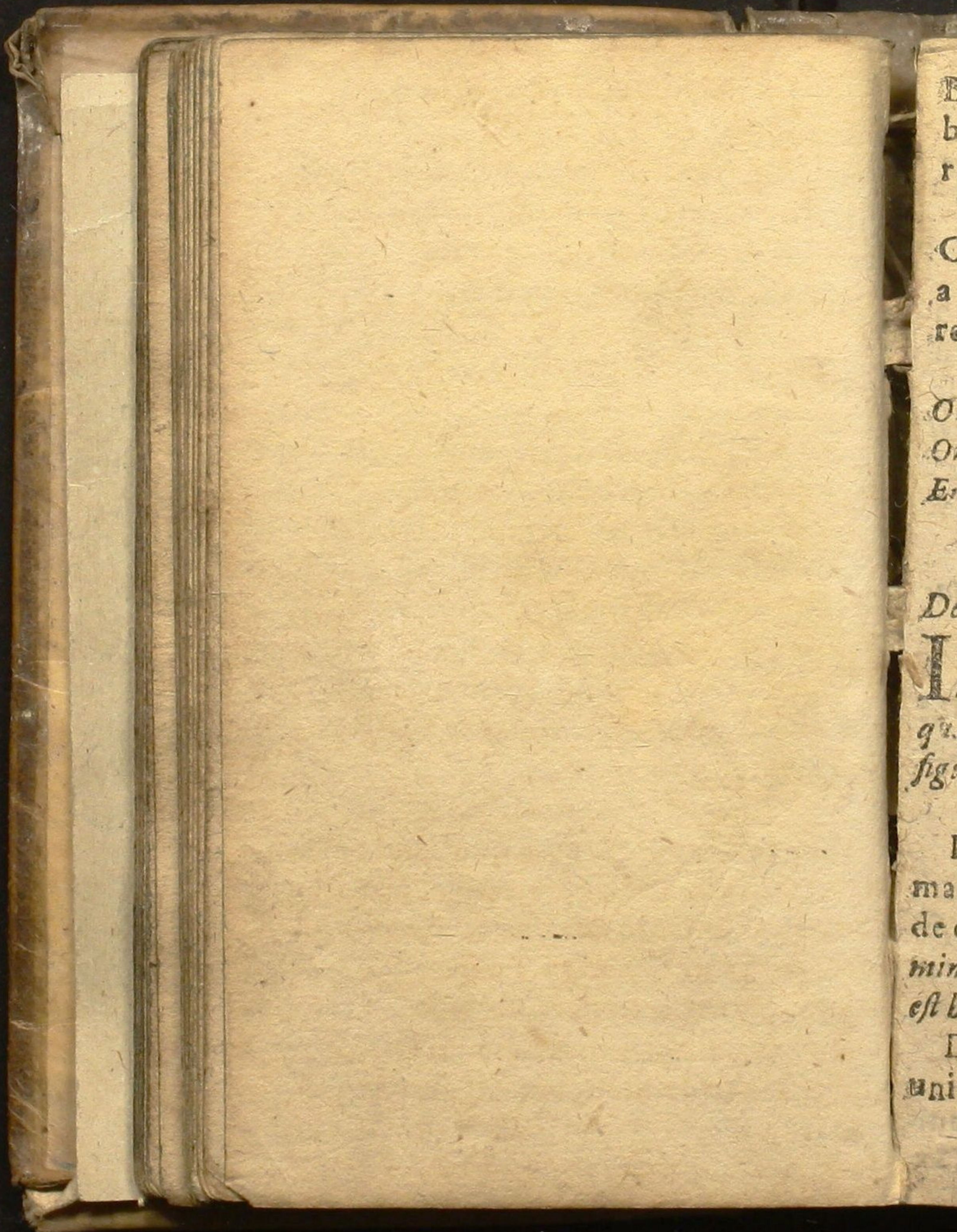
la-

es,

di-

ar.

B
b
r
C
a
re
O
O
E
D
I
q
fig
ma
de
min
est b
D
uni

Bar Omne animal est substantia

ba Omnis homo est animal

ra Ergo omnis homo est substantia.

Exemp. in Cesare, modo secunda fig.

Ces Nullum salubre est aquaticum

a Omnis piscis est aquaticus,

re Ergo nullus piscis est salubris.

Exemp in Darapti, modo tertia fig.

Omnis homo est animal.

Omnis homo est substantia.

Ergo quedam substantia est animal.

Sic in aliis exemplis inventus se exerceat.

CAPUT X.

De Fundamentis Syllogismi & Regulis.

Innotitur syllogismorum certitudo fundamentis: Dicitur de omni, & dicitur de nullo, que actus & majore Evidentia insunt prima figura, ideo dicuntur

Fundamenta prima figura.

Dicitur de omni; est cum quidquid affirmatur universaliter de subiecto, affirmatur de quovis contento sub illo. Ut: Omnes homines sunt mortales. Ergo & reges. Quid rex est homo & continetur sub homine.

Dicitur de nullo, est cum quidquid negatur universaliter de subiecto, negatur de quo-

C

vis

vis contento sub illo. Vt: Nulli homines sunt
immortales. Ergo nec reges. Item: Nullum
animal est lapis. At homo est animal. Ergo ho-
mo non est lapis.

Fundamentum secunde figure.

Quando aliquod prædicatum de uno
subjecto universaliter affirmatur, de altero
universi. negatur, tunc & illa subjecta de se
invicem negari debent. Vt: Omne animal
est sensibile, Nullus lapis est sensibilis, Ergo nul-
lus lapis est animal. Prædicatum sensibile, uni-
versim affirmatur de animali, negatur de la-
pide; Quare in cõclusione duo hæc subjecta la-
pis & animal de se invicem negantur.

Fundamentum tertie figure.

Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt
eadem inter se; Et quæ non sunt eadem uni
tertio, non sunt eadem inter se. ut:

Quidam Medicus est pius.

Omnis Medicus est Physicus.

Ergo quidam Physicus est pius.

*Pietas & ars Physica sunt eadem inter se,
hoc est, de se prædicantur (sed in concreto)
quia in uno tertio conveniunt sive concurrunt,
nempe in Medico.*

Regula Generales in omnibus figuris 4.

1. Ex puris negativis vi formæ nihil sequi-
tur. alterutra præmissarum ^{suæ} _{est} ⁱⁿ _{est} ^{est} _{est}

uno
m
ho

uno
ero
te se
mal
nat
uni
e la
a la

sunt
ca u

er se
reto)
ruat

equi
su
alg

Nūllg homo latrat
Nūllg homo canis est &
Nūllg canis latrat

Eodam animal e quadrupes
Quanto est animal e.
Quidam est quadrupes

Obscura o proponenda pueris

Interentio multa et obscura e.

Interentio o est proponenda pueris

Hic plus e in conclusione quam fuit in pre
missis nam eijusmodi conclusio interentio debet
esse. e. eadem q interentio et o proponenda
pueris.

alterutra præmissarum particularis

2. + Ex puris particularibus nil sequitur.
3. Conclusio semper sequi debet partem debiliorem. hoc est, si altera præmissarum est negativa; conclusio esse debet & negativa; si altera præmissarum particularis, conclusio quoque talis.
4. Non sint plures termini in conclusione, quam fuerit in præmissis.

Addantur quæ supra dicta sunt, non plures esse debere terminos quam tres, & mediū terminum nunquā debere poni in cōclusionē, &c.

Regule speciales primæ figuræ, duæ.

1. Ex majori particulari nihil sequitur.
2. Ex minore negativa nil concluditur.

Regule secundæ figuræ 2.

1. Ex majori particulari nihil infertur.
2. Nec ex puris affirmativis.

Regule tertiæ figuræ, 2.

1. Ex minore negativa vitiosè concluditur.
2. Cōclusio semper esse debet particularis.

CAPUT XI.

De reductione Syllogismorum.

REducuntur Syllogismi secundæ & tertiæ figuræ tanquā imperfectiores, ut supra dictū, ad primā figuram; & vel ostensivè vel ad abiurdū & impossibile; & utriusque reductione reducuntur omnes modi secundæ & ter-

ria figura ad primam præter Baroco & Bocardo, qui tantum ad absurdum reducuntur.

Reductio ostensiva fit per propositionum conversionem vel transpositionem, manente eadem conclusione, vel ejus conversa.

Notande autem præter vocales A, E, I, O, supra explicatas consonantes etiam modorum.

I. Initiales B, C, D, F, monstrant ad quem modum prima figura quivis alius sit reducendus.

Vt Cesare, & Camistres, quia incipiunt à C, reducendi sunt ad Celarent, Festino ad Ferio,

&c. II. Media & Finales S, P, M, C, quarum S, notat conversionem simplicem, P, per accidens

convertendam propositionem; M, Metathesin seu transpositionem propositionum: C ad absurdum vel impossibile. Unde illud:

S vult simpliciter verti: P, verò per acci:

M vult transponi: C per impossibile duci.

E. g. Reducatur hic syllogismus secunda figura.

Cam Omnis homo est animal.

es Nullus lapis est animal.

res E. Nullus lapis est homo,

Reducitur ad Celarent, quia uterq; modus incipit à C. Sed major est transponenda in locum minoris, quia adest litera M in syllaba Cam. Minor est convertenda simpliciter ob adjunctam literam S. Sic & conclusio habet S adjunctam & convertenda est & fiet in

ncar.

onū

nen.

a.

o,

um.

mo-

edus.

,re-

erio,

rum

cidēs

besio

ab-

ci:

luci.

a.

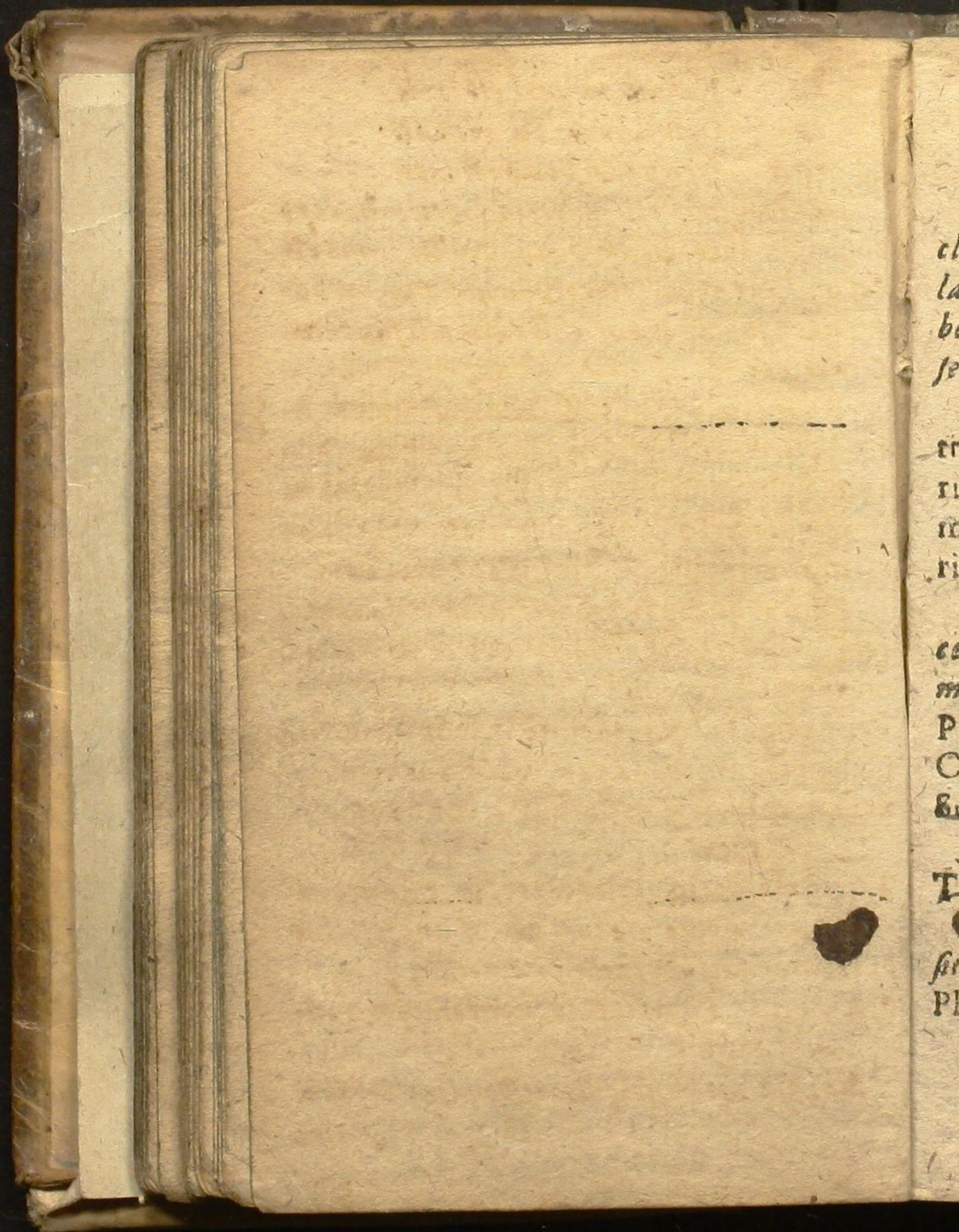
modus

in lo.

llaba

er ob

bet S

cl
la
bu
Je

er
ri
ri

ce
m
P
C
S

T

fi
P

Ce Nullum animal est lapis.
la Omnis homo est animal.
rent Ergo nullus homo est lapis.

Hec conclusio est conversa superioris con-
clusionis; converse ergo ita; Nullus homo est
lapis; Ergo nullus lapis est homo; Atq; imba-
bes quod supra. Ita in aliis exemplis juvenis
se exerceat.

Reductio per impossibile fit, dum ex cō-
tradictoria cōclusionis, & altera præmissa-
rum syllogismi imperfecti, colligimus in
modo perfecto contradictoriam vel cōtra-
riam alterius propositionis ab adversario.

Verūm quam præpositio sumenda cum,
conclusionis contradictoria vel contraria,
monstrant hi versus:

Prima figura locat majorē in sede minoris,
Celantes contra majoris sede minorem,
Servat majorem variatque secunda mino-
rem.

Tertia majorem variat, servatq; minorem,
Ad quem verō modum qui vis imperfectus
fit reducendus, hoc carmine docetur:

Phæbifer axis obit terras, æthramque quo-
tannis.

Singulis modis singula respondent Syllaba.

C 3

Quin.

Quinq; priores, Phe, bi, fer, ax, is, respōdent 5.
indirectis prima figura, sequentes 4. ob, it,
ter, ram. 4. modis secunda figura: reliqua mo-
dis tertis figura respondent. Vocales autem
denotant conclusiones modorum perfectarum,
ut Phe, denotat Celarent, ad quem refertur
Baralipon, Bi notat Darj, ad quem Celantes,
& ita consequenter.

Exemplum. Sit hic Syllogismus in Bocardo.

Boc Quidam homo non est doctus

ar Omnis homo est rationalis

do Ergo quoddam rationale non est doctū.

Concessus pramissis si adversarius aliquis ne-
get conclusionem & nolit concedere hanc dispo-
sitionem syllogismi, reducatur ita ad absurdū:

Bocardo est penultimus modus tertie figura cui
respondet syllaba an in versu: Phæbifer, &c.

monstrans Syllogismum reducendum ad Barba-

ra. Deinde retinetur minor, nam tertie figure
servat minorem. Tandē loco majoris ponitur
conclusionis contradictoria, & fit syllogismus.

Bar Omne rationale est doctum

ra Omnis homo est rationalis

ra Ergo omnis homo est doctus.

Hec conclusio contradicit majori præceden-
tis Syllogismi; Quidam homo non est doctus;
quam tamen majorem antea concesserat anta-

nt 5.

it,

mo.

m.

m.

ur

tes,

do.

do.

Eu.

ne.

po-

dū:

ecui

Ec.

rba-

gura

nur

us.

eden-

Etus;

anta-

Vitiosa fit collectio in affirmativis si existentia
communis fit identitas proprii.

Male fit comparatio in negativis, si propria diversita,
te posita assumat identitas communis.

{ Quod ego sum, tu o es
Sed ego sum homo
Et tu non est homo

gonista. Aut ergo priori syllogismo contentus esse debet, aut hunc, quo contradictione ad eoꝝ mendacio implicatur, admittere.

CAPUT XII.

De Syllogismis cōpositis eorūq; Reductione.

Syllogismus cōpositus est, quando vel una præmissarum vel ambae sunt cōpositae. Estque ^{3plex} adsumptivus vel transumptivus.

Adsumptivus est ubi major composita est per relationem (de qua supra) in majore verò adsumitur terminus, qui in majore non erat, ut:

Ubi pastor est, ibi & populus.

At pastor est in templo.

Ergo & populus est in templo.

Reducitur transponendo præmissas & convertendo majorem, & fiet:

Pastor est in templo

Populus est ubi pastor est.

Ergo populus est in templo.

Transumptivus est ^{3plex hypotheticus} ~~conditionalis~~ copulativus, disjunctivus, vel ex his mixtus.

Conditionalis, subjunctivus item hypotheticus aliàs dicitur, cujus major propositio est hypothetica, constans conjunctione conditionali.

Ejus Regule duae:

1. Posito antecedente, ponitur consequens; non è contr. Ut: Si est homo, est animal: Sed est homo; Ergo animal. Non autem valet, Est animal, Ergo homo.

2. Destructo consequente, destruitur antecedens, non è contr. Si homo est, animal est, sed non est animal; Ergo non est homo. Non valet: Non est homo, Ergo non est animal.

Reducitur Transumptivus ita: Accipio conclusionem hypothetici syllogismi, & eam comple, si quis terminus omissus est: quia verò conclusio constat terminis maiore & minore restabit medius; quem iunge majori & habebis maiorem propositionem, deinde iunge minori, & habebis minorem. ut in hoc exemplo.

Si columba est volucris, est alata

Sed est volucris

Ergo alata.

Conclusio hac quia caret subiecto, ita complenda.

Ergo columba est alata.

Medius terminus qui in conclusione non adest, est volucris. Cum hoc procedat juxta prescriptum, Et fiet:

Omne volucris est alatum

fer
ni
em

tur
mi
bo
est

cipo
e
est
ma
jun
tio
mi

com

ne nos
ixia

Nota In Copulationis syllogismo, saltem ex positio
 ne unig ad negationem alterius V. C. Non, v.
 a negatione a ^{negat} ^{unig} ^{positio} ^{alterius} ut
 Non et lapis et animal sed falsus est
 Sed est animal Non et lapis et animal
 Ex. Non est lapis - Sed est lapis.
 Ex. Non animal

1. Regula. Major in disjunctivo syllogismo et affirmativa
 et negativa esse potest ut
 Cordon bibit aut o bibit
 Sed bibit

Ex. Non non bibit
 Cuius non bibit in antecedente pertinet ad
 predicatum. Et ut removeat requiritur
 particula critica NON.

Disjunctio fit inter opposita et vero inter subordi-
 nata
 Disjunctio fit completa, adeo fit integra cum
 enumeratio partium. Nam si aliquod omis-
 sionem fuerit, corrumpit tota disjunctio ne
 data ad Major
 Disjunctio in disjunctive ex affirmationis membris
 negativis. Sed sit alterum sit negativum positum

Omnia columba est volucris

Ergo omnia columba est alata

Plures modos reducendi vide in Enchiridio nostro Logico; uti & alia quae in hoc breviario emittuntur tanquam ea, quibus nondum juniorum torquenda ingenia.

^{cujus maior propositio est composita.}
Copulativus, est qui unam partem ponens tollit alteram; & negativè tantum concludit. ^{qui constat conjunctione copulativa}

^{potest n. alius corpus inanimatum esse. ut ferrum, lignum}
Ut non & homo est & leo

Sed est homo, Ergo non leo.

At unâ parte sublata altera non mox ponitur. Ut non & homo est & leo; At non est leo, Ergo homo. ^{cujus maior propositio est disjunctiva}

^{regit ab conjunctione disjunctiva}
Disjunctivus est qui ex repugnantibus constat, & ponit unam partem, ut alteram vel reliquas tollat; vel tollit unam, ut alteram ponat. Ut: Plantae aut sunt animatae aut inanimatae: Sed sunt animatae, Ergo non inanimatae.

Item tollatur unum vel aliquis ut ponatur alterum: Ut

Pomus vel est herba vel frutex vel arbor,

Sed non est herba, nec frutex: Ergo arbor.

Mixtus est. i. Ex conditionali & copulativa. Ut;

Si homo est rationalis & bos irrationalis

affirmativo ad amovendam negativam rationem.

rationalis, erit aliquod animal rationale & ali-
quod irrationale:

Sed verum est antecedens

Ergo & consequens. Hoc aliter ita profe-
runt: Sed verum est primum, Ergo & secun-
dum. Vel: Verum prius, Ergo & posterius.
Item: verum est illud: Ergo & hoc.

2. Ex conditionali & disjunctiva: Vt: Si
vacuum datur in natura, erit substantia vel
accidens:

Sed neutrum est.

Ergo vacuum in natura non datur.

Quando vero in minore membra confir-
mantur, fit ^{nihil aliud est quam} DILEMMA, duplici argumen-
to adversarium constringens. Sic Bias pro-
bat non ducendam uxorem: Quia haec vel est
formosa & tunc erit $\omega\text{ol}\nu\eta$, vel deformis &
tunc erit $\omega\text{ol}\nu\eta$. Sed ratione materiae nihil pro-
bat Bias; quia media datur uxor inter formo-
sam & deformem.

CAPUT XIII.

De nonnullis Syllogismo affinis.

Affinia syllogismo sunt: Enthymema,
Inductio, Exemplum & Sorites.

ENTHYMEMA est syllogismus imper-
fectus, in quo deest vel major vel minor
propositio. Ideo constat unica propositio

hoc autem est syllogismus, si ita inferatur.

Aut bibis aut non bibis
Sed non bibis &
& bibis ite.

Aut loqueris aut non
Sed loqueris
& loqueris

Lucas, 9. Querit Christus a Pharisaeis an Baptis-
mus sit ex Deo aut hominibus. Huic interrogati-
oni nihil audent respondere, sic autem ^{exim} apud se
S. Chr. respondendum dicendum
erit aut ex Deo fuisse Baptismum Johannis aut
ex hominibus. Sed nos dicimus fuisse ex Deo ne forte
opponat nos debere illi credere: Non ex
hominibus nam populus nos lapidaret. & nihil
respondendum.

ne quæ dicitur Antecedens, & Conclusio-
ne, quæ consequens. *Ut Petrus est pallidus,
Ergo Petrus egrotavit.*

Reducitur ad perfectum syllogismum,
addendo propositionem omissam, quæ ita
cognoscitur: Si deest in antecedente con-
clusionis terminus major, deest etiam ma-
ior propositio; si minor, deest assumptio. *Ut
in dato exemplo, deest major terminus; egrotavit.
Addatur ergo major propositio ita: Qui
est pallidus, egrotavit; Petrus est pallidus, Er-
go egrotavit. in qua ex particularibus sufficienter
enumeratis constituitur universalis.*

INDUCTIO est ratio, in qua majus ex-
tremum de medio universaliter dicitur per
minus extremum, quod ex singularibus o-
mnibus implicite vel explicitè constat. Im-
plicitè: ut quando omnia particularia recita-
re molestum est, addimus hanc clausulam; Nec
illum d. simile reperitur exemplum: Ut pro-
biturus omne vinum calefacere; induc per
singularia omnia ita: Vinum H. Spanicum, Ita-
licum, Creticum, Gallicum, Ungaricum, Rhe-
nanum, &c. calefacit; nec datur dissimile ex-
emplum. Ergo omne vinum calefacit.

Differt Inductio à Syllogismo: 1. hic proce-
dit ab universali ad particulare; illa e contra
2. Medium in inductione non est medium,

ut in syllogismo, ideo quarum verum non est
medium, inductione probantur. Hinc 3. Indu-
ctione probantur & declarantur principia.
Syllogismi & propositiones immediatae, siue
que medium non habent, cujus idcirco loco su-
muntur Individua.

Reducitur verò Inductio ad primam fi-
guram, redigendo omnia singularia in lo-
cum medii termini. Ut: Vinum Hispanicum,
Gallicum, &c. calescit: Omne vinum vel est
Hispanicum vel Gallicum, &c. Ergo omne vi-
num calescit.

EXEMPLUM est Inductio imperfecta,
in qua particulare (in Inductione verò uni-
versale) aliquod ignotum, ex uno noto si-
mili vel paucis (in Inductione ex omnibus)
probat. Ut probatur malum esse, si Galli
Germanis tamquam vicinis bellum moverent,
probo per simile unum vel plura, ita:

Bellum Danico Suecicum fuit malum,
Ergo & Gallo Germanicum erit malum.

Reducitur ad primam figuram, colligē-
do terminos tres, & quartum similem in
locum probationis rejiciendo; hoc modo,

Omne bellum vicinorum est malum,

Bellum Gallo Germanicum est vicinorum

Ergo bellum Gallo Germanicum est malum.

fi-
o.
m.
st
u.
d.
ni-
ho
)
alli
m.
A.
gē.
n in
do
um
m.

M
plan
nis
Sca
O
tar
S
co
tur
sec
co
Ar
est
ve
p
et
re
in
so
sig
E
re
n
d

Major probatur per singulare unum vel
plura. Nam inter Danos & Suecos vicinos per-
missiosa bella fuerunt; item inter Anglos &
Scotos, inter Hispanos & Gallos, Athenienses
& Thebanos, &c. quod si addi posset: nec da-
tar d. simile exemplum, fieret Inductio perf. Et a.

SORITES est Syllogismus ex pluribus
compositus (ergo non unus) in quo Prædica-
tum primæ propositionis fit subiectum in
secundæ, secundæ in tertiâ, &c. donec in
conclusionem primum subiectum cum pos-
tremo prædicato connectatur. Vt: Homo
est animal, Animal est corpus vivens, corpus vi-
vens est substantia, Ergo homo est substantia.

Fundamentum Soritis est Regula Ante-
predicamentalis. Prædicatum prædicati est
etiam prædicatum subiecti & e contra. Sed
requiruntur in sorte termini necessarii
inter se coherentes; quales non sunt in tali
sorte: Qui bene bibit, bene dormit, Qui bene
dormit non peccat; Qui non peccat est beatus.
Ergo qui bene bibit, est beatus.

Reducitur Sorites ad Syllogismos plu-
res simplices, quot nimirum sunt mediæ ter-
mini. Vt in supra dato exemplo, duo sunt me-
diæ termini, Hi ergo duo oriuntur Syllogismi:
Corpus

I. Corpus bibens est substantia,
Homo est corpus bibens,
Ergo homo est substantia.
Minor probatur.

II. Animal est corpus bibens,
Homo est animal,
Ergo homo est corpus bibens.

PARS PROPRIA.

Specialis vel propria pars Logica confide-
rat Syllogismum cum certa materia eaq;
triplici; Necessaria, Probabili, & Falsa. Hinc
triplex Syllogismus materialis: necessarius, a-
podicticus seu demonstrativus; probabilis, To-
picus seu Dialecticus; & Falsus, Elencticus
seu Sophisticus.

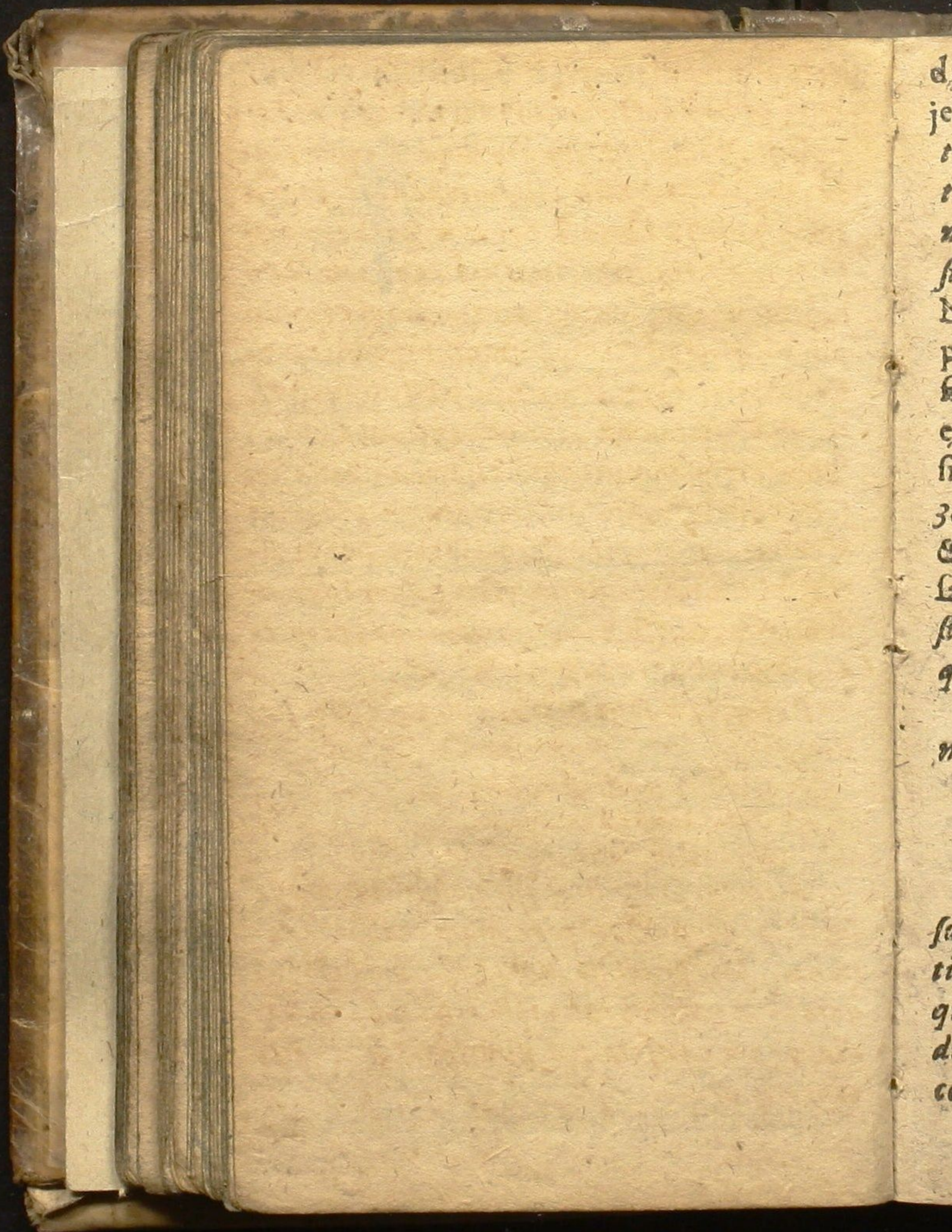
CAPUT I.

De Demonstratione seu Syllogismo Apodictico.

DEMONSTRATIO est syllogismus sci-
entificus ex veris, primis, immediatis,
notioribus, prioribus, & causis conclusio-
nis. He sunt condiciones propositionum Syllo-
gismi demonstrativi. Erant I. primæ & im-
mediatæ, quia unius effectus non est nisi una
caussa proxima. Et loquitur Aristoteles de no-
bilissimo genere demonstrandi, ubi utraq; pro-
positio est immediata, alias sepè minor media-
ta esse potest. Est autem propositio imme-

de-
ag
ne
a.
to-
cus

ci-
is,
io-
llo-
m-
na
no-
ro-
lia-
ne-

di
je
t
n
st
M
P
h
e
h
3
E
L
M
9
m
su
ti
q
d
co

diata, immediatione & primitate vel sub-
jecti; ut homo est risibilis: vel causæ, ut ra-
tionale est risibile. Nam proxima & immedia-
ta causæ risibilitatis est rationalitas: proxi-
mum subjectum homo. 2. priores, quia ex caus-
sis, & notiores, scilicet naturâ, non nobis. Nam
Notius nobis dicitur quod sensibus est pro-
pinquius ut effectus, composita, concreta,
singularia. Notius naturâ seu simpliciter,
est quod remotius à sensibus est, ut causæ,
simplicia principia, abstracta, universalia.
3. Ex conclusionis causis, nempe proximis
& immediatis: quia scire est rem per caus-
am cognoscere. Et hoc est medium Demon-
strationis, causæ videlicet proxima, propter
quam accidens est in subjecto.

*Exemplum Demonstrationis vel Syllogismi
necessarij.*

Omne rationale est risibile,

Omnis homo est rationalis,

Ergo omnis homo est risibilis.

*Accidens (risibilitas) demonstratur inesse
subjecto (homini) per proximam causam, (ra-
tional.) Ideo præmissæ sunt causæ conclusionis,
quia in majori τὸ rationale, ceu causæ imme-
diata, cum causato suo nimirum risibilitate,
connectitur.*

De

Demonstratio alia est diuina propter quid
seu potissima, alia est quod vel quia.

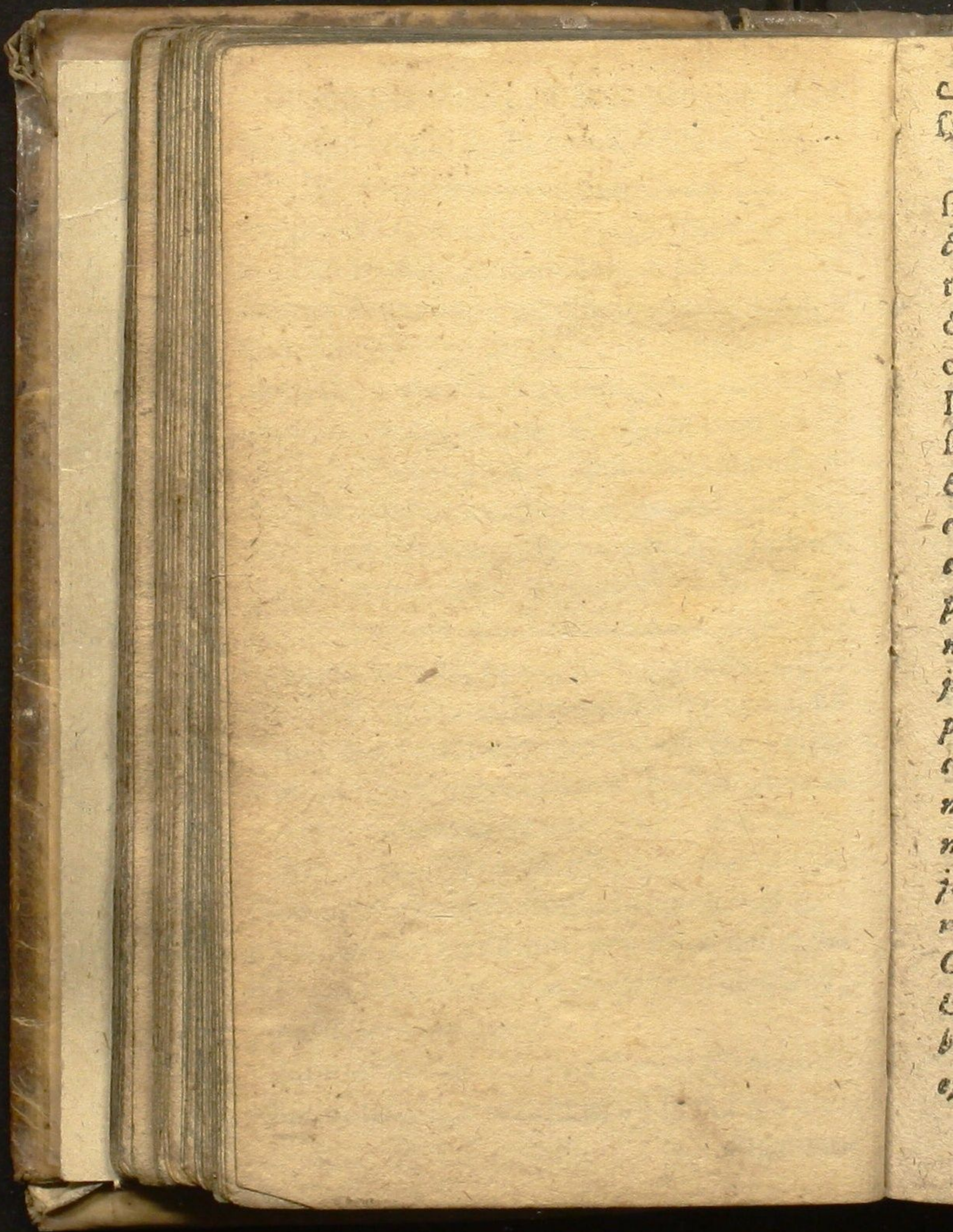
I. Illam nobilissimam est quae modo definie-
batur, continens sub se quasi tres species.
1. Cum aliquid demonstratur per causam
immediatam, quae est essentia seu forma, à
qua illud proprium fuit; ut in vulgato ex-
emplo supra dato. 2. Cum medium est causa
externa immediata, ut in vulgato exemplo E-
clipsis. 3. Cum unum proprium demonstra-
tur per aliud ex rei essentia fluere, à quo im-
mediatè oritur, ut: Summe calidum est summe
leue & rarum Ignis est summe calidus. Ergo.

II. Hac ignobilior est, diciturq; Syllogi-
smus à posteriori seu signo & procedit. 1. per
effectum, qui praestantior, & saepe utilis, nã
causam ignorantes rem ex effectu vena-
mur, ut: Quae nutriuntur & crescunt, sunt a-
nimate: serpes nutriuntur & crescunt. Ergo.

Hic animam serpibus esse colligimus ob esse-
ctum, nempe nutritionem, augmentum, &c.
2. per causam remotam, ut: Piscis non respic-
it: quia degit in aqua. Propinqua causa est,
quia pulmonibus caret.

Finis simul & effectus Demonstrationis
est scientia. Scientia verò est firma & certa
cognitio

d
e
s
m
à
r.
la
E.
a
n.
re
o.
i.
er
nā
a.
a.
o.
e.
bis
st.
nis
cta
io

C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

cognitio rei necessaria & aeterna per causam, ut res illa aliter se habere nequeat.

Materiae constituent termini & Propositiones. Propositiones, de quibus ante dictum, sunt principia materialia, propinqua; termini, remota. Termini sunt tres, alius dicta tria praecognita, quia de iis habentur certa praecognitiones.

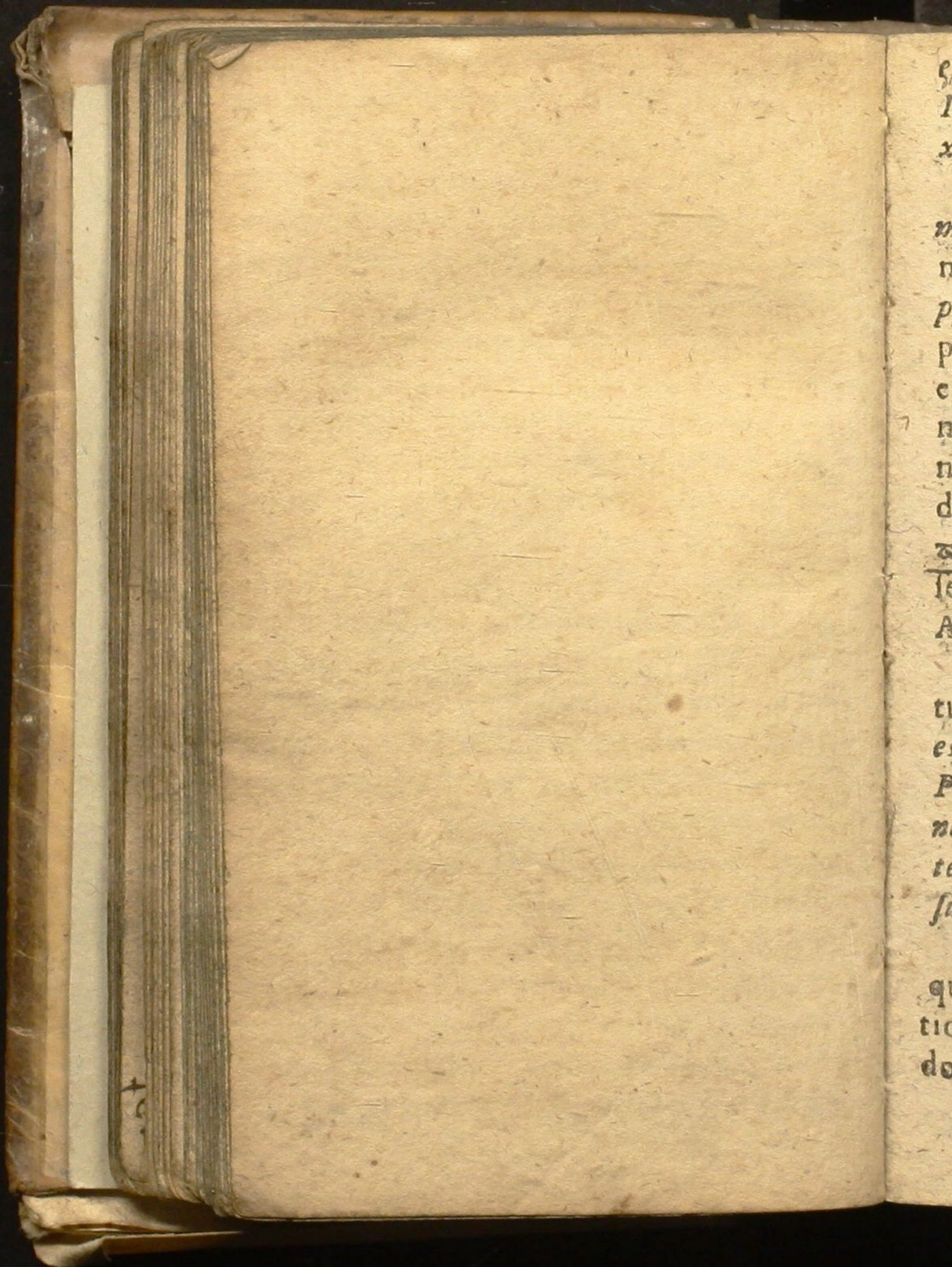
I. Minor est subiectum vel basis demonstrationis, de quo affectio demonstratur; & ita dicitur subiectum praedicationis. Alias consideratur subiectum scientificum etiam, ut est totius scientiae. Et iam est commune vel proprium. Commune dicitur res considerata seu materiale, ut corpus naturale est Physica subiectum, verum saltem commune, non ad se proprium & adequatum. Proprium dicitur modis considerandi vel formale: ut cum addo quatenus naturale. Ergo Physica subiectum est corpus naturale, quatenus naturale. Praecognitio subiecti est duplex. 1. quod sit & esse possit in re & natura. 2. quid sit, i. e. quid nomen significet. Conditiones subiectivae sunt 1. Ut si Eus per se est necessarium absq. mentis operatione. 2. Ut habeat proprias affectiones, earumq. causas. 3. Ut eius consideratio sit tantum in propria scientia. 4. Ut

4. Ut ad illa omnia in scientia illa referantur. Atq; haecenus primum praecognitum.

II. Major vel quaesita est affectio seu passio, quae demonstratur de subiecto per causam, semper accidens, sed proprium. Ejus praecognitio unica est: Quid sit, i. e. quid nominis, non quid rei. Hoc est, praecognitum esse oportet, quid vocabulum significet.

III. Medius est principium, vel causa, ob quam affectio inest subiecto, ideo de eo per eam demonstratur. Praecognitio principiorum est duplex: 1. Quod sint verè. 2. Quid significant vocabula. Aliae eorum conditiones sunt. 1. Ut sint prima respectu demonstrandorum. 2. necessaria. 3. Indemonstrabilia, ideoq; de ijs non disputandum à priori, sed per inductionem notificari possunt. 2. In propria scientia, sed in alia superiori, aut communissima, ut Metaphysica. Principia porro alia sunt essendi seu rei, alia cognoscendi seu cognitionis. Essendi sunt incomplexa, quia sunt res extramentem subsistentes, essentiam rei constituentes. Ut in Physicis, materia & forma. Cognoscendi interdum cum prioribus coincidunt, interdum sunt complexa extramentem non subsistentia suntq; vel communia vel propria. Illa dicuntur axiomata vel dignitates. Ut: Totum

m-
eu
er
E-
id
u
a,
co
i-
id
es
lo
fo
n-
ria
a,
of-
is.
ra
n.
o.
n-
b.
Ha
ms

e
I
x
m
n
p
P
e
n
n
d
a
te
A
tu
es
P
no
te
su
qu
tic
do

est majus sua parte. Propria, unius scientie sunt.
Ita sua habet Geometria, sua alia scientia, a-
xiomata, definitiones, hypotheses & postulata.

Forma Demonstrationis dicitur vel com-
muniter vel strictè & cum materia. Commu-
niter principia formalia remota sunt figurae,
propriaque, modi. Prima autem figura, ceu
perfectissima demonstrationi est aptissima,
ejusque primus modus Barbara. Strictè for-
ma Demonstrationis dicitur consistere in
necessitate immutabili, cujus tres sunt gra-
dus, notæ, conditiones vel leges: κατὰ
ταυτὸς, κατ' αὐτὸ & καθόλου. De omni, per
se, & universale. Quibus notis propositio
Apodictica à Topicâ differt.

De omni (subjecto) dicitur, cum prædic-
tum omni subjecto semper inest. Ut homo
est animal. Dicitur de omni posterioristicum.
Prioristicum verò requirit signum universale
necessariò; nec semper temporis universalita-
tem: ut cum dico Omnes Episcopi Romani
sunt Romæ.

Per se, includit De omni & insuper re-
quirit essentialem nexum partium proposi-
tionis. Modi hujus notæ quatuor: I. Quañ-
do prædicatum pertinet ad definitionem
sub-

Subiecti. *Ve Genus vel differentia qualificandæ
& ipsa definitio.* 2. Quando ad prædicati de-
finitionem ipsum requiritur subiectum. *Ve
proprietas definitur per subiecta.* His op-
ponitur unus modus, per accidens, quando
Accidens prædicatur, ut *homo est albus.* 3. Cū
prædicatum non de alio aliquo subiecto di-
citur prius, sed ipsum est primum subiectū.
Ve Medicus sanus per se & primò. Huic op-
ponitur modus per accidens, cū non de
primo subiecto dicitur prædicatum. *Ve Animus
fessus ambulat, hoc per accidens est; per se verb
animal ambulat.* 4. Est quando effectus cum
causa exteriora & proxima coniungitur. *Ve
Eclipsis solis est interpositio Luna inter solem
& nostrum adspiciendum.* Huic opponitur mo-
dus per Accid. quando accidentalis causa
cum effecta iungitur: *Ve sodiens agrum in-
venit thesaurum.*

Universale, καθόλου itē καθόλου πρῶτον,
includit duos modos priores & addit reci-
procationem. *Ve homo est risibilis. Reciproce
iam dici potest: Omne risibile est homo.*

CAPUT II.

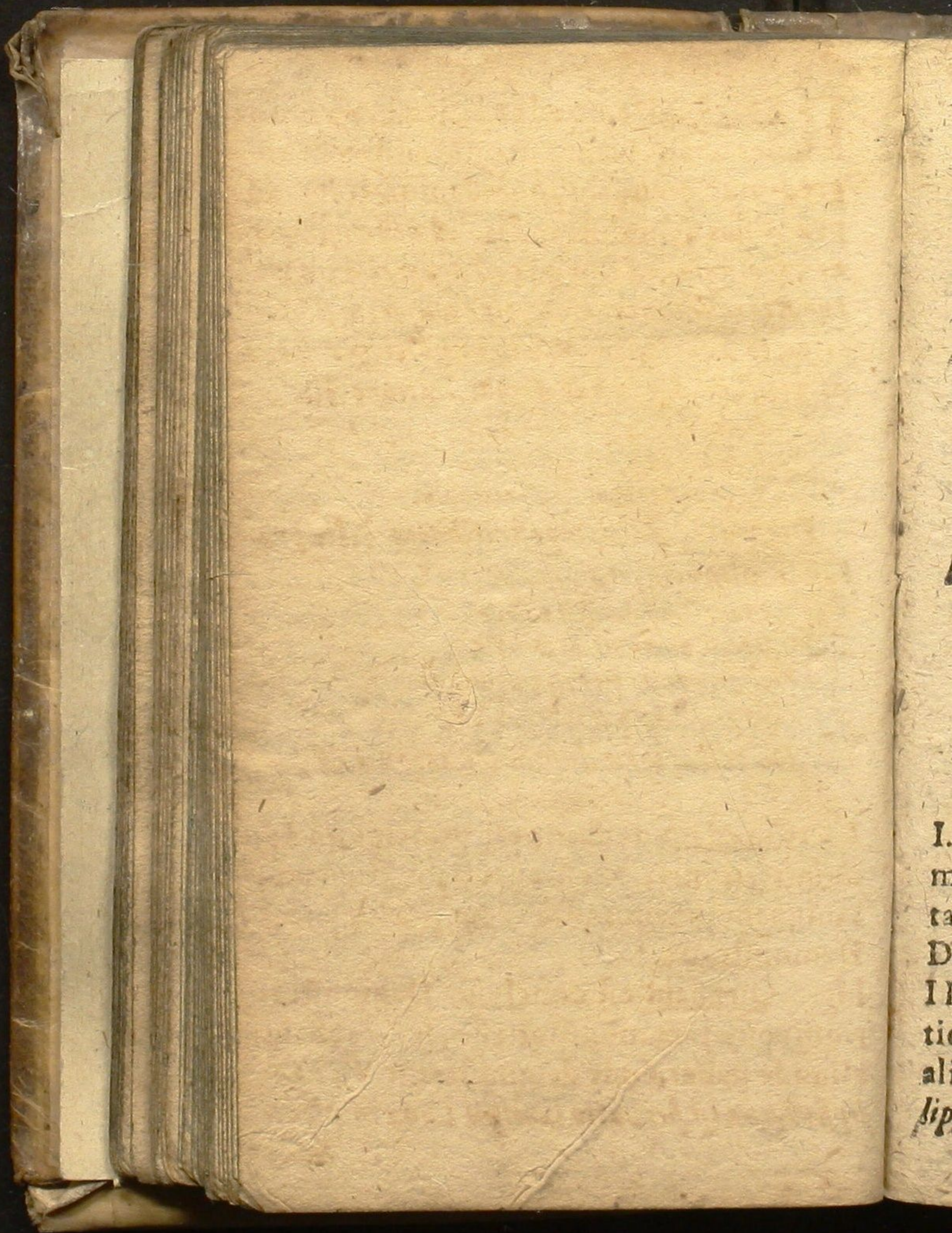
*De Demonstratione circulari seu
reciproca.*

Regres.

ng
de-
Vi
p.
do
u
li-
tu.
p-
de
ras
er
om
Ve
tem
no-
ulla
in-

rov,
eci-
roce

ref.

Regressus Demonstrativus est, quando per unam veram demonstrationem regredimur à conclusione demonstrata ad præmissas demonstrandas. A demonstratione vero, quia, ad eam quæ est propter quid, datur Regressus; ita: Convertere majorem simpliciter & conclusionem loco minoris transpone ac vicissim. Vt in hac demonstratione oñi.

Omne risibile est rationale

Omnis homo est risibilis

Ergo omnis homo est rationalis.

Digredere ad demonstrationem disjuncti probando minorem, ita:

Omne rationale est risibile

Omnis homo est rationalis

Ergo omnis homo est risibilis.

CAPUT III.

De collatione demonstrationis & definitionis.

I. Quædam definitio est principium demonstrationis, & est essentialis; quam tamquam indemonstrabilem præsupponit Demonstratio.

II. Quædam est conclusio Demonstrationis quæ rem monstrat esse, sed causam aliunde habet, unde demonstretur. Vt: *Eclipsis Luna est privatio luminis Lune in plenilunio*

lunio. Ideo causa vel medius terminus addi
debet, ut fiat demonstratio.

III. Quaedam utrumque complectitur
ac probat, & quid sit & cur sit, estque caus-
salis, solo terminorum positu ab explicita
demonstratione differens. Vt cur in toni-
truo sit sonus in nube? Causam vulgarem red-
dunt, extinctionem ignis in nube. Demon-
stratio est hac: Quando exstinguitur ignis in
nube, fit sonus in nube. In tonitruo exstinguitur
ignis in nube. Ergo, Eliciatur iam definitio:
Tonitru est sonus in nube ob exstinctum ignem.
Quocirca qui habet demonstrationem affecti-
onis, habet ejusdem definitionem.

CAPUT IV.

De Methodo & Ordine.

Methodus est vel cum illatione, vel sine.
Nulla est Methodus specialiter dicta, vel
ipsa Demonstratio, & dividitur in syntheti-
cam & Analyticam; Synthetica est Demon-
stratio δὲ ὅτι ἀναλυτ. ὅτι. Hac dicitur Ordo.

Ordo dicitur habitus instrumentalis,
quo disciplinae partes ita disponere possu-
mus, ut aptissime & facillime ea disciplina
cognoscatur. Estque particularis vel uni-
versalis. Ille est in parte aliqua disciplinae,

Hoc

di

ur

f.

tā

ii.

d-

n-

ia

ur

o:

m.

ti-

ne.

vel

si-

on-

lis,

su-

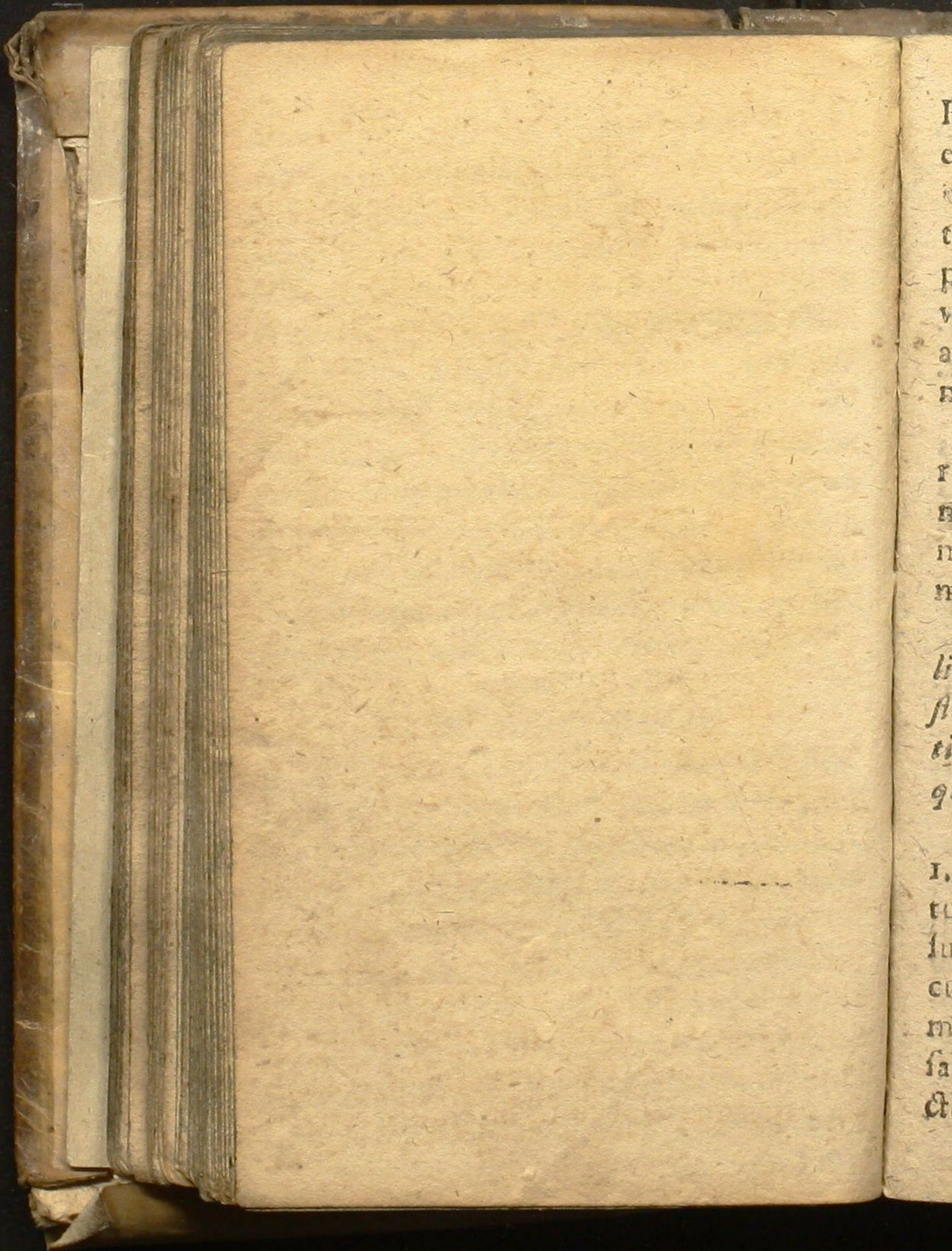
ina

ni-

nae,

Hoc

I
e
c
p
v
a
B

f
B
m
m

li
fl
ti
q

I.
tu
lu
ce
m
fa
A

Hoc tota scientia disponitur. Universalis est Syntheticus vel Analyticus.

Syntheticus est instrumentum, quo contemplatrices disciplinas disponimus, ut progrediamur à primis rei principiis, universalioribus, causis, simplicibus, partibus; ad principiatà effecta, composita, totum; melioris & facilioris cognitionis gratiã.

Analyticus seu resolutorius, est quo operatrices disciplinas disponimus, ut à notione finis ad cognitionem principiorum & mediõrum ad illũ finem ducentiũ progrediamur, melioris & facilioris cognitionis gratiã.

Et hi sunt ordines disciplinas disponendi. Alias alij dari possunt ordines: ut dignitatis, Historicus vel temporis, Rhetoricus, Poeticus definitivus Galeni, arbitrarij docendi & resuscitandi, &c. que omnia vide in Enchiridio meo Logico.

Regule vel precepta utriusq; Ordinis.

1. Communis pars & generalis præponatur propria & speciali. 2. Pars nulla desit, superflua, inutiliter repetatur. 3. Quod alibi implicitè positum & alio considerandi modo, alibi evolvi potest explicitè & diversa cõsideratione ab, q; tautologiã. 4. Respectu particulariũ ordo sit interdũ arbitrari-

us. 5. In una scientia agere licet de subje-
cto, hujus principis, affectionibus, specie-
bus, item de contrariis.

CAPUT IV.

De Divisione.

DE Divisione, ord. ne doctrina prius agen-
dum quam de Definitione, nam ad defi-
nitiones constituendas conducunt divisiones.
Et res debet distinguere, antequam defini.

Divisio est oratio, qua totum in suas
partes dividitur. Divisum dicitur totum
quod dividitur. Membra dividenda seu divi-
sionis sunt partes in quas fit Divisio.

Divisio alia est vocis, alia Rei. Vocis dicitur
Distinctio: ut cancer significat pisces &
morbum. Rei est totius vel integralis, vel es-
sentialis vel universalis.

Divisio totius integralis vel quanti dicitur
Partitio, quæ totum dividit in partes
vel homogeneas seu similes, vel hetero-
geneas seu dissimiles. Pars similis est,
quæ habet eandem naturam & nomen cū
toto. Ut: caro, aqua, &c. dividitur in partes
similes, nam qualibet pars carnis est & dicitur
caro; sic de aqua, lacte, &c. Pars dissimila-
ris habet diversam naturam & nomen à to-
to, ut sunt partes domus, navis, &c.

je-
cie

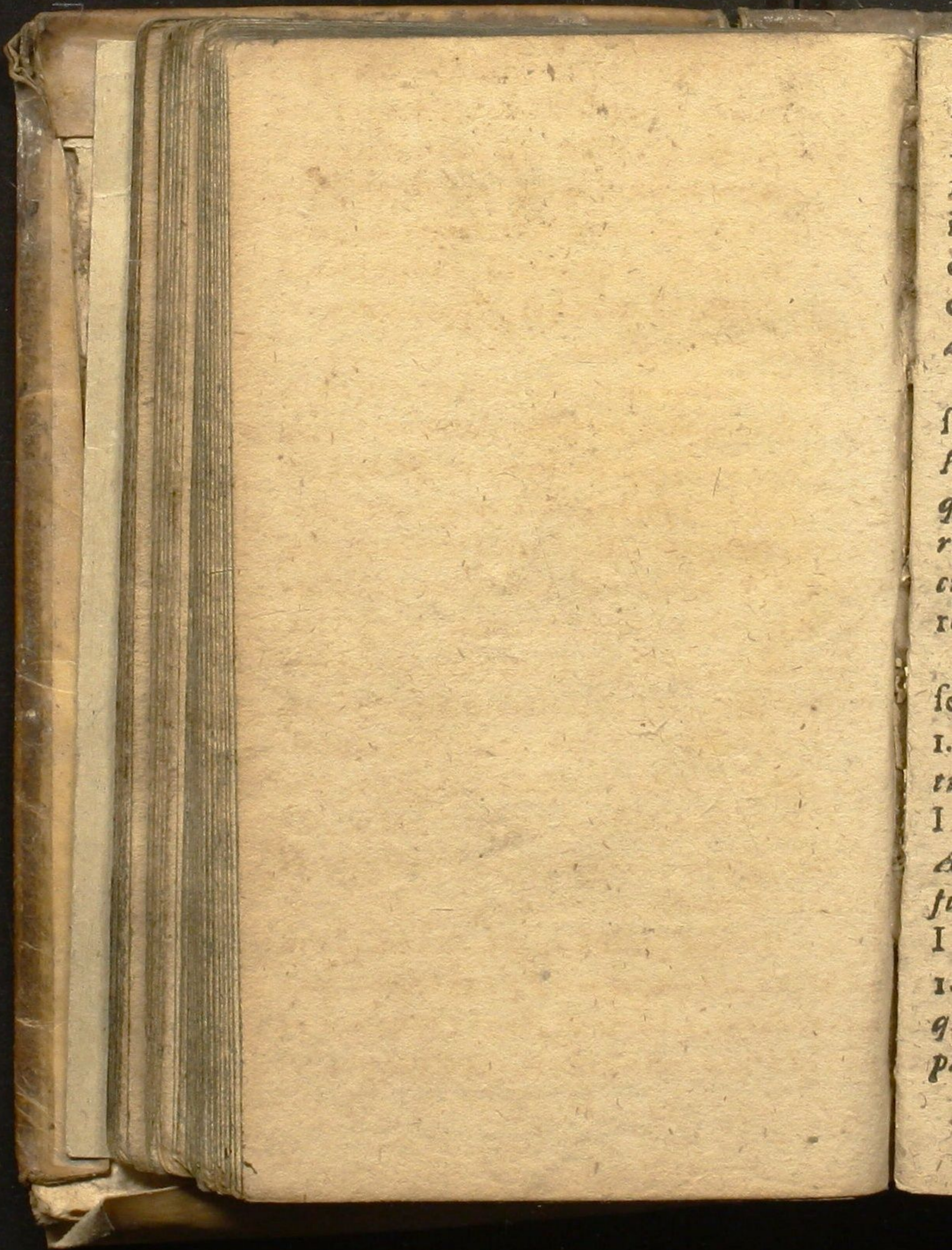
en-
esi-
ces.

mas
m
vi.

ci-
5
ef.

ci-
tes
ro-
est,
cū
tes
licio
ila.
to.

Divisio totius essentialis vel est realis seu Physica, vel rationis seu Metaphysica. Illa fit in partes re diversas, in materiam & formam; *ut homo in animam & corpus.* Hæc in partes ratione tantum diversas, in genus & differentiam, unde saltem ratione totum componitur. *Vt animal & rationale non reapse ab homine differunt.*

Divisio totius universalis est 1. Generis in species: ad quam refertur Divisio totius Analogi, *quæ propriè non est in species: sed quasi in species, quia equaliter naturam generis non participant.* *Vt Ens est increatum vel creatum.* 2. Speciei in Individua. 3. Differentiæ in species vel Individua.

Hæ fuerunt quatuor divisiones totius perfecte, quibus totidè per accidens opponuntur.

I. Distinctio totius per accidens, *ut Acutum aliud est tactus, aliud auditus, gustus, &c.*

II. Partitio totius integralis per ac. *Vt Annuli (aurei cum smaragdo) pars alia est fulva alia viridis.*

III. Divisio totius essent. per accidens.

1. Physici, *ut hominis alia pars est movens, alia que movetur.* 2. Metaphysici *Vt hominis una pars est brucis communis, altera ei propria.*

D

IV. Di.

IV. Divisio tot. universi. per ac. 1. Accidentium in accidentia. Ut flavum aliud est dulce, aliud amarum, &c. 2. Accidentium in subjecta. Ut: bonorum quadam sunt animi, quadam corporis. 3. Subjecti in accidentia. Ut animalium aliud risibile, aliud irrisibile.

Regulae vel praecepta bonae Divisionis.

1. Divisio non sit latior vel angustior. 2. Non sit abundans, sed constet potius membris paucissimis. Non tamen semper δ' ἄτομοι observari debent aut possunt; sed saepe ratione objectorum praestat τριχοτομία. 3. Fiat per membra proxima, quantum fieri potest. 4. non nominet unam partem (nisi necessitas urgeat) per alterius negationem, quale est hoc vitium: Animal est homo vel non homo. 5. Membra divisionis non sint subordinata sed opposita.

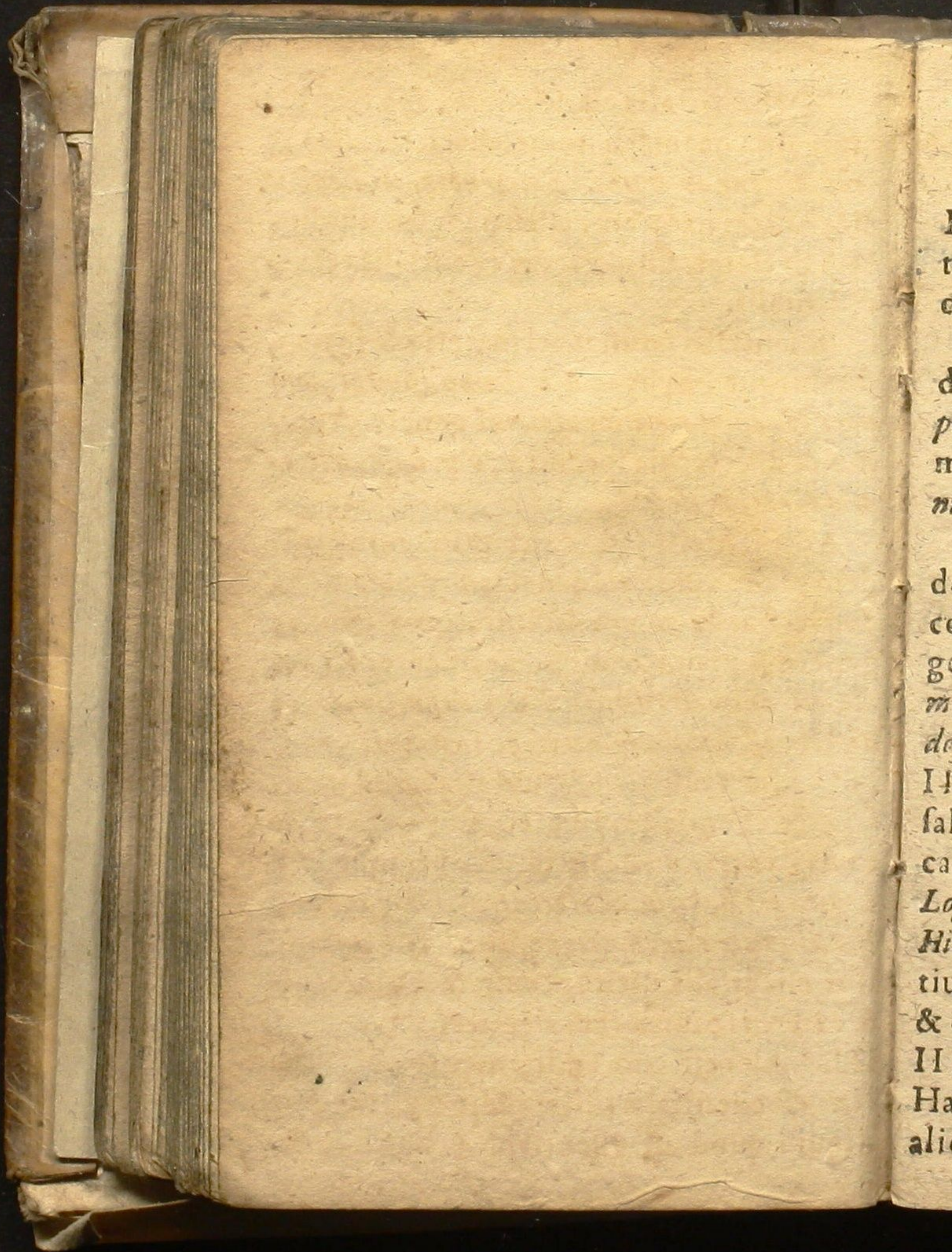
CAPUT V.

De Definitione.

Definitio est vox vel oratio naturam rei vel significationem vocis declarans. Dicitur vox; quia aliquando una vox est definitio, ut; Honestum est decens. Definitum est illud quod definitur, & à definitione non nisi ratione differt.

Def.

cci-
dest
n in
imi,
ntia.
ile.
or. 2.
memo
XoTo-
pe na-
Fiat
ocest.
ecesti-
quale
on ba-
ubor:
m rei
rans.
st de-
m est
n nisi
Def-

H
t
e
d
p
m
m
d
ce
ge
m
de
II
fal
ca
Lo
Hi
tiu
&
II
Ha
alic

Definitio alia est nominis, alia rei. Nominalis vocem seu nomen declarat. *Ut: homo dicitur ab humo. Tales ubiq; in Lexicis.* Realis, rei naturam, essentiam seu quiditatem declarat. Estque r. vel essentialis vel accidentalis.

Essentialis constat vel materia & forma, diciturque Physica; *Ut: homo constat corpore & anima rationali: vel genere proximo & differentia specificâ, Ut: homo est animal rationale.*

Accidentalis seu descriptio non quidem plane quiditatem declarat, sed tamen conversim de re prædicatur, quia constat genere & proprio aliquo accidente. *Ut homo est animal risibile. Tales definitiones in defectu essentialium querere cogimur.*

II. Alia causalis tantum alia simul causalis & essentialis. Illa constat genere & causâ externa alterutrâ vel utraq; *Ut Logica est habitus ad veritatem indagandam. Hic alterutra adest nempe finalis.* Illa frequentius essentialis dicitur, cum & ex internis & externis causis rem declaret.

III. Alia est cum addicamento, alia sine. Hæc est essentialis; Illa addit seu includit aliquid quod ad essentiam definiti non

ſpectat. Vt cum definiatur relatum per corre-
latum, accidens per ſubjectum, &c.

Præcepta vere Definitionis in genere.

1. Nihil deſit aut ſuperſit in definitione.
2. Sit univerſalis. id eſt, Contineat que in-
ſunt omni definito ſemper & neceſſario.
3. Ex-
plicit rei eſſentiam, & quidem ex notiori-
bus, id eſt, non definiat idem per ſeipſum, cer-
tum per incertum, oppoſitum per oppoſitum,
aut rem per meras negationes.
4. Abſint æ-
quivocationes, metaphoriæ, prolixitas, o-
mnique obſcuritas.

Præcepta definiti.

1. Si Ens reale, univocum, univerſale, u-
num per ſe, compoſitum ex partibus.
2. Sit
ſpecies alicui generi ſubjecta.
3. Non po-
natur in definitione; ut ſi diceret: Homo eſt
animal humanum.

Præcepta generis.

1. Genus in definitione non omittendū.
2. Ponendum proximum.
3. Et quod in
eadem eſt categoria cum ſpecie.
4. Non ſit
tranſcendentale.

Præcepta Differentiæ.

1. Habeat aliam oppoſitam.
2. Non ſit ne-
gativa, nec oppoſitam negativam habeat.
3. Non

orre.

one.

e in.

. Ex.

iori.

cer.

um,

it æ.

s, o.

e, u.

. Sit

po.

no est

ndū.

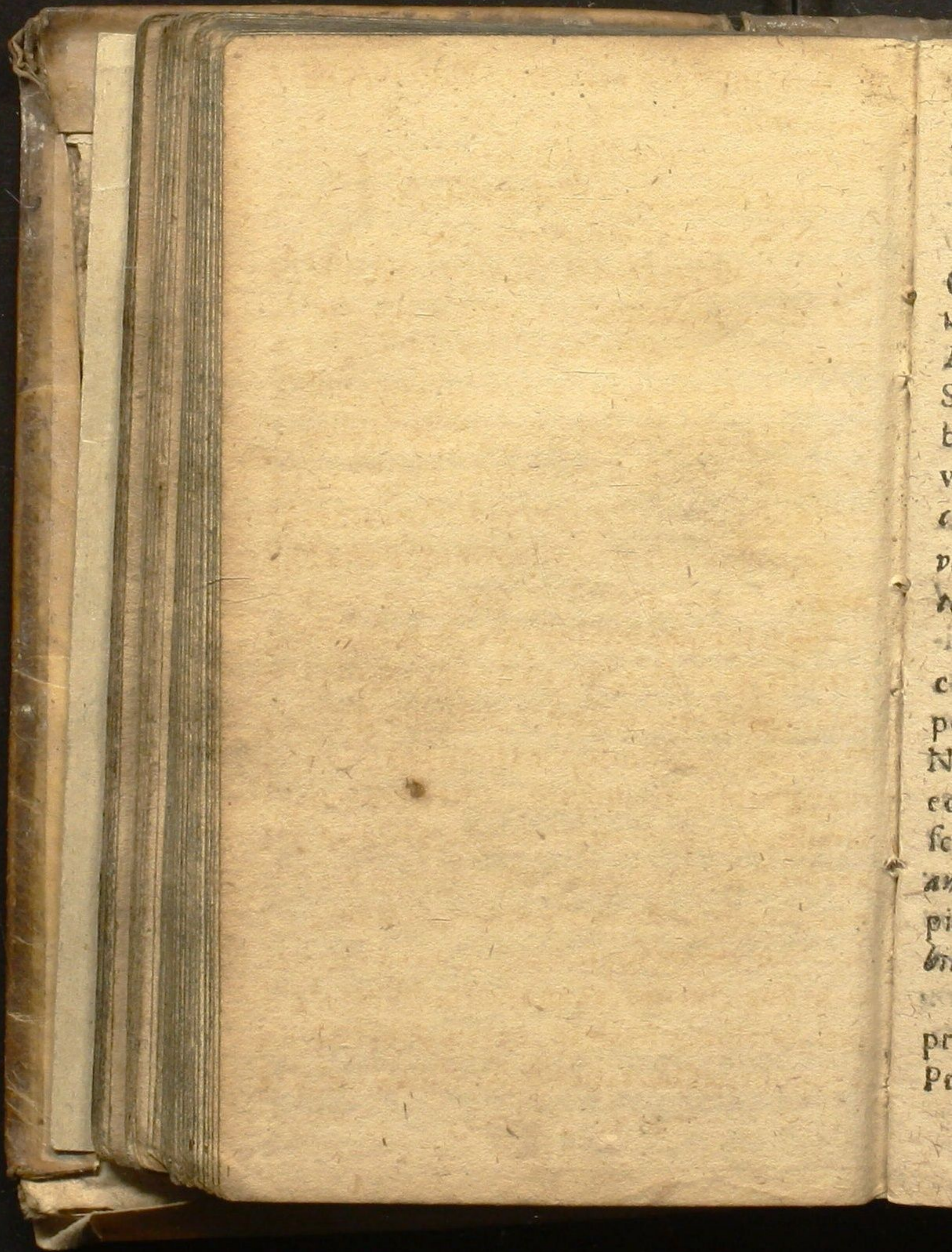
d in

on si

it ne

beat.

Non

S
b
v
c
p
N
e
f
a
p
b
p
p

3. Non insit per accidens. Non adaptetur pluribus.

CAPUT VI.

De Dialectica & Locis Topicis

in Genere.

Syllogismus Dialecticus seu Topicus est, qui ex probabilibus concludit. *Nota: Dialecticam à nonnullis dici totam Logicam. Sunt autem probabilia quæ videtur omnibus, aut pluribus, aut sapientibus, atque his vel omnib. vel plurib. vel spectatissimis. Dicuntur eudoxa quibus opponuntur adoxa, vel improbabilia; ut Dimidium esse plus quam totum.*

Finis vel usus Dialecticæ est. 1. Ad exercitium scholasticum, ut de quavis re proposita possimus differere. 2. Ad congressus, Nam cognita aliorum sententiâ, possumus eos ex propriis principiis convincere. 3. Ad scientias Philosophicas; quia opiniones viam præstunt ad scientiam. 4. Ad principiorum probationem, ut cum indemonstrabilia sunt, innotescant.

Materialia principia propinqua sunt propositiones Dialecticæ; remota termini. Propositio Dialectica dicitur interrogatio proba-

D 3

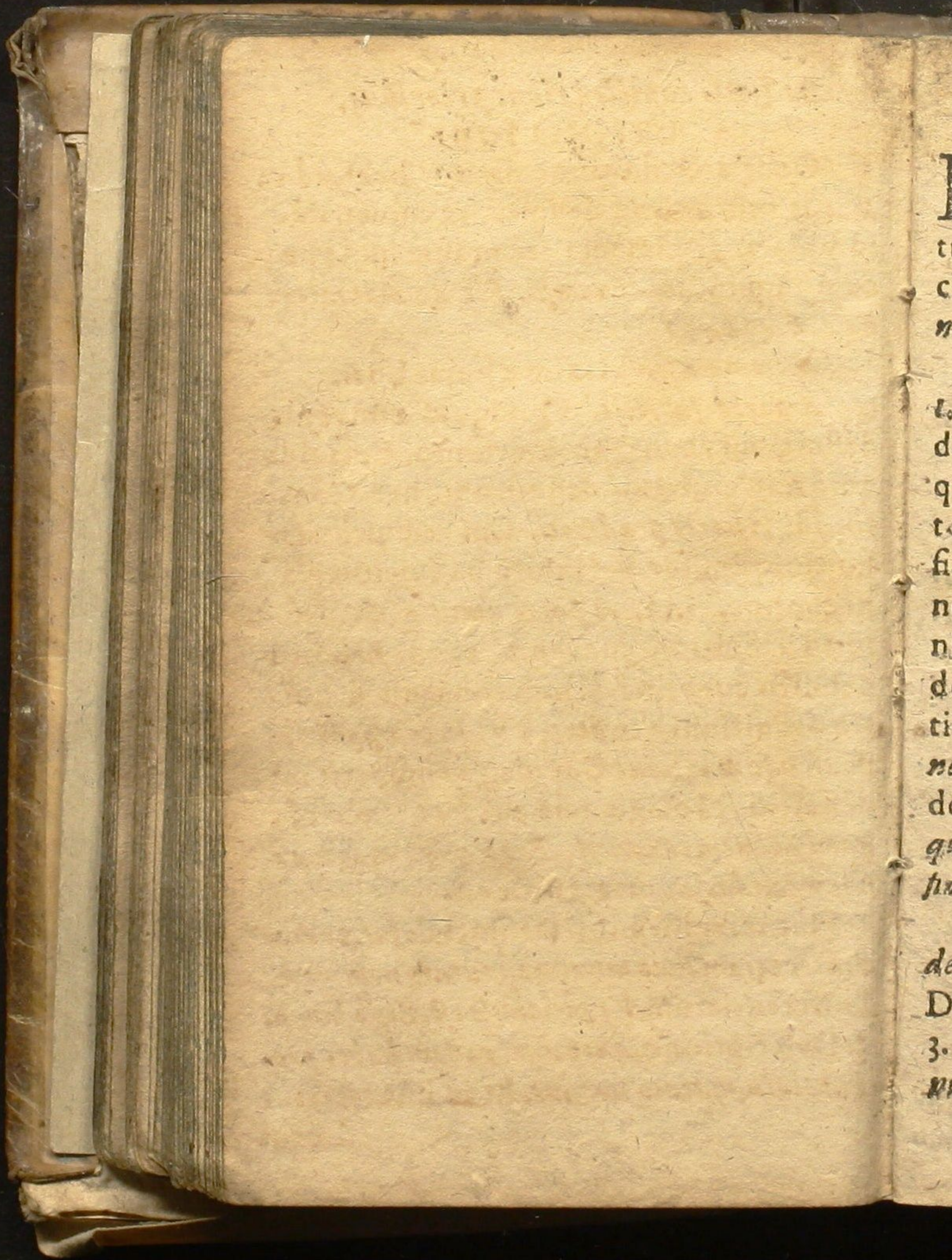
proba-

probabilis vel omnibus vel plerisque, &c.
Sunt v. propositiones vel quæstiones Dia-
lecticæ 4. Generis, definitionis, accidentis,
proprii. Speciei non datur quæstio Dialecti-
ca, quia hæc est de subiecto communi, non de
Individuis, de quibus predicatur species. Dif-
ferentia generica sub genere comprehenditur.
Specificam in definitione includitur. Termini
sunt major, minor, & medius. Medius æ-
tem terminus seu syllogismi topici argumentum
est probabile inventum ad fidem faciendam,
Invenitur verò ex certis locis. Locus enim
est sedes argumenti.

Loci vero topici sunt quindecim, ad
quos omnes alij referri ferme possunt. Defini-
tio, Notatio, conjugata, totum & partes,
caussa & effectus. Antecedentia & conle-
quentia, circumstanti, similia, paria, majora,
minora, Dissimilia, opposita, repugnan-
tia, Autoritas seu testimonium. Hic ultimus
dicitur inartificiosus, reliqui artificiales. Et ex
his alius dicitur intrinsecus, cum argumentum
sumitur de rei Substantia; ut definitio, &c. a-
lius extrinsecus, cum ex his sumitur, que extra
rei substantiam sunt, ut similia, majora, &c.
alius medius medio se modo habens,

CAPUT VII.

&c.
Dia-
nis,
lecti-
on de
Dis-
cip.
mini
as-
entū
ndā,
nim
ad
fui-
tes,
nle-
ajo-
an-
mus
it ex
tum
c. a.
xtra
&c.

L
tu
c
m
to
d
q
t
fi
n
n
d
ti
ne
de
q
m
de
D
3
m

De Locis topicis tribus prioribus.

A. DEFINITIONE.

Locus à Definitione dicitur habitudo definitionis ad definitum, ex cuius habitudinis vi argumenta secundum hunc locum sumuntur. *Exempl. Est animal rationale. Ego homo.*

Axiomata seu Maxima hujus Loci.

I. *A parte subjecti.* Quidquid convenit definitioni, convenit & definito. Et quidquid non convenit definitioni, nec definito. II. *A parte predicati.* Cui tribuitur definitio, tribuitur & definitum; cui non illi, neque hoc. III. *A parte utriusq[ue].* Si definitio definitioni convenit, etiam definitum definito convenit. Si non convenit definitio definitioni, e contra. IV. *In comparatione est haec maxima:* Cui magis competit rei definitio, id magis tale est. *Vt: Utile est, quod ad finem conducit. Ergo quod magis ad finem conducit, magis utile est.*

Huc refer locum I. Definiti Cujus praecedentes etiam sunt maxima, mutato nomine. 2. Differentiarum. *Vt rationale est, Ergo homo.* 3. Descriptionis, qui etiam eadem habet pronuntia, mutato nomine. Et ad huc refertur

LOCUS

Locus proprietatis vel proprii. *Ut Justitia est virtus. Ergo per se laudabilis. Nam hoc est virtutis proprium.* Ejus maxima est: Cui convenit proprium, eidem convenit, id cuius est proprium. *In comparatione sunt haec.*
1. Quod est melioris rei proprium, id quoque melius est. *Ut proprium hominis est melius proprio bruti.* 2. Quod magis homini est proprium, id eidem rei est melius. *Ut homini melius est ratione uti, quam sensu.*

A Loco Notationis.

Locus notationis est quando medius tertius sumitur à nomine. *Sic Adam argumentabatur: Hac de viro sumta est. Ergo virago vocabitur.* Argumenta hinc non ducuntur firma, nisi nomina rebus conveniant. Maxima. De quocumque dicuntur aut negantur notationes, de eodem notata dicuntur aut negantur, & e contra.

Huc refertur locus Transumptionis, quando nomen ignotum in notius transmutamus. *Ut sapientis nomen notius est quam Philosphi. Hinc argumentor: Est Philosphus. Ergo sapiens.*

A Conjugatis.

Ex hoc loco affirmative & negative argumentamur. *Exemp. Justus & bonus est (non*

ria

est

cui

cu-

ba.

uo-

me-

ni

Vt

.

ter-

gu-

vi-

un-

Ma.

gan-

ntue

quã-

uta-

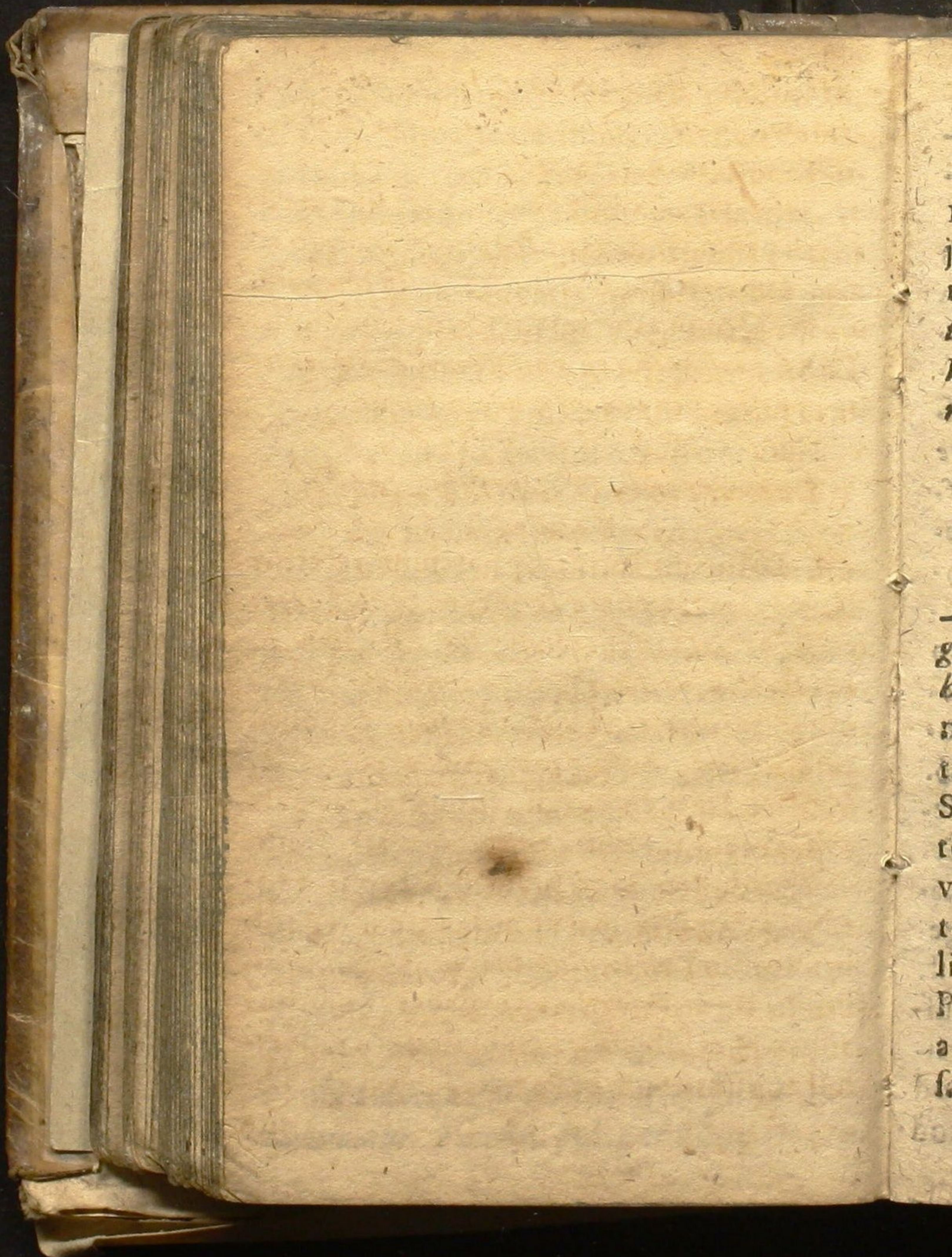
Pbi-

bis

rgu-

non

est) Ergo habet (non habet) iustitiam & boni-
tatem. Iustitia est laudabilis. Ergo & iustus.
Maximæ seu Axiomata.

1. *Absolute*: Cum quo cohæret unum cõ-
jugatorum, cohærent & reliqua, & quo cū
non cohæret unum, econtra. 2. *In compara-
tione*: Conjugata se invicem sequuntur.
Vt: si prestantius est ratiocinari quam senti-
re; prestantior erit ratio quam sensus.

CAPUT VIII.

*De locis totius & partium, causa
& effectus.*

AD locum totius & partium refertur
Locus à genere & specie. *A toto inte-
grali (valet & in essentiali) ita: Est domus. E-
habet tectū, parietes & fundamentum. Maxi-
mæ in toto universalis & essentiali. 1. Posito
toto integro ponuntur omnes partes. 2.
Sublato toto integrali, aliqua saltem pars
tollipotest. 3. Positis omnibus part. (non
valet ab unica) integrantibus ponitur to-
tum. 4. Sublata quacunque parte integ. tol-
litur totum. *A toto universalis. Maximæ. 1.*
Posito toto universalis vel genere, ponitur
aliqua pars subiecta. 2. Sublato toto univer-
sali, tolluntur omnes partes subiectæ. 3. Po-*

sita quacunque parte subjectâ, ponitur totum. 4. Sublatis omnibus partibus subjectis, tollitur totum. 5. *In comparatione.* Plura bona anteponenda sunt paucioribus.

Ab efficiente Maxima. 1. Causa potens & effectus in potentia simul sunt aut non sunt. *Vt: est Architectus, Ergo fieri potest domus.* 2. Causa in actu & effectus in actu simul sunt aut non sunt. 3. Quidquid est causa causæ, est etiam causa causati. *Intelligendum rectum, nempe ut series Causarum & effectus à se invicem dependant necessario & semper.* 4. Efficiens naturâ semper eodem modo agit, nec potest non agere, cæteris paribus. *Vt: Ignis non potest non urere.* Consilio verò agens diversimodè efficit, *ut homo potest loqui vel non loqui, ire vel non, &c.* 5. ~~Posita causâ conservante res salva esse potest.~~ 6. ~~Posita causâ corrumpente non impeditur, sequitur corruptio.~~ *Ergo hoc refertur locus Generationum & corruptionum.* 7. Si bona vel mala est generatio vel corruptio, res quæ generatur vel corrumpitur bona vel mala est. *In comparatione ita* 8. Quod per se est causa boni, præstantius est eo ^{quod} quod per accidens. *Vt: Virtus quam fortuna.* 9. Quod per se est causa mali, prius est quam quod

to-
oje-
lu-
ens
non
do
si-
auf-
llige
ef-
em-
no-
ari-
ilio
po-
Po-
A. 6.
i, se-
Ge.
ma-
ge-
est.
auf-
cci-
uod
uod

Illud verum est in essentialiter subordi-
natis et v. accidentaliter. ut: quando
homo peccat et essentialiter Deo subor-
dinatus, sed tantum accidentaliter, Deus
v. semper efficit, et nunquam deficiit.

quorum tunc procreantes et serpentes et
bona illa ipsa sunt bona, quorum v. sunt ma-
la illa ipsa sunt mala

ex accidente. 10. Præstantior est efficiens, cuius finis est præstantior. *Vt: Medicus quã sutor.* 11. Id quo melior res comparatur, magis expetendum est & id quo melior res magis impeditur, magis fugiendum.

A Causa materiali maxime. 1. Posita materiã possibile est effectum poni, & econt. *Vt: in Norvegiã sunt multe silve. Ergo in ea multa navigia parari possunt.* 2. Cui datur materia, eidem etiam accidentia ejusdem. 3. *In comparatione:* Quod circa materiam præstantiorem versatur, id præstantius.

A Causa formali maxime. 1. Posita formã substantiali, ponitur formatum seu effectum. *Ut habet animam rationalem; Ergo est homo.* 2. Sublatã illã, collitur effectus. 3. Tantum quælibet res potest, quantum ejus forma, vel virtus formam consequens, permittit. 4. *In comparatione:* Cujus forma est præstantior, id ipsum est præstantius, *ut homo quã brutum.*

A Causa finali maxime. 1. Cujus causa finalis bona, ipsum quoq; bonum. *Ut sanitas est bona, Ergo Medicina.* Et cuius finis malus, ipsum quoque malum. 2. Unius rei plures esse possunt fines, sed unus primarius. 3. *In comparatione.* Finis & quod fini propius

est, magis appetendum quàm quod ad fi-
nem ducit. *Ill: Victoria quàm bellum.* Vulgo
ita dicitur: Propter quod unum quodq; est
tale, illud magis est tale.

Ab effectis maxima. 1. Posito effecto, ne-
cesse est causam esse vel fuisse. 2. Quorum
effectorum efficentia bona sunt, ipsa sunt
bona, & quorum mala sunt, ipsa mala. Nam
qualis causa talis effectus. *Sed hoc axioma*
sepè restringendum. 3. Quorum interimen-
tia sunt bona, ipsa sunt mala: & quorum
interimentia mala, ipsa sunt bona. 4. *In*
comparatione. Quæ difficilius conquista
sunt, cariora sunt. 5. Quorum generatio est
magis optanda & corruptio magis fugien-
da; ea magis expetenda sunt.

CAPUT IX.

*De Loco antecedentium, consequentium,
& circumstantium.*

Exempl. ab Anteced. *Habet vulnus cordis,
Ergo brevi morietur. A consequ. Juvenis
est, ergo fuit puer.*

Maxima. 1. Posito vel ablato antecede-
te, ponitur, vel tollitur consequens, & po-
sita vel ablato consequente, antecedens po-
nitur vel tollitur. 2. *In comparatione.* Cujus
consequens est majus bonum, aut minus

fi.
go
est

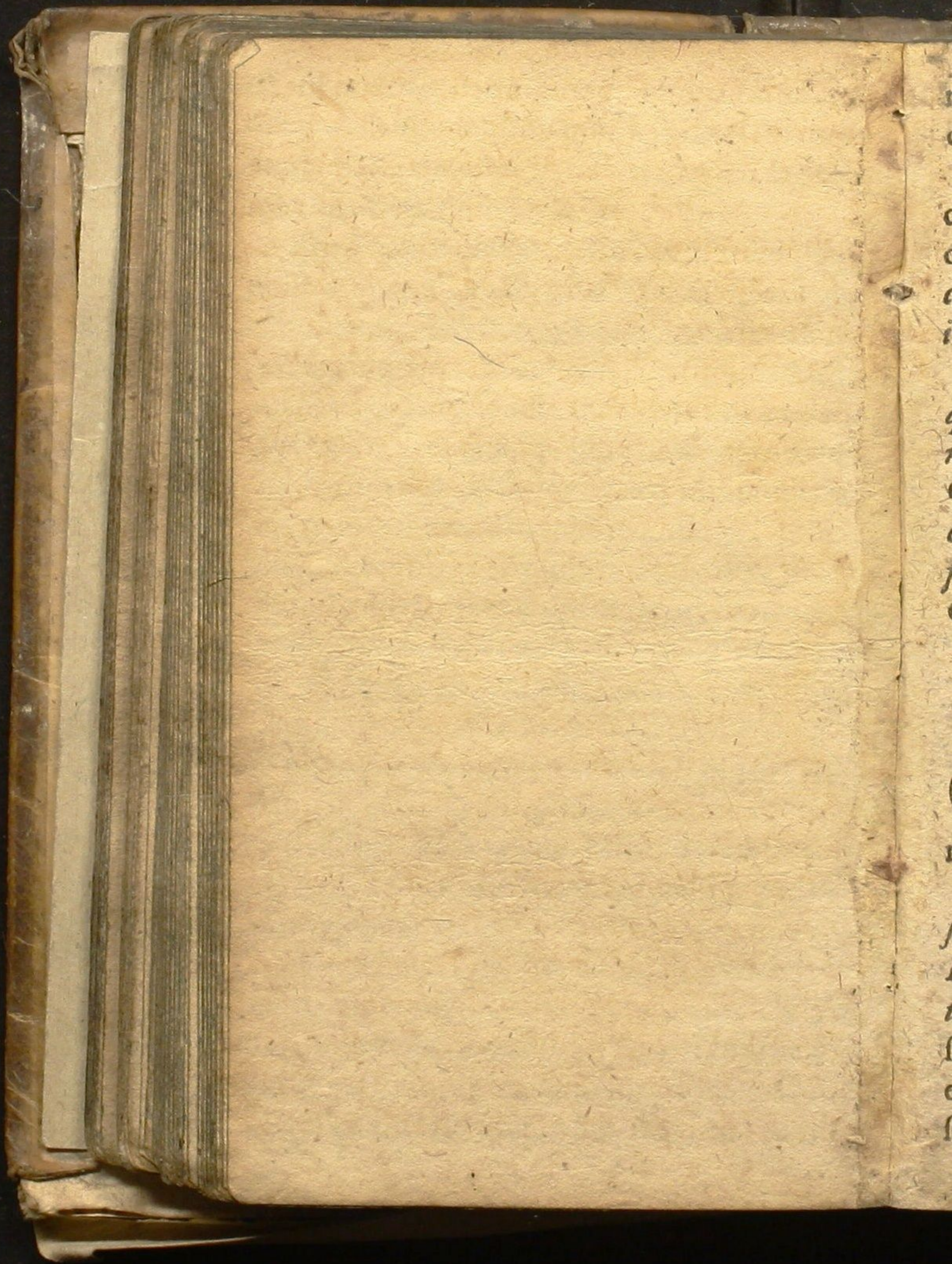
ne-
um
ent
am
ma
en-
m
m
lita
est
en-

m

dis,
nis

dē
po-
po-
jus
aus

malum, potius eligendum est. Nam inter
duo mala eligendum quod melius.

A Circumstantibus Maxima. Quales sunt
circumstantiæ, talem verisimile est esse rem
quam circumstant. E. g. *Ex circumstantia lo-*
ci: Fuit in loco suspecto; Ergo rem suspectam
inibi peregit.

Circumstantia vel sunt præcurrentia;
que rem antecedunt; ut potentia, nobilitas
majorum, educatio, consuetudo, &c. vel sunt
Comitantia rem, ut locus, tempus, occasio, so-
cij, &c, vel subsequencia, ut, laus, divitiæ, in-
famie, &c. Includunt hoc versu.

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomo-
do, quando.

CAPVT X.

De Loco comparatorum.

Comparata dicta quod ad se invicem cõ-
parentur, sunt similia, paria, majora,
minora.

A similibus. Exempl. Vt: Lux non ab-
scinditur, sed in aperto ad lucendum ponitur.
Ergo & doctrina virtusq; hominis non occul-
tanda, sed alia imperienda. Maxime. i. De
similibus idem est iudicium. Vel similibus
eadem est ratio. Sed nonnunquam etiam
similia non per omnia quadrant. unde illa.

Omne simile claudicat. *Omne simile currie
4 pedibus, &c. 2. In comparatione.* Quod rei
bonæ est propinquius vel similius, aut me-
liori melius, id quoque melius.

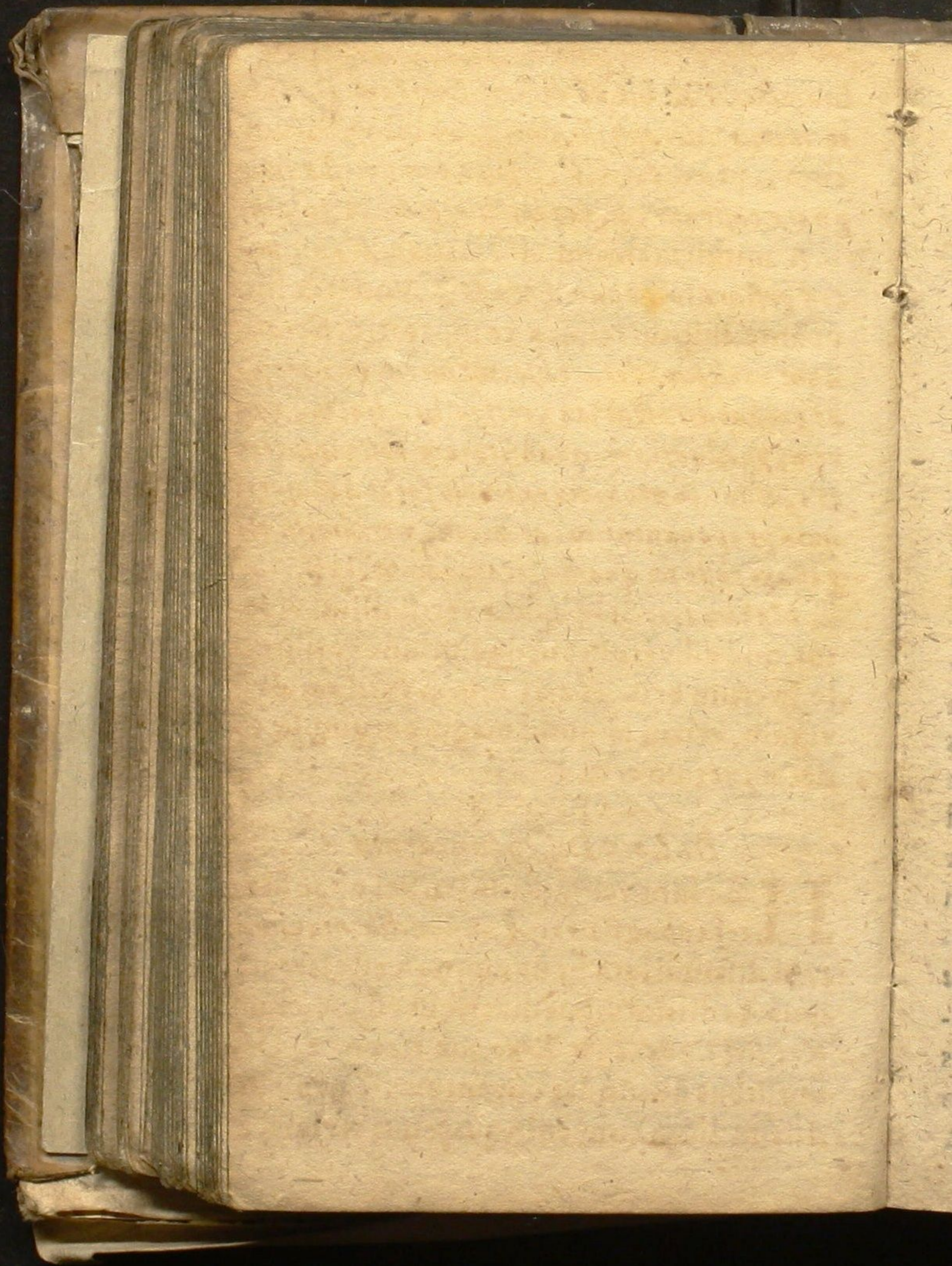
*A paribus vel equalibus Maxima. 1. Si de-
tur proportio vera aut falsa, etiã quæ vide-
tur æque probabilis, vera aut falsa erit. Vt: si
duces non semper contemnuntur, quia interdũ
vincuntur: neq; Philosophi malè audire debent;
si nonnunquam falluntur. 2. In comparatione.*

Si hoc genus est præstantius illo, id quod
optimũ est in hoc, præstantius est eo, quod
optimum est in illo, & vicissim. *Vt: Si homo
est melior equo, dignissimus homo melior erit
optimo equo. 3. Si absolutũ prædicatũ sequi-
tur absolutum in subjectum, incrementũ præ-
dicati sequetur incrementum subjecti. hoc
est. Vt simpliciter ad simpliciter, si magis ad
magis, & maximum ad maximum sequitur.
Intelligendum verò de ijs, quæ per se dicuntur.
Vt: honestum est bonum, honestius melius, ho-
nestissimum optimum.*

A majori argumentamur tantũ negativè,
fitque triplex comparatio. 1. duorum subje-
ctorum cum uno prædicato. *Vt Angeli non
sciunt diem extremi iudicij: Ergo nec homi-
nes. 2. Duorum prædicatorum cum uno*

rriz
rei
ne-
le-
le-
: si
dū
ēi;
ne.
od
od
no
rit
is
æ-
oc
ad
r.
r.
o-
è,
e-
on
ni-
no

subjecto. *Vt: hic nō didicit Logicam, E. multo minus Metaphysicam* 3. 2. subjectorum cum 2. prædicatis. *Vt: Dux non potest expugnare castrum, E. nec miles regionem totam.*

A minori tantum affirmativè. *Vt hic potest gestare 10. pondo Ergo & 5. Potest & hic ut ante, institui triplex comparatio. Notandum verò considerari hinc, majorem minoremve probabilitatem seu verisimilitudinem; non rem, præstantiam, quantitatem vel virtutem &c. Alias in proximo exemplo foret à majori; quia præponuntur 10. at minus verisimile est gestari posse 10. quam 5. itaq; à minori est.*

Maxima. 1. Si id, quod verisimilius videtur, non est verum; neque minus verisimile, verum erit. Et: Si minus verisimile est verum, etiam id quod magis verisimile videtur, verum erit.

CAPVT XI.

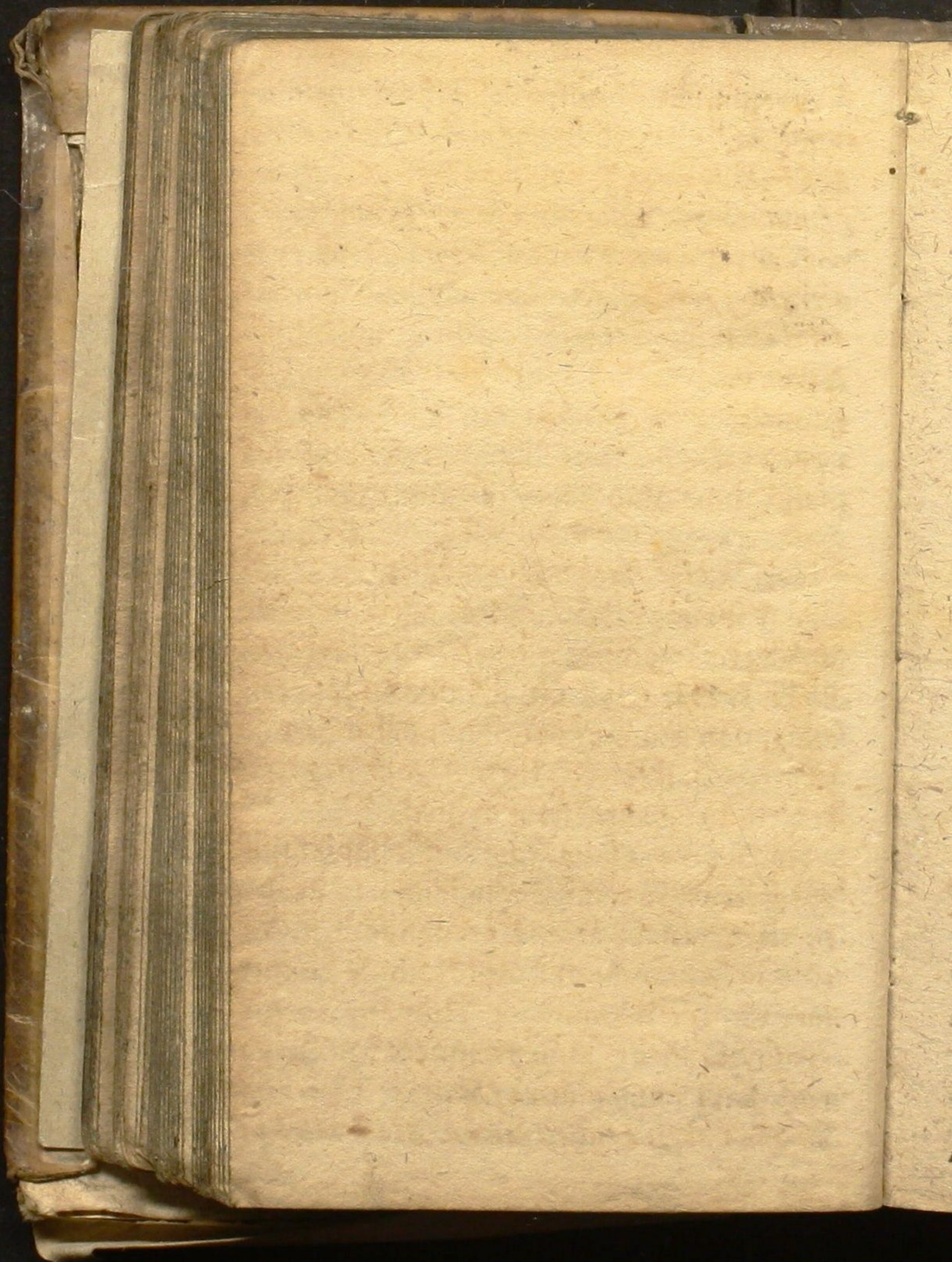
De Loco Dissentaneorum.

HÆc sunt vel Dissimilia, vel opposita, vel repugnàtia. *A Dissimilib. maxima. 1. Si dissimilium sit unum, non est alterum, quia de dissimilibus diversum est iudicium. Vt: Est Candidum. Ergo non atrum. 2. Dissimilibus dissimilia cōveniunt: & quod unum dissimilium convenit, quatenus est tale, nō*

convenit alteri. *Ut probus quia probus est
laudandus. Ergo improbus, quia talis, virupe-
randus.*

*Ab oppositis 1. à contrariis seu adversis, Virtus est; Ergo non vitium. 2 à relatis. Praeceptor est; Ergo non discipulus. 3. à privanti-
bus. Caecus est, Ergo non videt. 4. à contra-
dicentibus: Album est, Ergo non est non albū.*
*Axiomata generalia. 1. De quocunque affir-
matur unum oppositorum, de eo negatur
alterum: non vero semper è contra. 2. Quot
modis dicitur unum oppositorum, tot &
alterum. Maxima de Relatis. Quae mutuo
referuntur, mutuo se ponunt tolluntque, si-
mulque cognoscuntur & ignorantur. Ma-
xime. De contrar. Immediatis, privat. & cō-
tradict. 1. Ex his si alterum non convenit;
alterum conveniat necesse est. 2. Contrariae
contrariorum sunt consequentiae 3. Illud
non est in subjecto, quo inhaerente sequitur
duo contraria simul esse. 4. Si contrarium
contrario inest, etiam contrarium contra-
rio inerit. *Ut si fortitudo est virtus, ignavia
erit vitium. 4. In comparatione. Quae con-
trarius sui minus admista sunt; Ea magis
sunt talia. Ut id magis est album, quod minus
nigredinis habet admistum.* A*

est
de-
fis
rae
ntis
ra.
bū.
fir-
tur
not
&
uo
fi-
ta-
cō.
it;
riæ
ud
tur
im
ra.
via
on-
gis
nus
A

A repugnantibus seu disparatis argumē-
tamur adfirmativè & negativè *Ve homo est;*
E. non bellua, non lignum, non lapis, &c. Item:
Non est corpus mixtum; non aqua, non ignis,
non aer; E. terra. Vbi fieri debet sufficiens enu-
meratio partium. Maxima. Cui convenit u-
num ex repugnantibus; non convenit al-
terum vel reliqua. Huc refertur locus Di-
visionis. Ve est animal rationale. Ergo non
irrationale. Maxima. Cui unum divisionis
membrum tribuitur, ei adimuntur reliqua.

CAPUT XI.

De Loco autoritatis.

Autoritas vel testimonium est divinum
vel humanum. *A testimonio divino. Ma-*
xima. 1. Dato testimonio divino res certa
est. 2. Divinum præponendum humano. 3
In articulis fidei & affirmativè & negativè
concluditur autoritate divinâ.

Ab autoritate humana. 1. Sapientium
autoritas non temerè rejicienda. 2. Proba-
to artificis in sua arte est credendum. 3. An-
tiquum quodque testimonium de re anti-
qua est certissimum. 4. Humana autori-
tas juvat tantum affirmationem, nõ nega-
tionem. Ve affirmative sequitur: Cicero hæc
phrasin habet. Ergo est latina. At nõ valet ne-

gative: Cicero hanc non habet phrasin, Ergo non est latina. 5. In usu verborū est sequenda vulgi consuetudo: in sententia v. de rebus ferenda, iudicium sapientum: Loquendum ut plures, sentiendum ut pauciores. 6. In comparatione. Quo quis sapientior est, & in arte peritior, eò magis ei credendum, 7. Credibilius est quod pluribus sapientibus, quàm quod uni alicui, visum est.

CAPUT XIII.

*De Syllogismo Sophistico, & Locis
sophistarum.*

SYllogismus Sophisticus est qui ex iis quæ videntur probabilia, neclunt, colligit conclusionem (& peccatur in materia) aut videtur colligere, nec tamen colligit, (& peccatur in forma) syllogismus Ergo Sophisticus vel peccat in materia, vel in forma vel in utraque; licet Elenchus ratione formæ huc propriè non spectet.

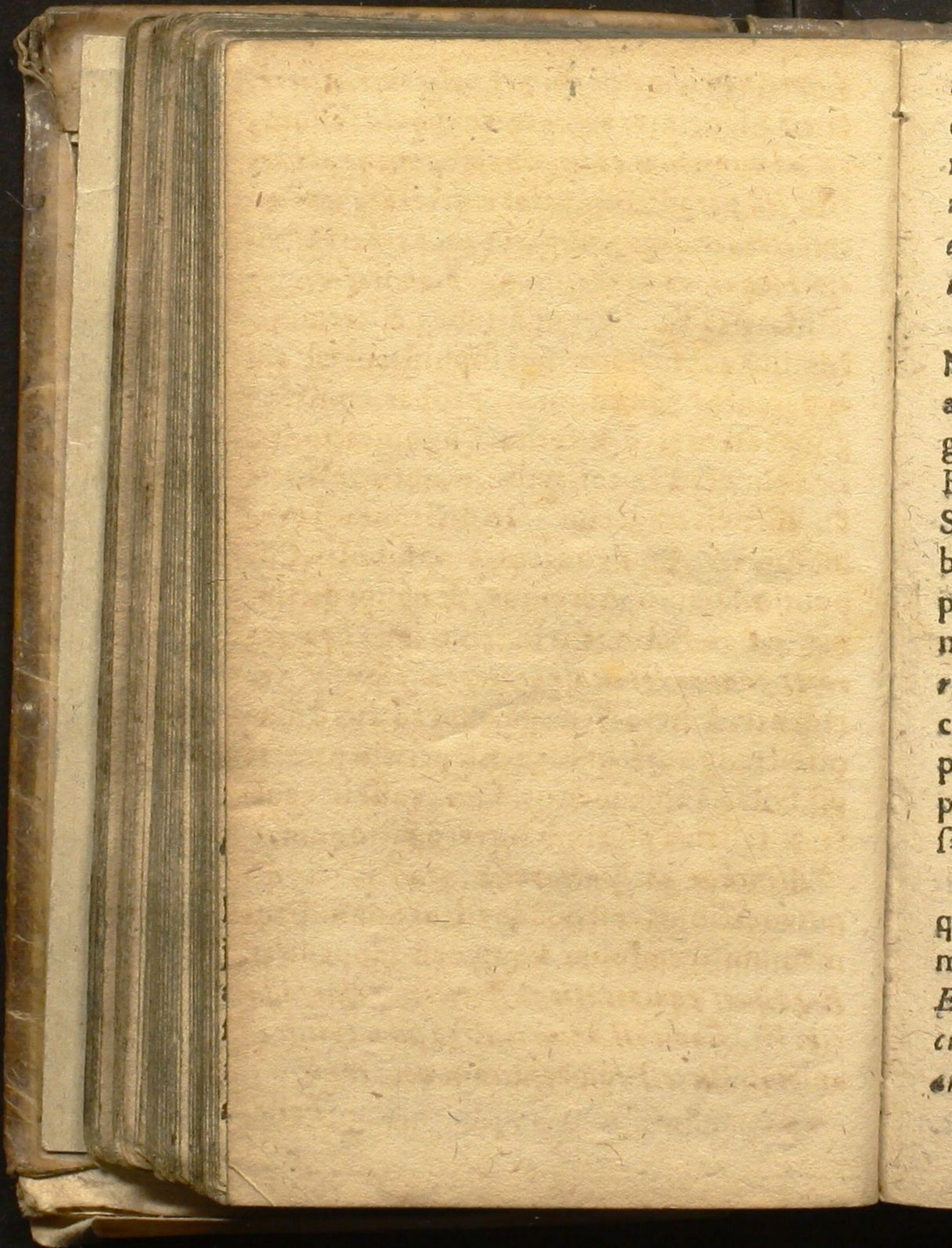
Finis vel usus est. 1. non fallere, sed fallentes devitare & refutare. 2. Ut contraria juxta se posita magis elucescant. Sophista autem hos 5. fines sibi proponit Elenchum, falsum, Paradoxon, Negationem, solœcismum, hoc est: olim Sophistarum scopus erat, in questionibus captiosis adversarium eò de-

ro
n.
e.
e.
s.
t,
o

is
l.
a
l.
o
a
uc

L
ia
ta
n,
i.
o
e.

*ducere, ut videretur sibi met vel contradicere,
& est Elenchus, vel asserere aliquid fallum,
vel ad minimum ab hominum opinione abhor-
rens seu paradoxon, vel ut cogeretur idem in-
epreiterare, adeoq; nugari; vel barbarè & vi-
tiosè loqui, seu solœcismum committere.*

Materia sunt propositiones & termini.
Medius autem terminus sophisticus est, qui
apparenter Quæstionem probat contra i-
gnorantem rerū & verborū significationes.
Eruitur verò ex certis titulis, notis vel locis
Sophisticis tredecim In dictione vel ver-
bis sunt. 6. Æquivocatio, Amphibolia, Cō-
positio, Divisio, Accentus, & figura dictio-
nis. Extra dictionem in rebus ipsis (*qui er-
rores sunt ob res malè perceptas*) sunt 7. Ac-
cidentis, à dicto secundū quid ad dictū sim-
pliciter, ignoratio Elenchi, peritio princi-
pij, fallacia cōsequentis, à nō causa ut caus-
sa, & fallacia plurium interrogationum.

*Elenchus ab homonymia, seu Fallacia Æ-
quivocationis, est quādo locus Sophisticus
medium terminum æquivocū suppediat.
Ergo quot æquivocationis species, tot ejus falla-
cie. Ut: Canis est animal, Ergo sidus celeste est
animal. Hic est æquivocatio in voce canis.*

Falla-

Fallacia Amphibolia, est quæ decipit
ambiguitate totius orationis (equivocatio
vero est tantum in unâ voce) geminam con-
structionem aut significationem admitten-
tis. *Vt: Qui arat litus, terram aratro sulcat.
Tu cum operam perdis, litus aras: Ergo terrâ
aratro sulcas. Hic est ambiguitas in phrasi, A-
rare litus. Huc refer omnia ænigmata, ora-
cula, adagia, allegorias, &c.: *Vt: Ajo te Aa-
cida Romanos vincere posse.**

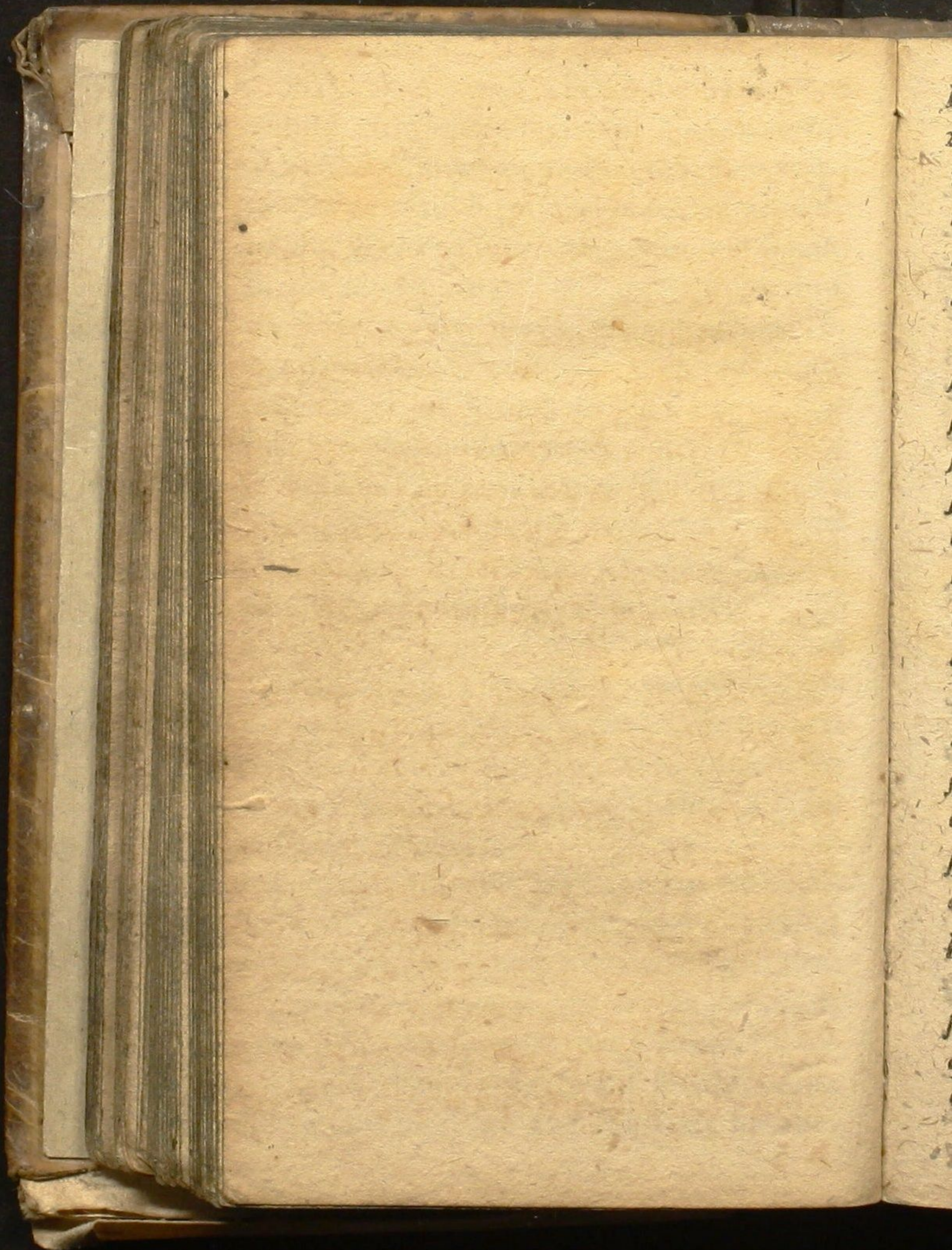
Fallacia Compositionis & Divisionis,
est quando in oratione componuntur di-
stinguenda, vel separantur conjungenda.
In compositionis ergo fallaciâ fit progressus
à benè divisis ad malè conjuncta. *Vt:
Qui vivit jam, natus est. Homo quinquage-
narius vivit: Ergo jam natus est. In fallacia
Divisionis fit progressus à benè conjuncto
ad malè divisum. *Vt: Quinq; sunt 2 & 3. Er-
go 5 sunt 2 & sunt 3.**

Fallacia Prosodiæ vel accentus est cū di-
versitas est in compositione vocis, spiritu,
literâ, quantitate, gestu orationis, tono, &c.
*Vt si sumatur quies pro: qui es: ara, pro bara,
equus, pro equus, pēdere pro pēdere.*

Figura dictionis decipit 1. Similitudine
dictionum inter se, quæ similiter sonant.

pie
rio
n-
en-
at.
rā
A.
ra-
ca-
g
is,
di-
da-
efa
ci
gea
ria
to
ro
el
li-
n,
ce-
a,
ne
to

Vi: fons est generis masculini; Ergo & fons.
2. diversorum predicamentorum confusio-
ne. *Vi: Quod emisit, comedit, crudam car-*
nem emisit, Ergo crudam carnem comedit.
Major loquitur de substantia; minor de qua-
litate carnis.

Solvuntur omnes hae fallaciae in verbis Di-
stinctione. In homonymia & amphibolia di-
stingue dictionem vel Orationem in sua signi-
ficata. Fallaciam compositionis solve per Divi-
sionem, Divisionis per compos. Fallaciam ac-
centus per distinctionem spiritus, quantitatis,
&c. Figuram per distinctionem grammatica-
rum affectionum & predicamentorum. Se-
quuntur fallaciae in rebus.

Fallacia Accidentis est cum non distingui-
tur inter per se & per Accidens. *Vi: homo est*
species, homo est risibilis, Ergo risibile est speci-
es. Hic risibile predicatur de homine per se;
species vero per accidens, quia est notio secun-
da. Solvitur distinctione & adiectione vocum
per se & per accidens, prolatione similis exempli.

Fallacia a dicto secundum quid ad dictum
simpliciter, est cum id quod dicitur secundum
quid affirmatur vel negatur simpliciter: *Vi:*
Ovidius est bonus Poeta. Ergo est bonus, Ce-
sar

far non est lapis. Ergo non est. Solvitur negatione consequentiae, et distinctione.

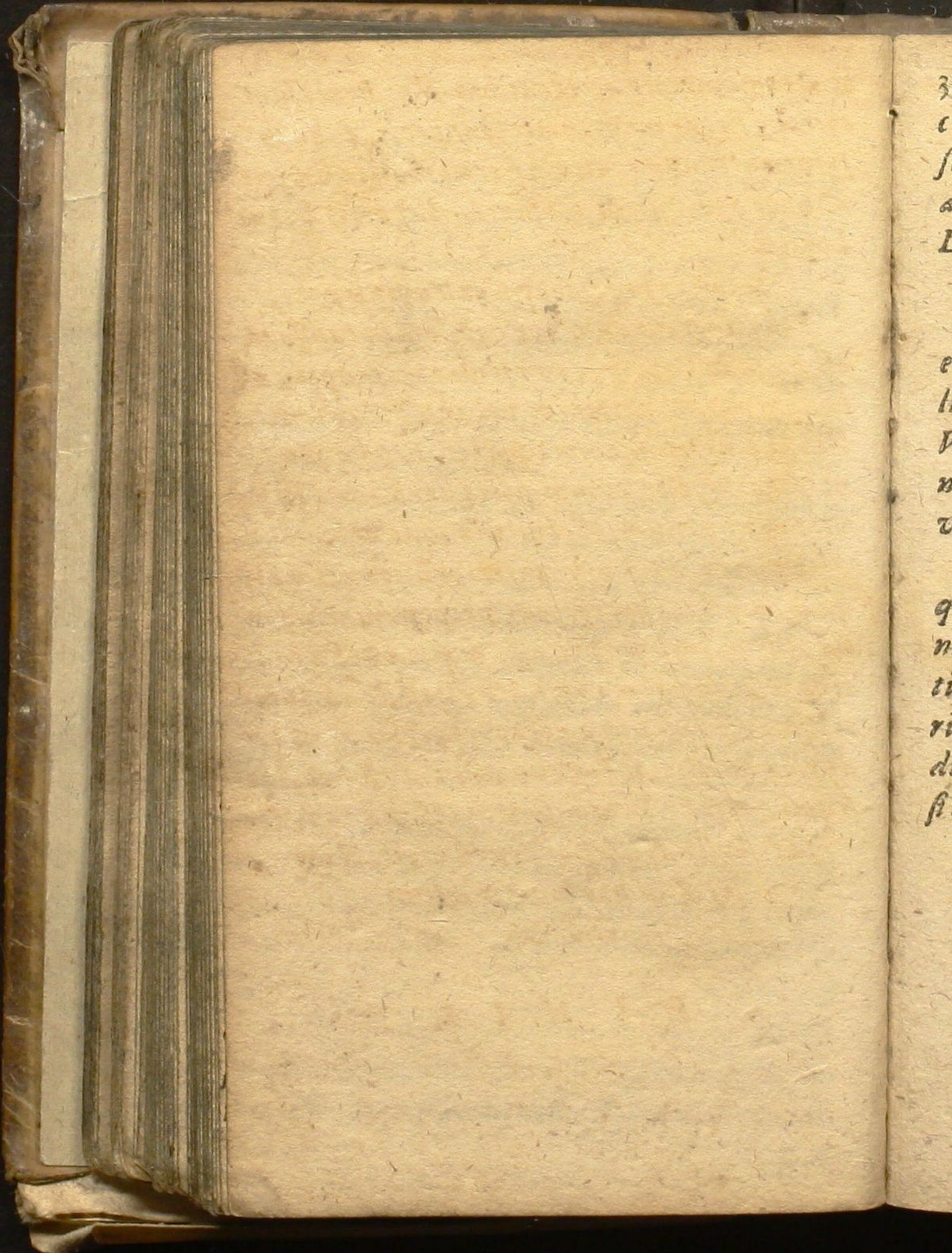
Ignoratio Elenchi est syllog qui ad redarguendum est propositus, sed non fit secundum idem, ad idem, similiter, et eodem tempore, uti vera contradictio requirit. Vt: qui visu est praedicus, videt. Qui dormit, visu est praedicus; Ergo qui dormit, videt. Aliud Enunciatum de actu, aliud de potentia sumitur. Solvitur negatione et distinctione.

Petitio principij est cum quis idem per idem (simpliciter, aut sub alijs vocabulis) incertum ignotumve per incertius ignotiusve aut aequae incertum et ignotum probat. Vt si probas voluptatem esse summum bonum, quia incundum. Solvitur negatione antecedentis et consequentiae, et ostendendo idem per seipsum probari.

Fallacia consequentis, est quando Antecedens vitiosè arguimus ex consequente; in ijs quae non reciprocantur. Vt quando arguitur. 1. A positione unius ad positionem alterius. Vt: Omnis homo est animal, Ergo omne animal est homo. 2. A destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Vt: si homo est, animal est; Ergo si homo non est, animal non est.

3. A

8.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

3
c
f
a
L

e
h
v
n
v

q
n
ti
ri
di
fi

3. A communiter accidentibus. Ut: Proci sunt comiti; Ergo omnes comiti sunt proci. 4. Ex insufficienti enumeratione partium. Ut: hic scio aliquot Syllogismos conficere. Ergo est bonus Logicus.

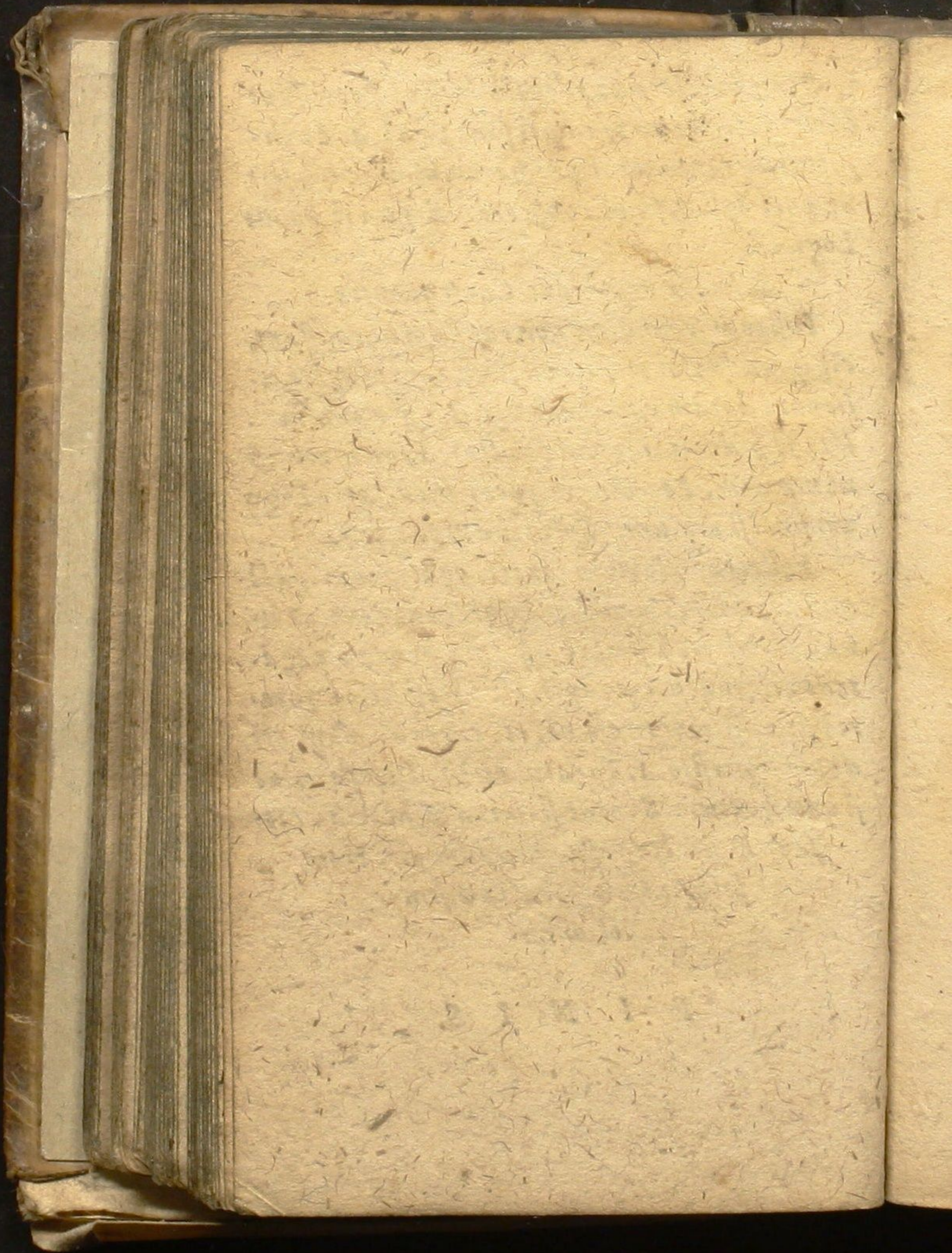
Solvitur negatione Consequentia.

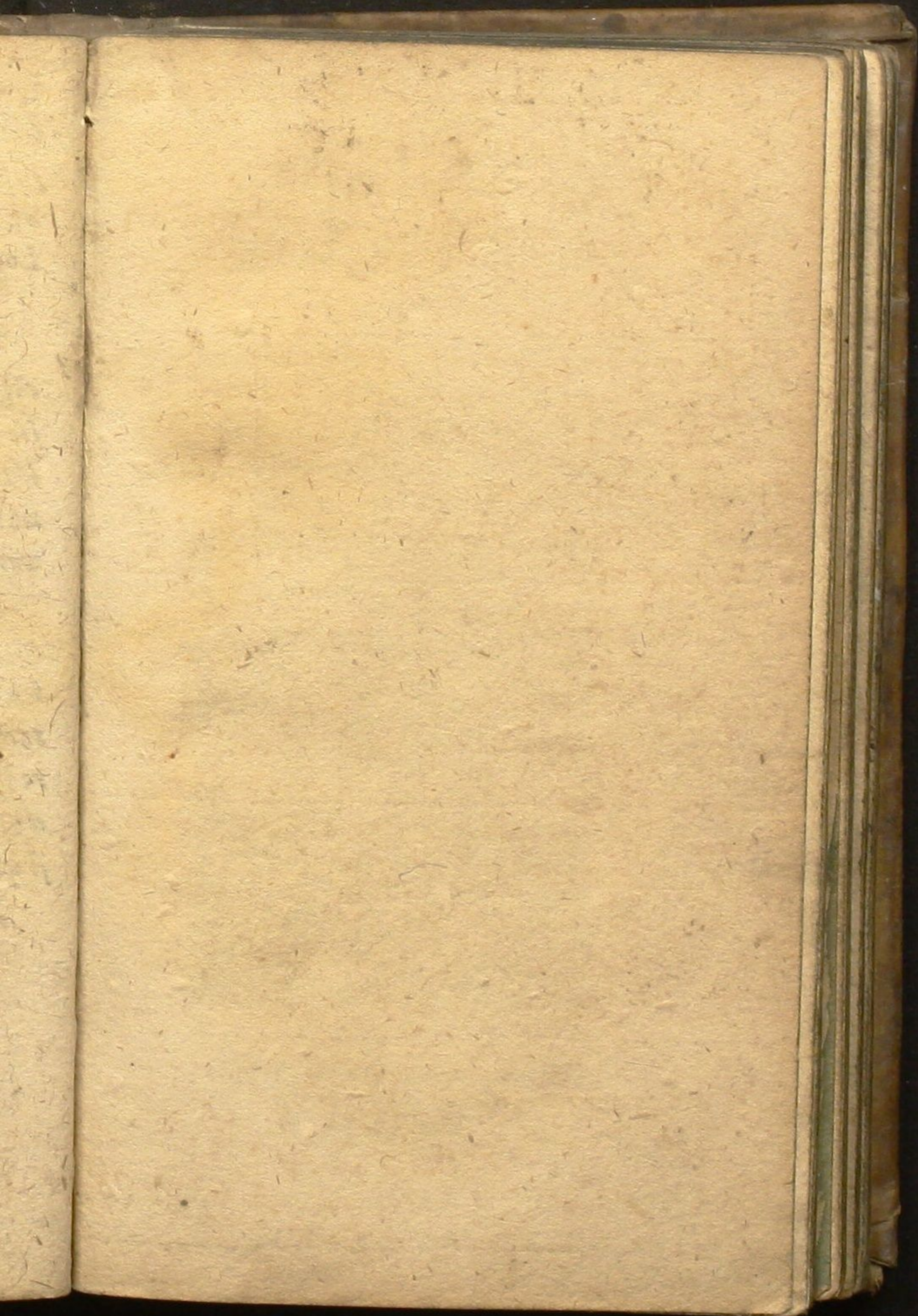
Fallacia secundum non causam ut causant, est quando Conclusio non sequitur, propter alienam datam rationem vel insufficientem. Ut: Hic ducit infirmos nocentes. Ergo omnis est nummatus. Per vinum potes inebriari. Ergo vinum est malum. Solvitur negatione.

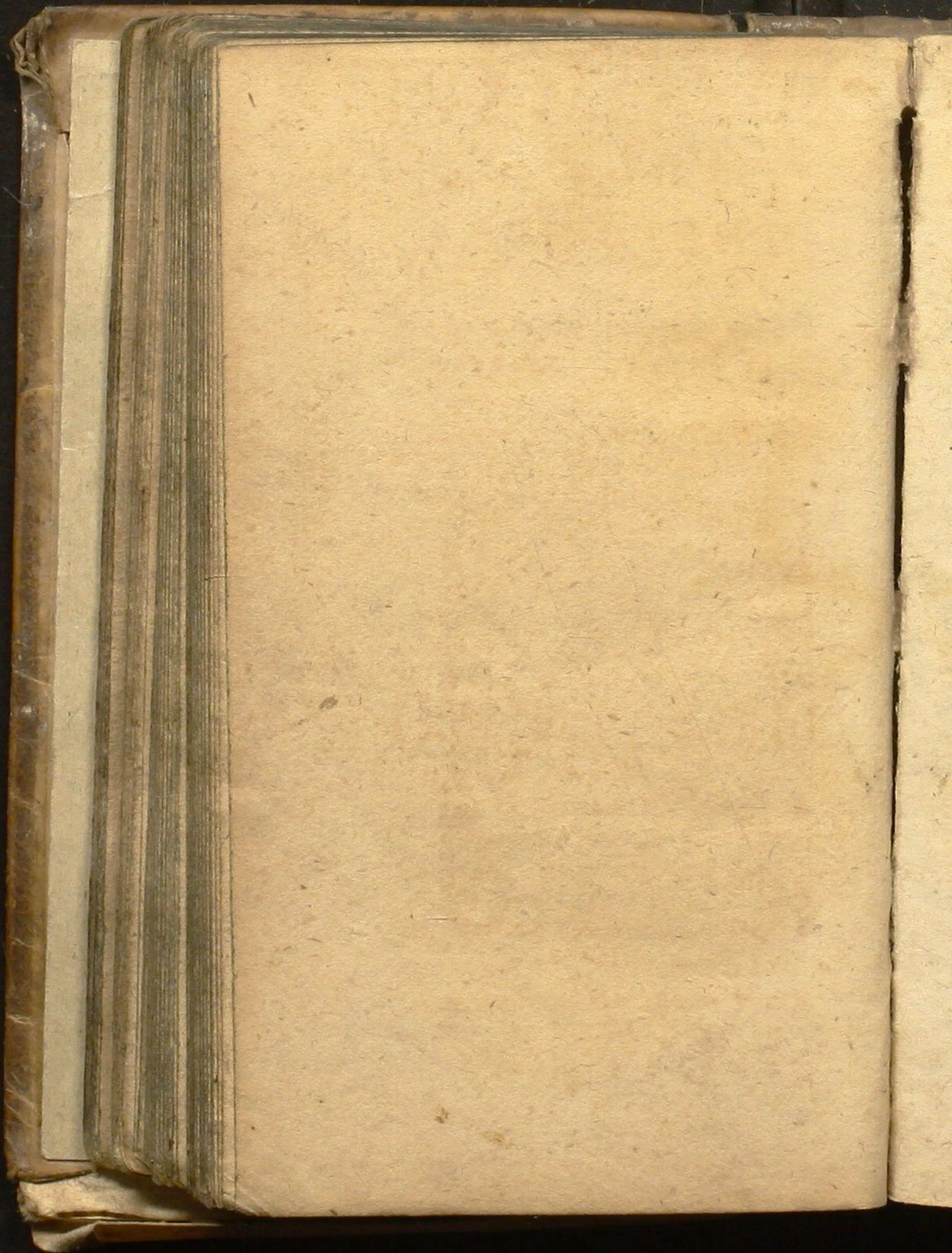
Fallacia plurium interrogatorum, est quando plures quaestiones proponuntur ut una; ideoque sophista sive affirmative sive negative respondentem capit. Ut: Desisti ne furari? sive affirmis sive neges, caperis. nam est duplex quaestio 1. Furatus es? 2. Desisti? Aut si quis querat: Suntne flumina & maria, falsa? Disti. Et respondendum est. Nam solvitur haec fallacia distin-

ctione.

F I N I S.

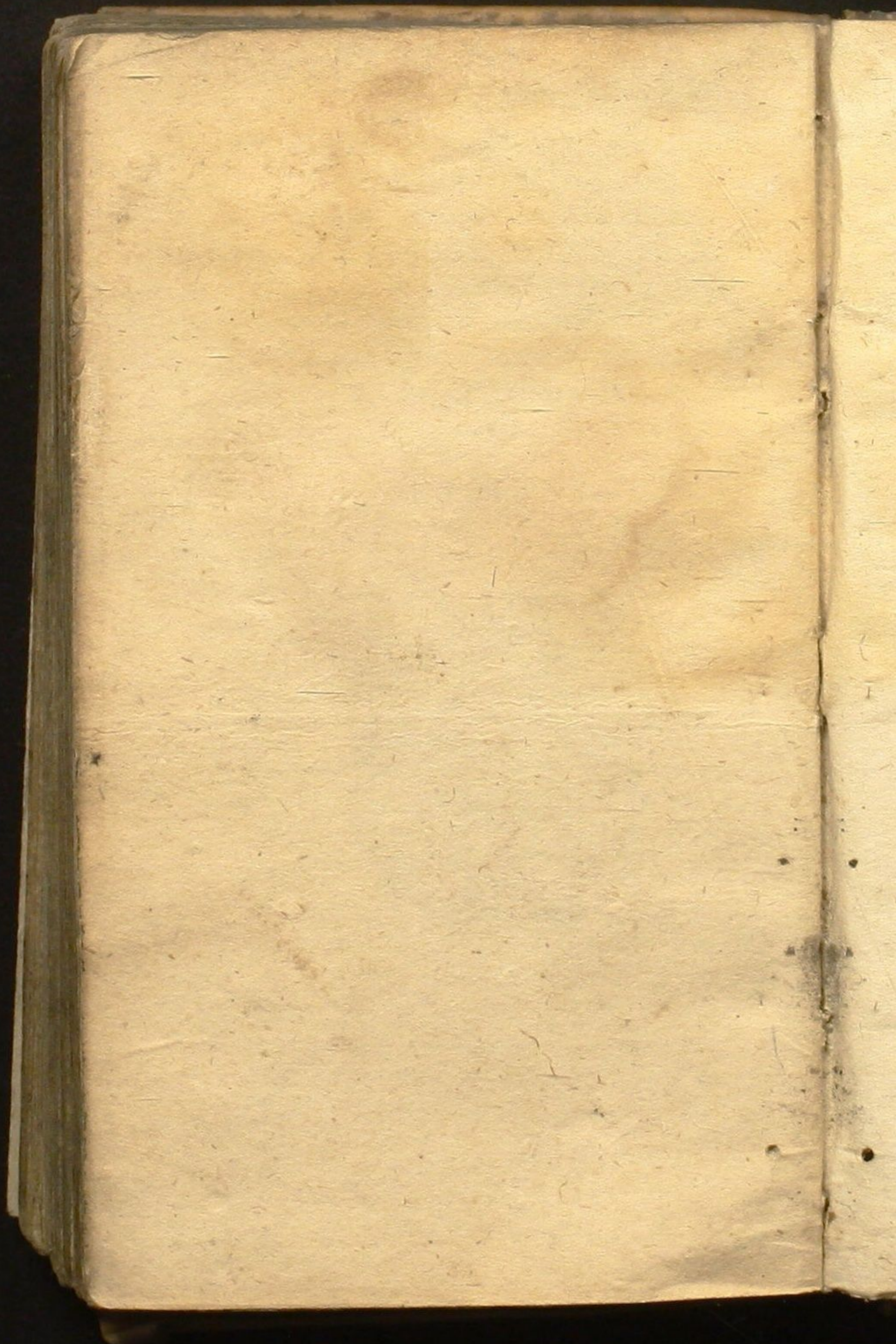

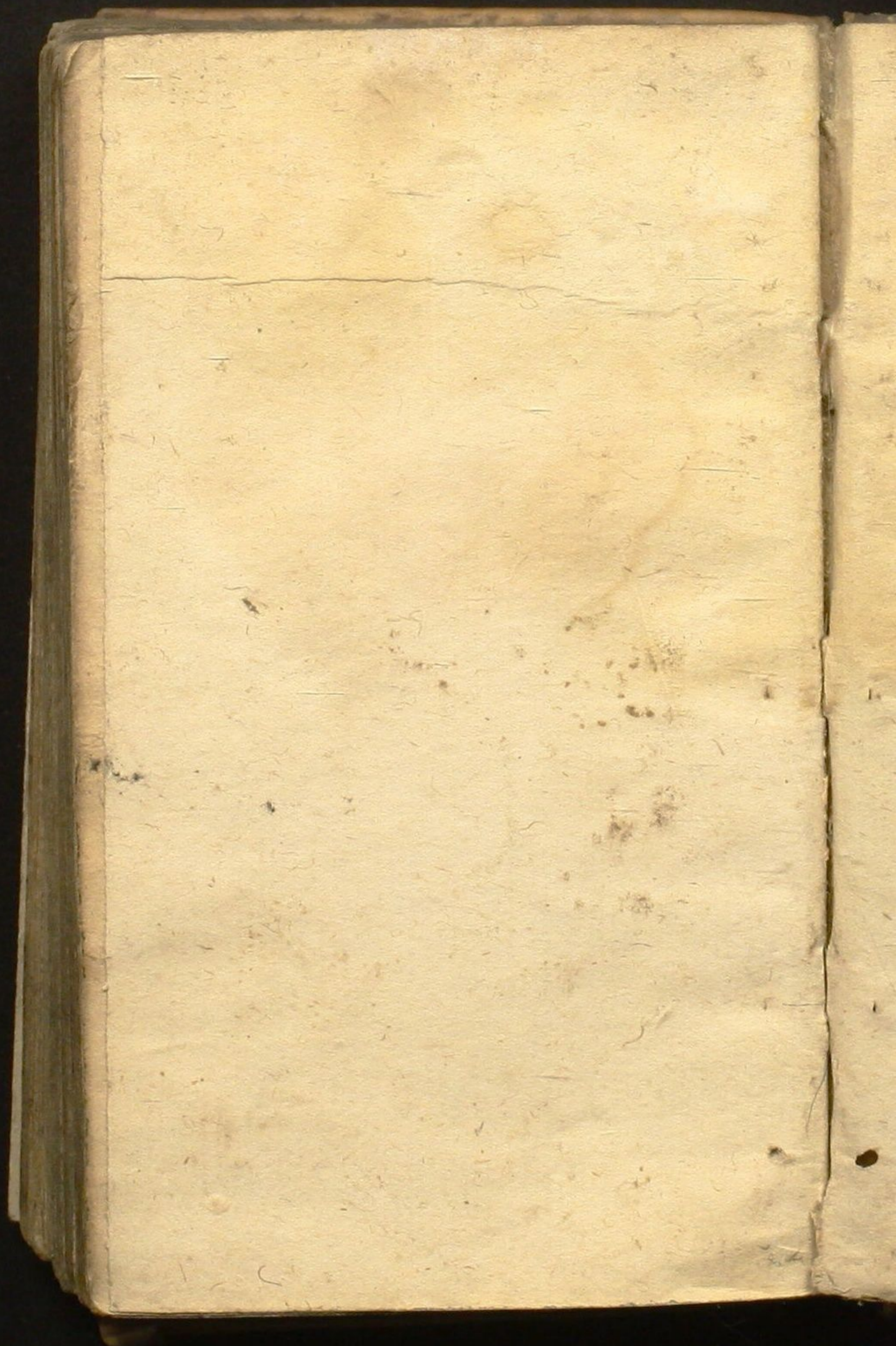

0.
0-
0-
0,

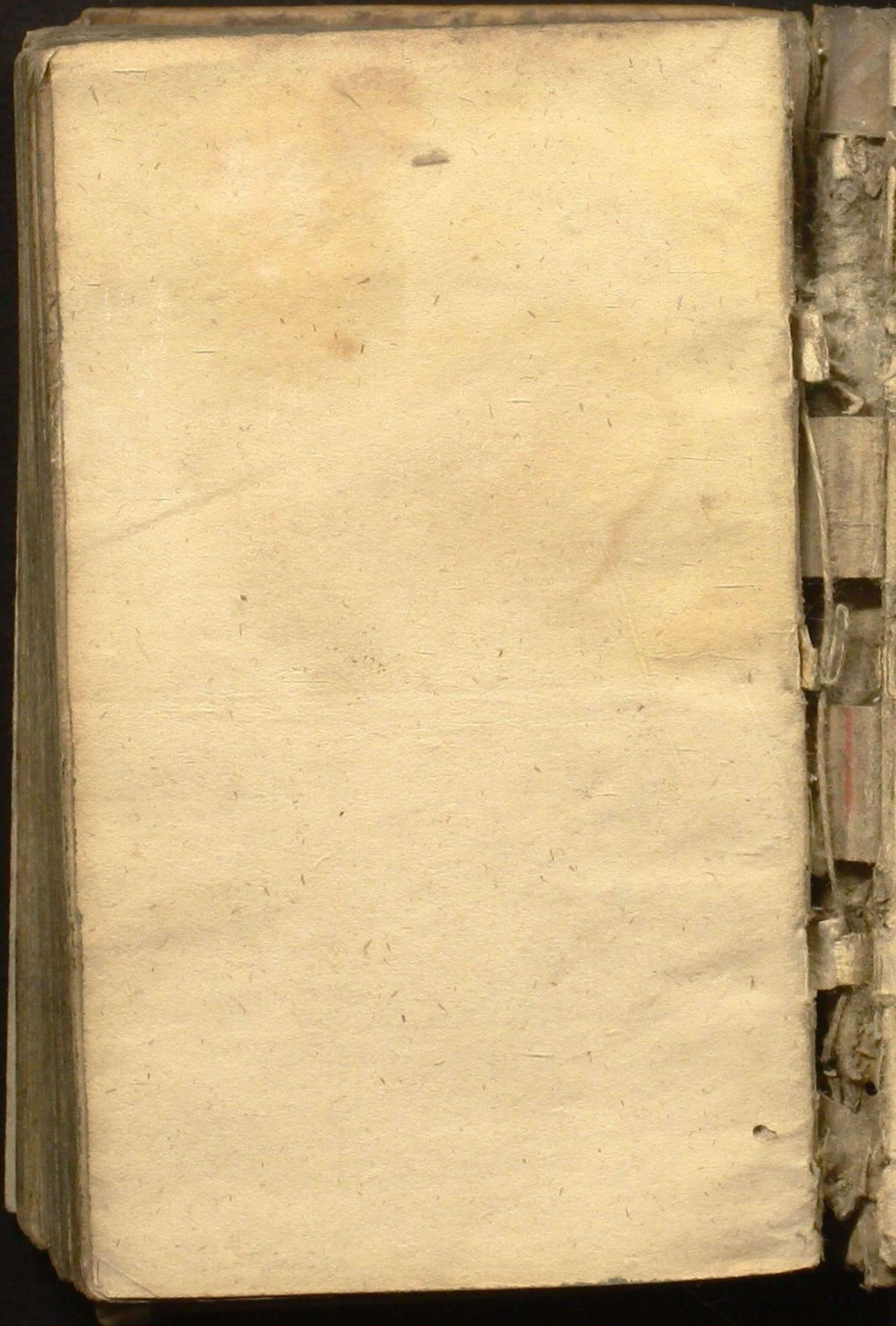

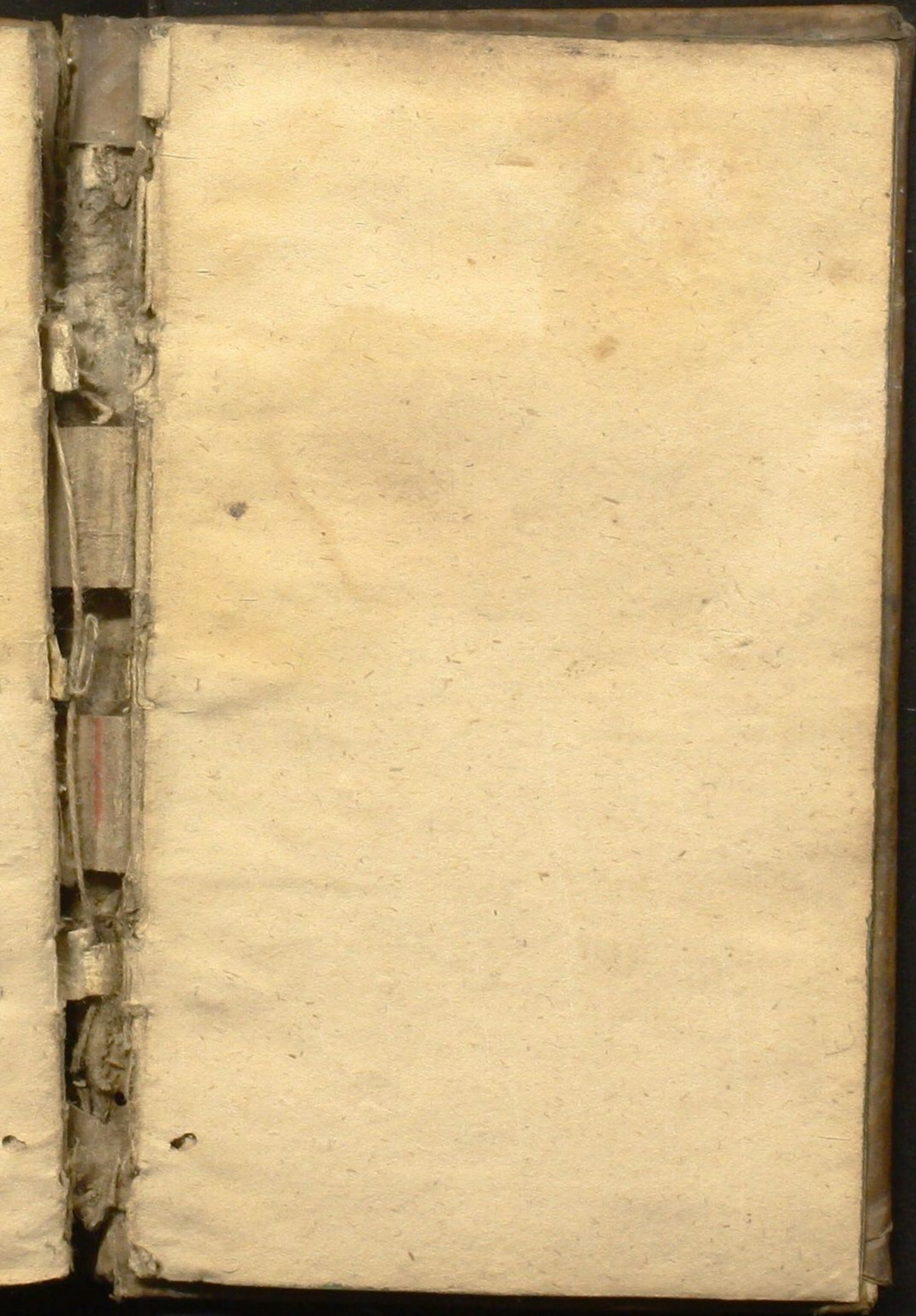

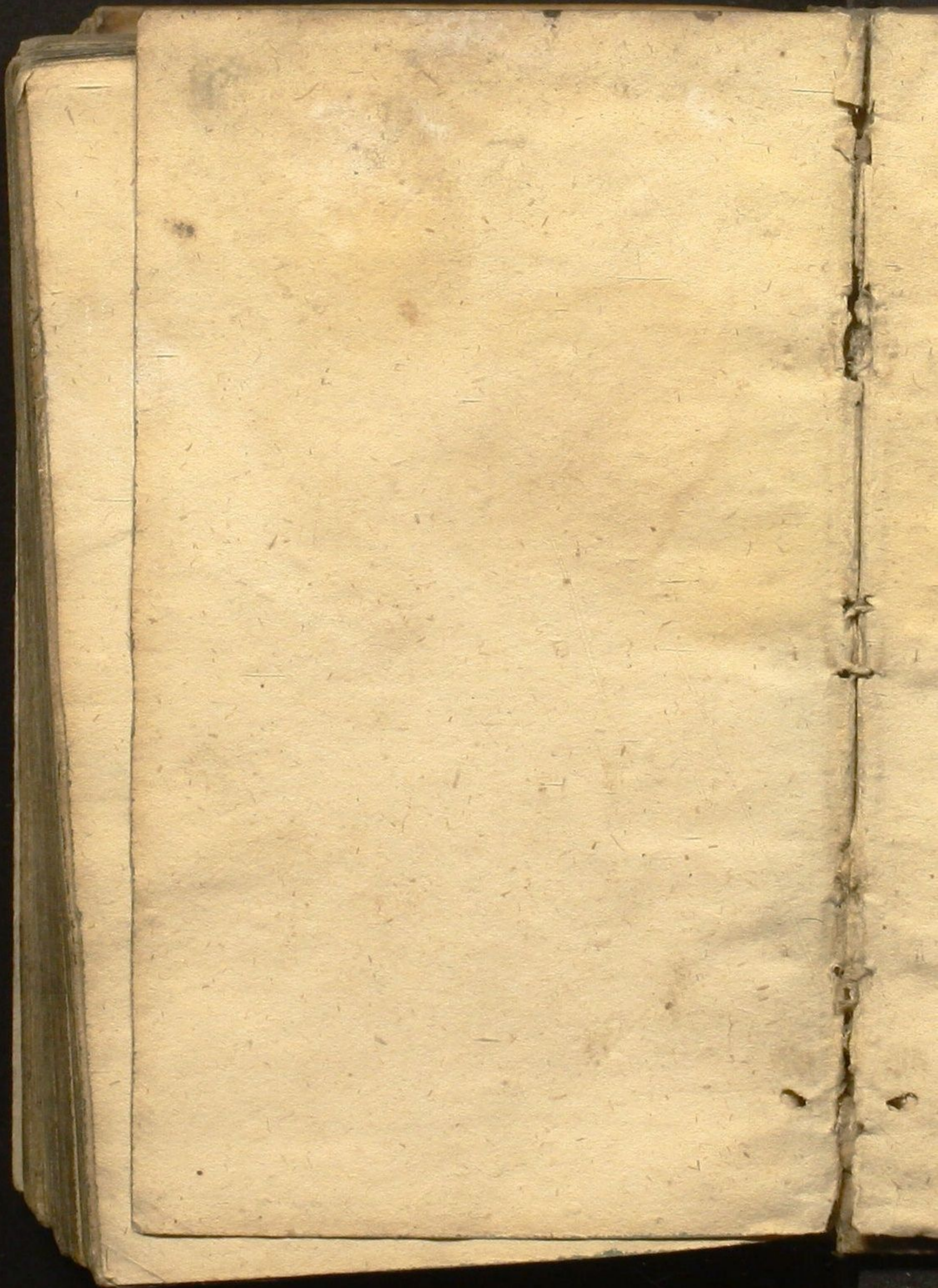

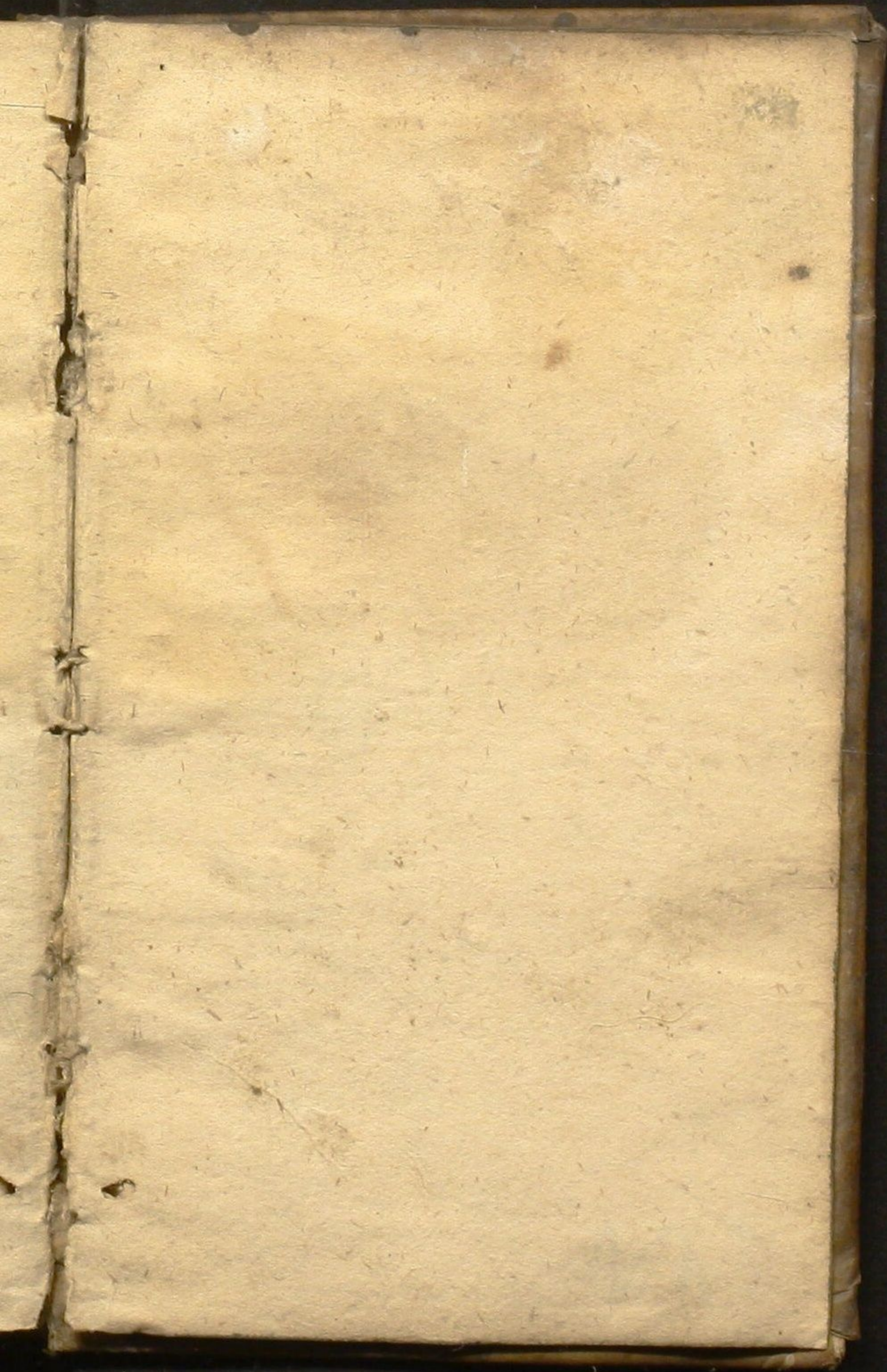

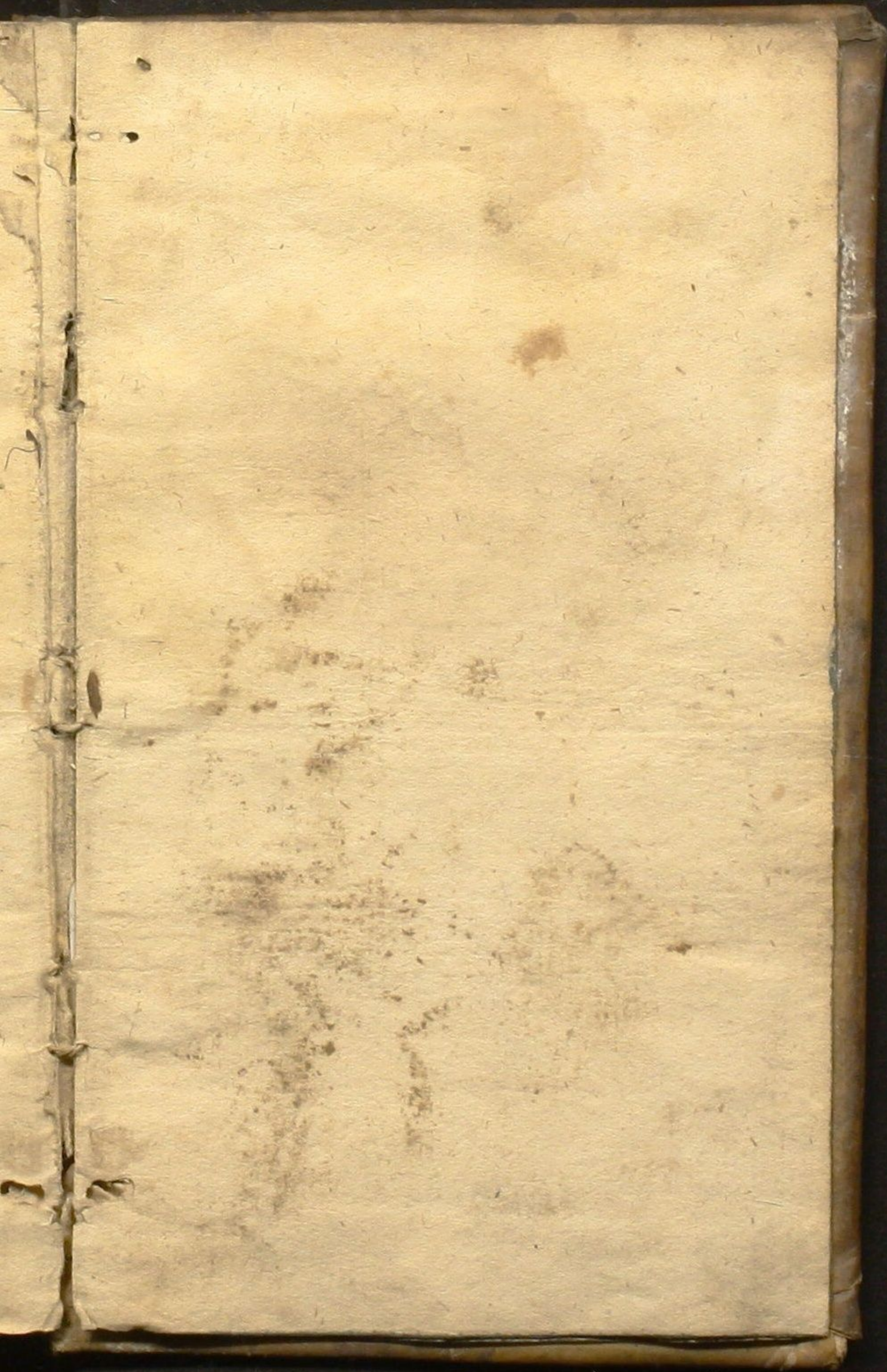

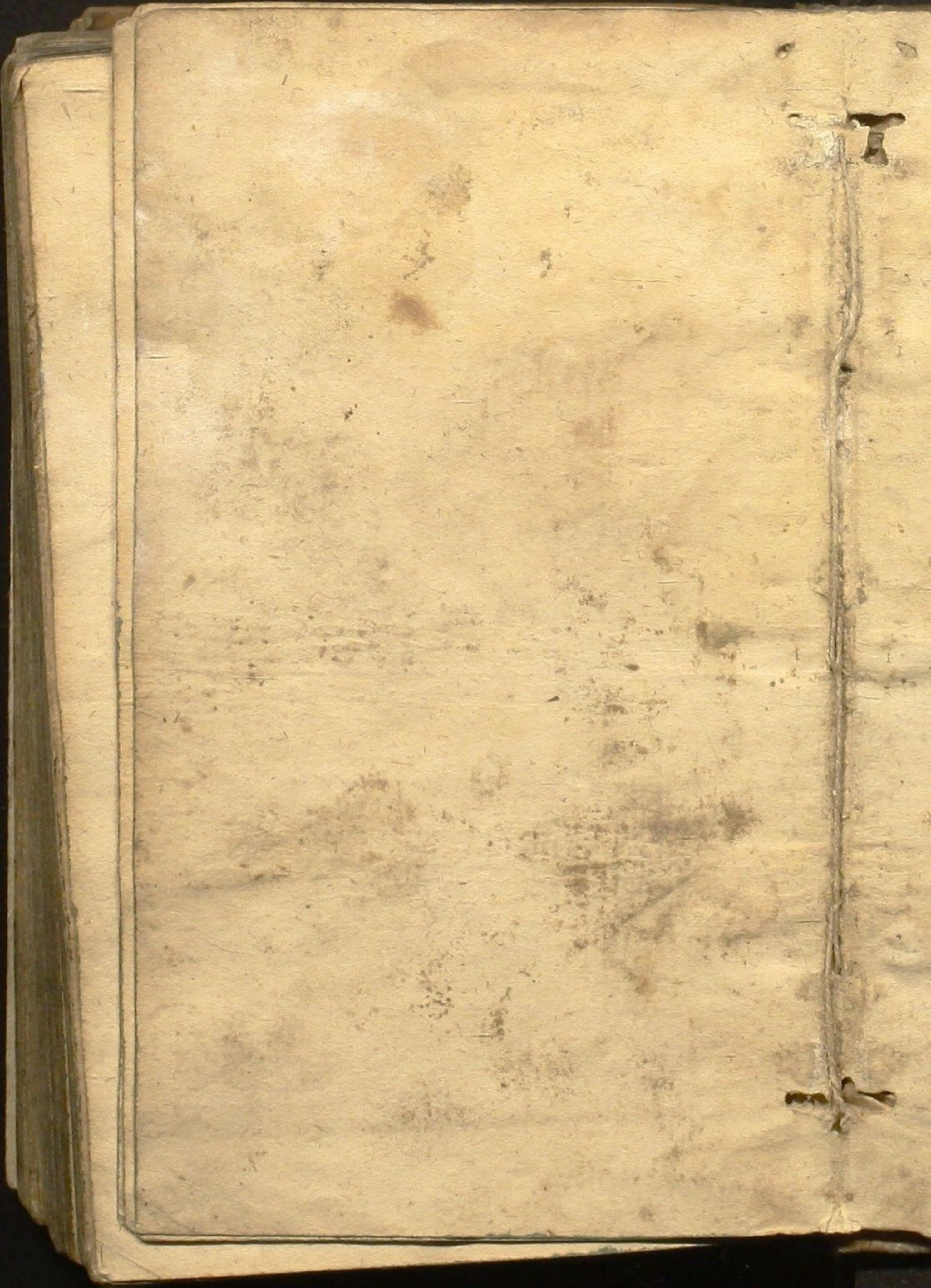

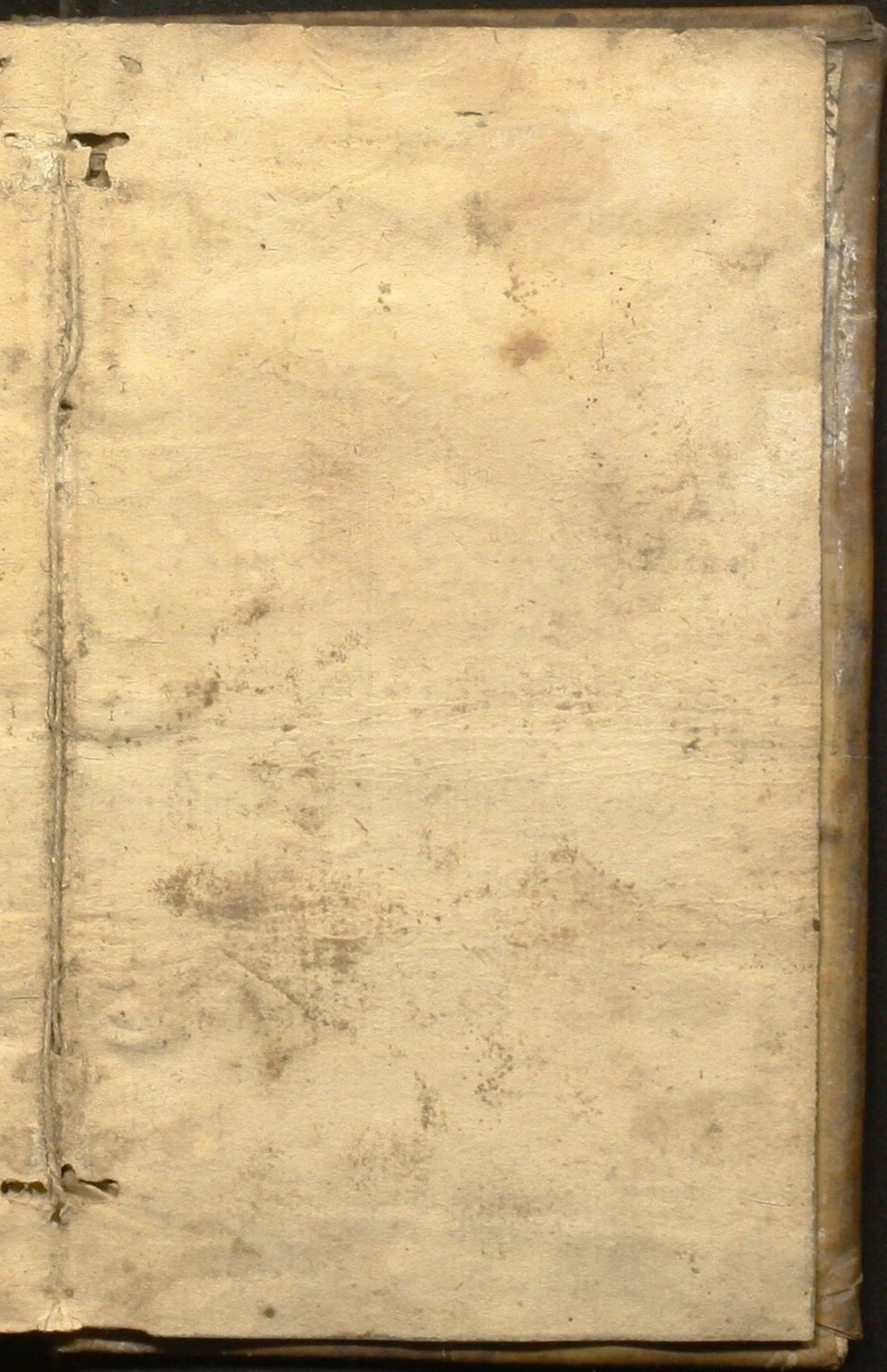

Von Bold weil ich
nicht lassen dan an
last nicht von mir

Von Bold weil ich
nicht lassen dan an last
nicht von mir.

Von Bold weil ich nicht
lassen dan an last von mir

UL
007

1649

potat. v. d. ...

SS

SS

SR

BBB

ULB Halle
007 398 45X

3

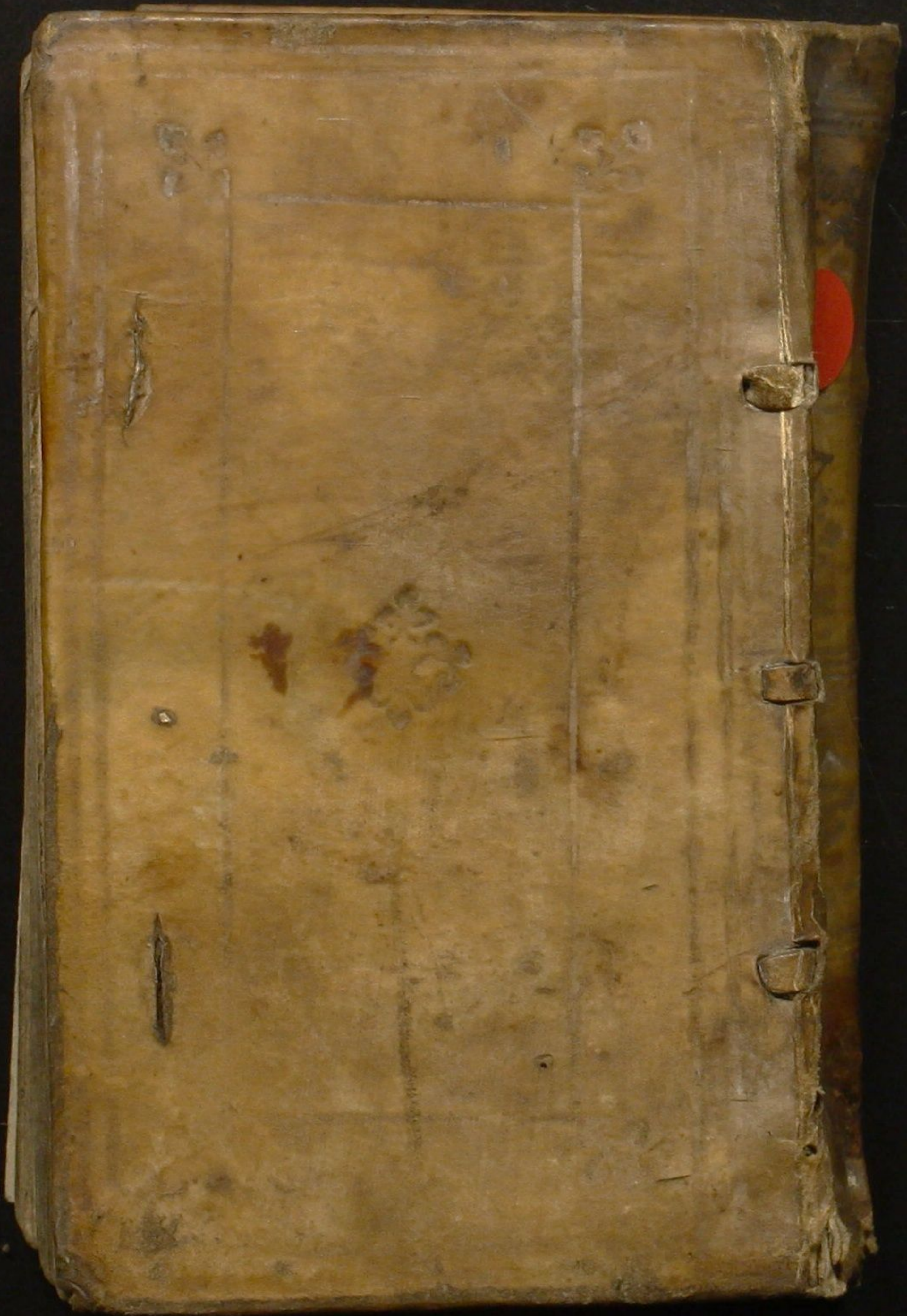
VD77

50

Handwritten scribble

Handwritten text at the bottom edge

LOGICÆ
PERIPATETICÆ
PRÆCEPTA
ITA PERSPICUE
ATQUE BREVITER
SCHOLIIS EXEMPLISQUE
illustrata; ut quivis latinè doctus
ingenio & memoria capere possit: olim
Jeremias collecta J. Sauter
An. 1661. Jan.
CASP. BARTHOLINO
 Malmogio Dano.
Nunc verò demum in usum
juventutis edita.
 Editio Sexta.
CUM PRIVILEGIO.
Francofurti
TYPIS HARTMANNIANIS.
 Anno
M. DC. XXI.

